วารสารวิจัยรำไพพรรณี
Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ISSN 1906-327X ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 มิถุนายน 2555 - กันยายน 2555

การศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่จัดแสดงสินค้าในขนาดที่จำกัดสำหรับสินค้าประเภทสปา 5
อนันต์ พักเย็น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล 7
ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
รุจาพร ไชยพงษ์ คมพล สุวรรณกูฏ ทรงธรรม ไชยพงษ์

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เรื่องข้อมูลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 17
อัญชัญ วงศ์จำปา

การศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็น
ของครูผู้สอนความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 25
สุธี พรมาธิ สายตา ประเสริฐภักดิ์ วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย

ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 33
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2
มาโนช กุลนาแพง วิสิฏฐ์ กิจปรีชา และ วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 39
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
อำนาจ ชยางคานนท์ พรสวัสดิ์ ศิรศาตนันท์ อำนวย บุญศรี

ศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 46
จังหวัดระยอง
ธีระ ไชยสิทธิ์ เฉลา ประเสริฐสังข์ อำนวย บุญศรี

การศึกษาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้าจังหวัดจันทบุรี 55
พัชรินทร์ รุจิรานุกูล ธันวดี ดอนวิเศษ

ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลขององค์การ: กรณีศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ 63
พิณญาดา อำภัยฤทธิ์

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา : กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่ 72
สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 81
บุศรา สาระเกษ เดือนเพ็ญ ธีรวรรณวิวัฒน์

รูปแบบการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มปัญจวิทยาคารอำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด 91
คมพล สุวรรณกูฏ สุพรรณี ไชยอำพร พรทิพา นิโรจน์

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 ประจำปี 2555 (มิถุนายน - กันยายน 2555) ISSN 1906-327X

ชื่อ วารสารวิจัยรำไพพรรณี

เจ้าของ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
41 ม.5 ถ.รักศักดิ์ชมูล ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ.จันทบุรี

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์พอพันธ์ สุทธิวัฒนะ

บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี
ศาสตราจารย์ ดร.อำไพ สุจริตกุล
ศาสตราจารย์ ดร.เปี่ยมศักดิ์ เมนะเศวต
ศาสตราจารย์ ดร.สนิท สมัครการ
ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน
ดร.ดิเรก พรสีมา
ศาสตราจารย์ นพ.ศาสตร์ เสาวคนธ์
ศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ ยกส้าน
ศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช
Professor Dr.V.Subramanian
Professor Dr.Mohamad Pauzi zakari
Professor Dr. Gil S. Jacinto

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณกูฏ

กองบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์
ว่าที่เรือตรี ดร.เอกชัย กิจเกษาเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเสริฐ มาสุปรีดิ์
นางสาวบุศรา สาระเกษ
นางสาวกรรณิกา สุขสมัย
นางสาวชุติมา พิมลภาพ
นางสาวปิยาภรณ์ กระจ่างศรี
นางสาวชุลีรัตน์ ผดุงสิน
นางสาวอุไรวรรณ แสนเชียววงศ์
นางสาวนิตยา ต้นสาย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ประจำฉบับ (Peer Review)

รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ฉิมเลี้ยง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รองศาสตราจารย์อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รองศาสตราจารย์เฉลา ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รองศาสตราจารย์วรญา ภูเสดวงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณกูฏ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุรพงศ์ คันธวัลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิสิฏฐ์ กิจปรีชา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโรจน์ อิ่มเอิบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ดร.วิกันยา ประทุมยศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ดร.สุรีย์มาศ สุขกสิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ดร.สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ดร.พรสวัสดิ์ ศิรศาตนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชงโค แซ่ตั้ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพล แจ่มสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพรรณี ไชยอำพร	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสาขา ภู่จินดา	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ฤเดช เกิดวิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา กรุดทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.กาญจนา เชียงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
รองศาสตราจารย์สุขุมาล เกษมสุข	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรรัตน์ มีสมบูรณ์พูนสุข	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ดร.สุธี อยู่สถาพร	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยวัฒน์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.สมนึก ทองเอี่ยม	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.สุกิจ โพธิศิริกุล	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.ประชา อินัง	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.สุกิจ โพธิศิริกุล	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.บุญเหลือ ใจมโน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ อริยะเครือ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์ จันตะนี	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนวย ปาอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรินทร์ กาญทนานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ธนานันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ว่าที่ร้อยโทพิชัย สดภิบาล	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ประทีปฉาย	ข้าราชการบำนาญ (ผู้ประเมินอิสระ)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเสริฐ มาสุปรีดิ์	ข้าราชการบำนาญ (ผู้ประเมินอิสระ)
ดร.นฤมล บุลนิม	ข้าราชการบำนาญ (ผู้ประเมินอิสระ)
ดร.ทรงธรรม ไชยพงษ์	(ผู้ประเมินอิสระ)

ออกแบบรูปเล่ม นางสาวนิตยา ต้นสาย

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2555

พิมพ์ที่ บริษัท กีรติการพิมพ์ จำกัด 83/73 ม.3 ต.บ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยรำไพพรรณี สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นวารสารทางวิชาการที่เผยแพร่บทความบทความวิจัย ของนักวิจัย นักศึกษา บัณฑิตศึกษา คณาจารย์ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ที่สนใจมาอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 6 โดยบทความทางวิชาการที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสารนี้ ได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตามสาขาวิชาและวารสารวิจัยรำไพพรรณี ได้จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI เรียบร้อยแล้ว สำหรับการเผยแพร่วารสารวิจัยรำไพพรรณี ได้เผยแพร่ไปยังเครือข่ายมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั่วประเทศ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความวิจัยมาให้พิจารณาตีพิมพ์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Peer reviews) ทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความทางวิชาการให้มีความถูกต้อง และขอขอบพระคุณ ทุกท่าน ที่มีส่วนสนับสนุนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี ฉบับนี้ ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิจัยรำไพพรรณี ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 มิถุนายน-กันยายน 2555 จะสามารถตอบสนองความสนใจของผู้อ่าน และหากท่านผู้สนใจต้องการส่งบทความวิจัยตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี สามารถส่งมายังกองบรรณาธิการวารสาร ซึ่งจะได้ดำเนินการรวบรวม คัดกรอง เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ผลงานด้านการวิจัยอันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณกูฏ
บรรณาธิการวารสารรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่จัดแสดงสินค้าในขนาดที่จำกัดสำหรับสินค้าประเภทสปา

The Efficient Usage of Space in Trade Fair : Spa Products.

อนันต์ ฟักเย็น

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

เป็นที่ยอมรับกันดีอยู่แล้วว่าเครื่องมือสื่อสารทางการตลาดที่สำคัญในการพบปะลูกค้าก็คือการออกงานแสดงสินค้า ซึ่งเป็นส่วนช่วยเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรและตัวผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันมีการตอบรับที่มากขึ้นของผู้ประกอบการที่มีความต้องการจะเข้าร่วมออกงานแสดงสินค้า จากสถิติพบว่าประเทศไทยเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์สปาที่ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงในระดับสูง ทำให้เกิดผู้ประกอบการหน้าใหม่เพิ่มมากขึ้น จนทำให้การจัดงานแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์สปาในแต่ละบูธมีการแข่งขันกันสูง ในอนาคตขนาดของพื้นที่ภายในบู๊ธอาจจะต้องมีขนาดที่เล็กลงเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยการศึกษาเรื่องของการบริหารจัดการพื้นที่ จัดแสดงสินค้าในขนาดที่จำกัดสำหรับสินค้าประเภทสปาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างงานออกแบบ การใช้วัสดุ แสง สี และรูปทรง ในการสร้างบรรยากาศและประสบการณ์ตรงจากร้านสปาที่มีชื่อเสียงร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ นักออกแบบที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานแสดงสินค้าสปา ผลการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์พบว่าการตกแต่งที่ดีมีการวางส่วนต่างๆ ของพื้นที่ภายในบูธอย่างเหมาะสม จะช่วยทำให้บูธเกิดความน่าสนใจ การใช้วัสดุ แสง สี และรูปทรง มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดประสบการณ์ตรงกับตัวสินค้าได้ง่ายขึ้น สินค้ามีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างความโดดเด่นและแตกต่างจากผลิตภัณฑ์สปาในท้องตลาดได้

คำสำคัญ : งานแสดงสินค้า ผลิตภัณฑ์สปา ประสบการณ์ตรง

Abstract

Exhibition is the marketing communication tools it is well know and acceptable as to meet customer. This enhance the image for the organization and products. Present have been a response to the increasing number of operators who want to attend the exhibition. Statistics show that Thailand is a source of products and spa products that are recognized and highly reputable. Cause the new operators is increasing. Making highly competitive the exhibition of products in the each booth. In the future the size of the booth space may be smaller to comply with the requirements. The study of the management of the display size for Spa an analysis of the sample design and materials colors and shapes to create an atmosphere and experience of the spa from the famous spa and data analysis questionnaire from a group of experts, designer who has experience with trade shows spa The results of data collection and analyze found that decoration and the interior layout of the booth properly it makes of interesting. Usage of materials, light, color configuration. To help encourage direct experience with the product and get the product unique. Operators can use information to create a unique and make a different products of spa in the market.

Keywords : Exhibition Spa products Experience

บทนำ

เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดที่สำคัญในการพบปะลูกค้าก็คือการออกงานแสดงสินค้า ซึ่งการออกงานแสดงสินค้านั้น เป็นส่วนช่วยเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรและตัวผลิตภัณฑ์เป็น “Temporary Exhibition Design” ที่ผู้ออกบูธต้องให้ความสำคัญต่อสิ่งต่างๆ ในพื้นที่ขาย เพื่อผลทางการตลาดสูงสุด (สุวิทย์ วงศ์รุจิรา, 2549)

จากสถิติพบว่าประเทศไทยเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์สปาที่ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงในระดับสากล ทำให้เกิดผู้ประกอบการหน้าใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ องค์การมหาชน, 2552) จนทำให้การจัดงานแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์สปาในแต่ละบูธจึงมีการแข่งขันสูง จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาการใช้งานและบริหารจัดการพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการและตัวผลิตภัณฑ์เพื่อความสำเร็จในการจัดแสดงสินค้าหากพื้นที่จำเป็นต้องมีขนาดที่เล็กลงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมปัจจัยต่างๆ จากคุณลักษณะและการใช้งานของ แสง สี รูปทรง วัสดุ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ในขนาดที่จำกัดเพื่องานจัดแสดงสินค้าประเภทสปา

2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการจัดแสดงสินค้าในลักษณะของกลุ่มสินค้าประเภทเดียวกัน หรือ มีลักษณะใกล้เคียง (สินค้าที่ต้องสร้างประสบการณ์ตรงต่อลูกค้า)

วิธีดำเนินการวิจัย

รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งเอกสาร ตำรา บทความ ตัวอย่างงานออกแบบและการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มลูกค้ารวมถึงผู้เชียวชาญที่มีประสบการณ์ตรง นำมาวิเคราะห์แยกได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากตัวอย่างงานออกแบบของร้านสปาที่มีชื่อเสียง จำนวน 6 ตัวอย่าง เรื่องการใช้ วัสดุ แสง สี และรูปทรง ในการบริหารจัดการพื้นที่จัดแสดงสินค้าสปา

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการและนักออกแบบ ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในการใช้วัสดุ แสง สี และรูปทรงในการบริหารจัดการพื้นที่แสดงสินค้าสปา จำนวน 8 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากประสบการณ์ตรงของกลุ่มลูกค้าที่เคยเข้าชมงานแสดงสินค้าสปา จำนวน 100 คน เกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้วัสดุ แสง สีและรูปทรงเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่จัดแสดงสินค้าสปา

ผลการวิจัย

จากข้อมูลพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของพื้นที่ จัดแสดงสินค้าสปา มีดังนี้

1. เรื่องของการบริหารพื้นที่ คือ
   - 1.1 ความจำกัดของพื้นที่
   - 1.2 การวาง LAYOUT ในแต่ละส่วน
2. การตกแต่งพื้นที่ที่ไม่ทำให้เกิดแรงจูงใจและไม่สามารถสร้างประสบการณ์ตรงได้ โดยมีส่วนประกอบดังนี้
   - 2.1 แสงสว่าง
   - 2.2 สีสัน
   - 2.3 รูปทรง
   - 2.4 วัสดุและพื้นผิว (IMAGE GROUP, 2549)

ผลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างงานออกแบบของร้านสปาที่มีชื่อเสียง จำนวน 6 กลุ่มตัวอย่าง คือ ร้าน PANPURI ร้าน HARNN ร้าน DONNA CHANG ร้าน BATH&BLOOM ร้าน PRANN ร้าน ERB พบว่าการใช้วัสดุ แสง สี รูปทรง มีส่วนช่วยให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ตรงกับตัวสินค้าเพิ่มมากขึ้น สามารถช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเข้าชมภายในบูธแสดงสินค้า ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นี้ยังมีความสอดคล้องที่ตรงกันกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและนักออกแบบที่มีประสบการณ์ตรงในการจัด แสดงสินค้าสปาทั้ง 8 ท่านอีกด้วย คือ

ความเหมาะสมของการเลือกใช้วัสดุ

1. วัสดุที่เป็นธรรมชาติให้ความรู้สึกเป็นมิตรและปลอดภัย

2. วัสดุที่มีพื้นผิวมันวาวให้ความรู้สึกหรูหรา มีคุณค่าเป็นพิเศษ

ความเหมาะสมของการเลือกใช้แสง

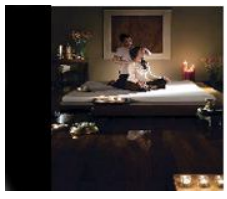

1. แสงสลัว นุ่มนวลคล้ายแสงเทียน ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย

2. แสงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างเช่น โคมไฟที่ถูกออกแบบมาเป็นพิเศษอย่างโคมไฟระย้า

ความเหมาะสมของการเลือกใช้สี

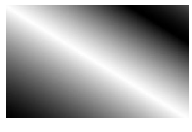

1. สีที่แสดงออกถึงความหรูหรา เช่น สีเงิน สีทอง สีดำ ให้ความรู้สึกสงบนิ่ง

2. สีที่ได้จากธรรมชาติ ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย เช่น สีน้ำตาล สีเขียว สีเทา เป็นต้น

ความเหมาะสมของการเลือกใช้รูปทรง

1. รูปทรงที่ดูเรียบง่ายให้ความรู้สึกทันสมัย เช่น รูปทรงเรขาคณิต

2. รูปทรงที่สะท้อนถึงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

ความคิดเห็นจากกลุ่มลูกค้าจำนวน 84 คน เห็นว่า วัสดุ แสง สี และรูปทรง มีความสำคัญต่อการตกแต่งภายในพื้นที่จัดแสดงสินค้าสปา แต่อีกจำนวน 16 คน เห็นว่า วัสดุ แสง สี และรูปทรง ไม่มีความสำคัญต่อการตกแต่งภายในพื้นที่จัดแสดงสินค้าสปา ซึ่งจะเห็นได้ว่าลูกค้าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความสำคัญของการตกแต่งเพื่อสร้างบรรยากาศในพื้นที่จัดแสดงสินค้า สปาด้วย วัสดุ แสง สี และรูปทรง

สรุปและอภิปรายผล

โดยข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและพูดคุยซักถามจากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สปาโดยตรง ซึ่งได้เคยร่วมงานแสดงสินค้าสปาพบว่า เรื่องของข้อจำกัดของขนาดพื้นที่กับการวาง LAYOUT ผู้ประกอบการต้องมีตั้งเป้าหมายและการวางแผนทางการตลาดที่ชัดเจนในการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในแต่ละครั้งว่ามีจุประสงค์อะไรเพราะในการเข้าร่วมงานแสดงสินค้านั้นมีค่าใช้จ่ายที่สูงประกอบกับจำนวนวันในการแสดงสินค้ามีน้อย ฉะนั้นผู้ประกอบการต้องมีการเตรียมพร้อมมาเป็นอย่างดี (รมณียฉัตร แก้วกิริยา หม่อมราชวงศ์, 2546 ; สุนันทา รัตนาวะดี, 2552; IMAGE GROUP, 2549)

สำหรับผลิตภัณฑ์สปาจะเห็นได้ชัดว่าเป็นสินค้าที่เกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระหว่าง สุขภาพร่างกายและจิตใจ โดยใช้ประสาทสัมผัสเป็นเครื่องมือชี้วัดว่าถูกใจหรือไม่ ดังนั้นการเลือกใช้วัสดุ แสง สี และรูปทรงที่เหมาะสมจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ผสมผสาน รูป รสกลิ่น เสียง สัมผัส อันจะนำไปสู่ความรื่นรมผ่อนคลาย (กองบรรณาธิการ ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ, 2553.) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้พื้นที่จัดแสดงสินค้ามีประสิทธิภาพ ในการจัดโชว์สินค้าเกิดความชัดเจนของพื้นที่ในแต่ละส่วนแม้ว่าพื้นที่ภายในบูธจะมีขนาดที่เล็ก

วัสดุ ที่เหมาะสมสำหรับการจัดตกแต่งพื้นที่จัดแสดงสินค้าสปา พบว่าการเลือกใช้วัสดุที่มีพื้นผิวที่มันวาวจะสามารถส่งเสริมให้พื้นที่ภายในบูธแสดงสินค้าดูกว่างมากขึ้นและเหมาะสมกับการใช้ในการตกแต่งพื้นที่ขายสินค้าประเภทเครื่องสำอางและ สปา ส่งผลต่อประสบการณ์ตรงและความรู้สึก รองลงมาคือ วัสดุที่มีพื้นผิวธรรมชาติเช่น ไม้ ใบไม้ หรือก้อนหินซึ่งผิวสัมผัสที่ได้จะช่วยสร้างประสบการณ์ตรงต่อตัวสินค้าสปาได้เป็นอย่างดี

แสง พบว่า แสงที่สว่างมากมีส่วนช่วยให้ข้อจำกัดกับขนาดของพื้นที่ขายสินค้าให้มีความอึดอัดน้อยลง โดยแสงที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการนำมาจัดตกแต่งคือ แสงสลัว นุ่มนวลเหมือนแสงเทียนจะช่วยสร้างให้บรรยากาศเกิดความ

รู้สึกผ่อนคลายตามแบบฉบับของสปาได้ดี รองลงมาคือแสงที่สร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัว อย่างโคมไฟระย้าที่ให้มิติของแสงที่น่าสนใจ

สี สำหรับสีที่เหมาะสมมากที่สุดในการจัดตกแต่งพื้นที่แสดงสินค้าสปาที่มีข้อจำกัดในเรื่องของขนาด ยังคงเป็นสีที่แสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ เช่น สีเขียว สีน้ำตาล โดยเฉพาะต้องเป็นสีที่มีค่าของสีที่สว่างเพื่อช่วยให้พื้นที่แลดูมีขนาดที่กว้าง ไม่อึดอัด รองลงมาคือสีที่แสดงออกถึงความหรูหรา เช่น สีเงิน สีทอง สีดำสร้างความรู้สึกถึงการได้รับที่พิเศษสุด

รูปทรง พบว่าการเลือกใช้รูปทรงที่เหมาะสมที่สุดในการจัดตกแต่งพื้นที่แสดงสินค้าสปาที่มีข้อจำกัดในเรื่องของขนาด จำเป็นต้องใช้รูปทรงที่มีความเรียบง่ายไม่ซับซ้อนอีกทั้งยังมีความทันสมัยอย่างรูปทรงเรขาคณิต จะทำให้การจัดวางส่วนต่างๆ ในพื้นที่มีความลงตัวมากยิ่งขึ้น ช่วยให้พื้นที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รองลงมาคือ รูปทรงที่สะท้อนถึงความหรูหรา เช่น เครื่องประดับ เพชร โคมไฟระย้า ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษายังพบประเด็นที่น่าสนใจและมีความสำคัญอย่างมากในการนำไปใช้ในการออกแบบร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและการบริการในกลุ่มสินค้า สปา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความต้องการทางด้านอารมณ์และจิตใจของลูกค้า หากต้องการผลสัมฤทธิ์ทางการตลาดอันสูงสุดควรจะทำการศึกษาต่อยอดในเรื่องของความต้องการทางด้านอารมณ์ความรู้สึกของกลุ่มลูกค้าให้ลึกซึ้งมากขึ้น เพื่อเข้าถึงความต้องการและทำการออกแบบได้อย่างชัดเจน ตรงใจ

มีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า เราไม่ควรที่จะยึดติดกับแค่ แสง สี รูปทรง และวัสดุ สำหรับผลิตภัณฑ์สปาเท่านั้น ควรให้ความสำคัญกับกลิ่นและเสียงด้วยเพื่อให้ครบองค์ประกอบของสปา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวความคิดในการออกแบบ บุคลิคภาพของตัวสินค้า หรือ จุดประสงค์ทางการตลาดที่ตั้งไว้

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ. **ภูมิปัญญาสปาไทย.** [Online]. เข้าถึงได้จาก: www.tkc.go.th/wiki/show/ภูมิปัญญา+สปาไทย. 2553.

กองบรรณาธิการ www.ok-spa.com. **สปาตะวันตกและสปาไทยพื้นบ้าน.** [Online]. เข้าถึงได้จาก: www.ok-spa.com/spathai-western.html. 2553.

รมณียฉัตร แก้วกิริยา หม่อมราชวงศ์. 2546. **การตลาดสุนทรียศิลป์.** กรุงเทพฯ: เอ.อาร์.บิซิเนส เพรส.

สุนันทา รัตนาวะดี. 2552. **WINDOW DISPLAY**. เชียงใหม่: สุเทพการพิมพ์.

สุวิทย์ วงศ์รุจิราวาณิชย์. 2549. **ต่อยอดธุรกิจด้วยกลเม็ดดีไซน์.** กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ ธุรกิจบิซบุค.

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). 2552. **ทำไมต้องเศรษฐกิจสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ: คอนแทรคท์ พับลิชิ่ง.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

Participation of People for Coastal Erosion Protection in Kohperd, Lamsing, Chanthaburi

รุจาพร ไชยพงษ์[1], คมพล สุวรรณกูฏ[2], ทรงธรรม ไชยพงษ์[3]
[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
[3]นักวิจัยอิสระ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการศึกษานี้ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การยอมรับผู้นำชุมชน และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในตำบล เกาะเปริด จำนวนทั้งสิ้น 216 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t - test Statistic) สถิติทดสอบเอฟ (F-test Statistic) และวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe's Test)

จากผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลโดยรวมอยู่ในระดับน้อย มีการยอมรับผู้นำชุมชน และมีการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันอยู่โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประชาชน ที่มี เพศ อายุ การศึกษา และที่อยู่ต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของด้านรายได้ การยอมรับผู้นำชุมชน และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การกัดเซาะชายฝั่ง, การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

Abstracts

The aims of this research were to study the participation of people for coastal erosion protection in Kohperd, Lamsing, Chanthaburi and to compare the participation of people there. The sample consisted of 216 people who lived there.The instrument was a rating scale questionnaire. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and Scheffe's method.

The results were found that the people in the community had participated for the coastal erosion protection at low level.The people who were different gender, age, education and living location had different participation significantly at .05 level whereas there were no different participation for these who were different income, community leader and benefit recognition.

Keywords : Participation, Coastal Erosion, Coastal Erosion Protection

บทนำ

ชายฝั่งทะเลของประเทศไทย มีความยาวรวมทั้งสิ้นประมาณ 2,614 กิโลเมตร แบ่งเป็นชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยมีความยาว 1,660 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลรวม 17 จังหวัดชายฝั่งทะเลด้านอันดามันมีความยาว 954 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลรวม 6 จังหวัด ทั้งนี้พื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยด้านตะวันออก ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ตราด และ ระยอง รวมทั้งบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมีเทือกเขาจันทบุรีทอดตัวไปทางตะวันตกจนจดกับเทือกเขาพนมดงรัก มีแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำตราด แม่น้ำระยอง และแม่น้ำประแสร์ ซึ่งไหลลงสู่ทะเลอ่าวไทย (วรารัตน์ ตรีธนวัต. 2543 : 3)

จากการสำรวจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่าการกัดเซาะอยู่ในระดับวิกฤติ เนื่องจากบางพื้นที่มีอัตราการ กัดเซาะมากกว่า 25 เมตรต่อปี และมีชายฝั่งทะเลจำนวน 30 แห่งที่ประสบปัญหากัดเซาะรุนแรงที่สุดของประเทศ อาทิเช่น ชายฝั่ง ทะเล เกาะแมว - แหลมหญ้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ชายฝั่งทะเลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นต้น

พื้นที่ที่น่าสนใจแห่งหนึ่งที่ประสบปัญหาการกัดเซาะอยู่ในระดับวิกฤติ และส่งผลกระทบต่อชุมชนบริเวณนั้นโดยตรง คือแนวชายฝั่งของตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยพบการกัดเซาะระดับวิกฤติ ในบริเวณชุมชนบริเวณบ้านเกาะเปริด หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 บ้านปากคลอง หมู่ที่ 6 และบ้านคลองหก หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เป็นชุมชนที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล และชายฝั่งดังกล่าวมีอัตราการถูกกัดเซาะชายฝั่งอยู่ในระดับวิกฤติเนื่องจากชายฝั่งของชุมชนดังกล่าวมีลักษณะยื่นออกไปในทะเลมากกว่าบริเวณอื่นๆ ของอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ทำให้ผู้นำชุมชนทำการชักชวนประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ความดูแลร่วมมือกันแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งหลากหลายประการ เช่น มีการนำหินมาทิ้งเป็นขอบคันนาเพื่อป้องกันที่ดินของตนเอง หรือสร้างกำแพงคอนกรีตป้องกันตลิ่งเป็นช่วงๆ การใช้ไม้ไผ่ปักแล้วใช้ยางรถยนต์สวมไว้บ้างเป็นแห่ง จากวิธีป้องกันต่างๆ ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้อย่างยั่งยืน แต่สามารถชะลอ การกัดเซาะชายฝั่งให้ช้าลง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. ออนไลน์. 2553)

แต่เมื่อปัญหากันกัดเซาะชายฝั่งได้ขยายพื้นที่กว้างขึ้นทำให้ผู้นำชุมชนได้ลุกขึ้นมาปลุกระดมให้ประชาชนหันมาตระหนักถึงผลกระทบที่ได้รับจากการกัดเซาะชายฝั่ง และหาวิธีป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งด้วยความสามารถของชุมชนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลในการพัฒนาที่ยั่งยืนได้โดยเริ่มจากการชักชวนให้ประชาชนมารับฟังถึงผลกระทบที่ประชาชนได้รับ เช่น สถานีสูบน้ำของกรมชลประทาน และบ้านเรือนประชาชนเกิดการพังทลาย คันนากุ้งถูก กัดเซาะจนขาด รวมทั้งปัญหาการจับสัตว์น้ำบริเวณแนวชายฝั่งน้ำตื้นได้ลดน้อยลงเป็นต้น ตลอดจนทางผู้นำชุมชนได้เรียนเชิญให้นักวิชาการมาถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนให้รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง จนสามารถปลุกจิตสำนึกการอนุรักษ์ชายฝั่งให้กับประชาชน ส่งผลให้เกิดการรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มเพื่ออนุรักษ์แนวชายฝั่งในบริเวณบ้านเกาะเปริด หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 บ้านปากคลอง หมู่ที่ 6 และบ้านคลองหก หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยมีกิจกรรมการป้องกันเพิ่มขึ้นอีกหลายประการ เช่น ปลูกป่าชายเลนในวันสำคัญต่างๆ ทำการปรับปรุงกำแพงไม้ไผ่เพื่อป้องกันการกัดเซาะของชายฝั่งทะเลอย่างสม่ำเสมอทุกปีเนื่องจากไม้ไผ่เป็นวัสดุจากธรรมชาติที่ผุพังง่าย จำเป็นต้องทำการซ่อมแซมอยู่เสมอ เป็นต้น

ความสามารถในการจัดการป้องกันชายฝั่งของประชาชนตลอดจนความตั้งใจ และความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนบ้านเกาะเปริด หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 บ้านปากคลอง หมู่ที่ 6 และบ้านคลองหก หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การยอมรับผู้นำชุมชน และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกัน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริเวณติดชายฝั่งทะเลซึ่งประกอบด้วยประชาชนบ้านเกาะเปริด หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 บ้านปากคลอง หมู่ที่ 6 และบ้านคลองหก หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 599 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด. 2554 : 4)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริเวณติดชายฝั่งทะเลซึ่งประกอบด้วยประชาชนบ้านเกาะเปริด หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 บ้านปากคลอง หมู่ที่ 6 และบ้านคลองหก หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 216 คน จากตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของตารางของเครซี่และมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2550 : 51) และวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จะได้จำนวนประชากรแต่ละตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการยอมรับผู้นำชุมชน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลจำนวน 20 ข้อ

1. การสร้างเครื่องมือใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

1.3 กำหนดประเด็นและขอบเขตของการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

1.4 ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

1.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง ความครอบคลุมเนื้อหาและความถูกต้องในสำนวนภาษา แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปทดลองใช้ (Try - out) กับประชากรที่มีความคล้ายคลึงกับประชากรที่ทำการศึกษาที่หมู่ที่ 16 บ้านเกาะแมว ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยวิธีวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Conbach.1990 : 202-204) ปรากฏผลได้ค่าเท่ากับ 0.94

1.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข และผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นจนสมบูรณ์แล้ว ไปใช้ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยการแจกแจงความถี่ของคำตอบ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2.2 การวิเคราะห์การยอมรับผู้นำชุมชน และการรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล วิเคราะห์โดยการการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของความถี่ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2.3 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลในภาพรวมรายด้านและรายข้อ ใช้สถิติเชิงพรรณนาเช่นกัน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเสนอ เป็นตารางประกอบความเรียง

2.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบที (t - test Statistic) และจำแนกตามอายุ การศึกษา รายได้ และที่อยู่ วิเคราะห์ความแตกต่างด้วย สถิติทดสอบเอฟ (F-test Statistic) ในกรณีที่พบความแตกต่างเป็นรายกลุ่มจะวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe's Test) แล้วเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ

การศึกษา รายได้ และที่อยู่ ใช้สถิติพื้นฐาน หาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

3.2 การยอมรับผู้นำชุมชนและการรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลใช้สถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และจัดกลุ่มคะแนนโดยเทียบกับเกณฑ์เป็น 5 ระดับ

3.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล จำแนกตาม เพศ การยอมรับผู้นำชุมชน และการรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล วิเคราะห์โดยการใช้สถิติทดสอบที (t - test Statistic)

3.5 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล จำแนกตาม อายุ การศึกษา รายได้ และที่อยู่ วิเคราะห์โดยการใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test Statistic)

3.6 ในกรณีที่พบความแตกต่างเป็นรายกลุ่ม จะวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างเป็น รายคู่ด้วยวิธี เชฟเฟ่ (Scheffe's Test) แล้วเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้สรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 64.4 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 64.4 มีอายุมากกว่า 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.5 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 35.6 มีรายได้ 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.6 และคิดเป็นร้อยละ 31.5 มีที่อยู่ บ้านปากคลอง หมู่ที่ 6

2. การยอมรับผู้นำชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนยอมรับผู้นำชุมชน ในระดับการยอมรับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.50

3. การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ของชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 82.90

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามด้านรวมพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมของชุมชนฝั่งทะเล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.46) เมื่อวิเคราะห์จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ($\bar{X}$ = 2.66) อยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ ($\bar{X}$ = 2.53) อยู่ในระดับ ปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 2.44) อยู่ในระดับน้อย

5. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การยอมรับผู้นำ และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกัน

5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล แตกต่างกัน

5.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน

5.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตามการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล แตกต่างกัน

5.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตาม รายได้ พบว่า ประชาชนที่มีระดับรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ไม่แตกต่างกัน

5.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตาม ที่อยู่ พบว่า ประชาชนที่มีที่อยู่ของครอบครัวต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน

5.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตาม การยอมรับผู้นำชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีการยอมรับผู้นำชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ไม่แตกต่างกัน

5.7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตาม การรับรู้ถึงประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่มีการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี อภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) ในการระดมความร่วมมือ โดยใช้กฎหมาย ระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ซึ่งผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์ (ยุพาพร รูปงาม. 2545 : 8-9) ดังนั้นประชาชนจึงมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับน้อยเพราะว่าเกิดจากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งที่ใช้ระบบบริหารนั่นเอง ซึ่งไม่ได้เกิดจากความสมัครใจของประชาชนจึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล อยู่ในระดับน้อย ดังที่นางสาวก้อย (นามสมมุติ) ให้สัมภาษณ์ว่า “ประชาชนในหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 เป็นเจ้าของนากุ้ง ภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือทำให้ชาวบ้านไม่ต้องทำอะไร ส่วนหมู่ที่ 7 บ้านคลอง 6 พื้นที่นี้ไม่มีพื้นที่นากุ้ง ประชาชนก็ร่วมมือช่วยกันป้องกันแต่เนื่องจากไม่มีงบประมาณในการดำเนินงานจึงชะลอการทำ แต่เมื่อมีเงินบริจาคมาก็เริ่มทำกันอีกครั้ง จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลอยู่ในระดับน้อย”

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การยอมรับผู้นำชุมชน และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกัน อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1) เพศ

จากการวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้างต้นซึ่งสอดคล้องกับ สมหมาย กิตยากุล (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มแม่น้ำสรวยมากกว่าเพศหญิง แสดงว่าเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำสรวยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของสถิติ ทั้งนี้อาจอธิบายว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าเพศ ในสังคมไทย เพศชายและเพศหญิงมีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่างกัน เนื่องจากสังคมไทยมีแนวโน้มจะอบรมเลี้ยงดูเพศหญิงให้มีความอ่อนโยนสุภาพเรียบร้อย โครงสร้างทางกาย และจิตใจลักษณะนี้ย่อมส่งผลต่อบุคลิกภาพ เจตคติ แนวคิดและพฤติกรรมของเพศทั้งสอง ดังนั้น เพศที่แตกต่างกันน่าจะมีบทบาทที่แตกต่างกันด้วย ดังแนวคิดของสมควร สุรภพพิศิษฐ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่มีแนวความคิดว่าเพศชายและเพศหญิงมีโอกาสที่จะเข้ามีส่วนร่วมต่างกัน โดยที่สังคมไทยมีค่านิยมว่า ผู้ชายต้องเป็นผู้นำผู้หญิงต้องเป็นผู้ตาม กิจกรรมเพื่อส่วนรวมมักเป็นเรื่องของผู้ชาย

2) อายุ

จากการวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้างต้นซึ่งสอดคล้องกับ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณีป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้ที่มีอายุมากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย แสดงว่าอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการ

อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของสถิติ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน ดังที่นายบอย (นามสมมุติ) ประชาชนหมู่บ้านปากคลอง หมู่ที่ 6 ให้สัมภาษณ์ว่า “อายุในสังคมทั่วๆ ไป ผู้ที่มีอายุมากกว่ามีโอกาสที่จะได้พบเห็นประสบการณ์ต่างๆ และมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ในสังคมไทยผู้อาวุโสกว่ามักจะได้รับความเชื่อถือ ได้รับการคัดเลือกเข้ามาบริหารจัดการในกิจกรรมของส่วนร่วมในชุมชนเสมอ”

3) การศึกษา

จากการวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณีป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้ที่มีการศึกษามากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย แสดงว่าอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของสถิติ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนเราเกิดการพัฒนาทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ การศึกษาเป็นการพัฒนาคนในด้านกายภาพ อารมณ์ และสติปัญญา เพื่อให้มีความมั่นคงทางอารมณ์ ความคิดความประพฤติดี มีความรู้ มีความเฉลียวฉลาดและมีวิจารณญาณ คนในชนบทมักยกย่องและปฏิบัติตามผู้ที่มีความรู้มากกว่า โดยปกติคนได้รับการศึกษาสูงย่อมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวส่วนใหญ่มากกว่าคนที่ได้รับการศึกษาต่ำ ดังแนวคิดของ สมควร สุรภพพิศิษฐ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่มีแนวความคิดว่า การศึกษานั้นมีส่วนร่วมให้เกิดความคิด รู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้คนมีส่วนร่วมอยู่ด้วยดีขึ้น คนในชนบทมักยกย่องคนที่มีความรู้คาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ได้กว้างกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย

4) รายได้

จากการวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีระดับรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับ สรศักดิ์ จันทร์สว่าง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จากการศึกษาพบว่ารายได้ไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังกะ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน ดังที่นายโชค (นามสมมุติ) ประชาชนหมู่บ้านปากคลอง หมู่ที่ 6 ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันก็มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลได้เท่ากัน เนื่องจากการมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้หมายความว่าจะต้องนำเงินของตัวเองไปลงทุนซื้อของหรืออุปกรณ์ต่างๆ แต่ในเรื่องของการใช้เงินนั้นก็เป็นส่วนของเงินงบประมาณของอบต. มากกว่าจะเป็นเงินของผู้นำเอง และในบางพื้นที่ ก็มีภาคเอกชนในเรื่องนี้อยู่แล้ว จึงทำให้ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลไม่แตกต่างกัน”

5) ที่อยู่

จากการวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีที่อยู่ของครอบครัวต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีที่อยู่ของครอบครัวต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานข้างต้น ซึ่งขัดแย้งกับ สุวิชาณ สุวรรณาคะ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์ป่าชุมชนเทือกเขาทะลาย เขตตำบลนายายอามและตำบลวังใหม่ อำเภอนายอาม จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีภูมิลำเนา ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาและอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีที่อยู่ของครอบครัวต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน จากการสัมภาษณ์ นางสาวรุ้ง (นามสมมุติ) ประชาชนหมู่บ้านคลองหก หมู่ที่ 7 ให้สัมภาษณ์ว่า “ประชาชนอาศัยอยู่กันคนละพื้นที่ และแต่ละพื้นที่ก็มีปัญหามากน้อยไม่เท่ากัน เช่น หมู่บ้านคลองหก หมู่ที่ 7 ประชาชนจึงมีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนมากที่สุด เนื่องจากบริเวณมีพื้นที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเล จึงไม่มีพื้นที่ทำนากุ้ง ซึ่งทำให้การกัดเซาะมีอัตราสูงกว่าบริเวณอื่น และได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งยังไม่มีภาคเอกชนลงมาช่วยเหลือเหมือนพื้นที่อื่น จึงทำให้ประชาชนและผู้นำครัวเรืองต้องทำการป้องกันแบบ

ภูมิปัญญาชาวบ้านเท่าที่ทางประชาชนจะทำได้ได้แก่กำแพงไม้ไผ่มาปัก แล้วเอายางรถยนต์สวมเพิ่มความแข็งแรง และเป็นการดักตะกอนดินทรายไว้ให้ตกตะกอนหลังกำแพงไม้ไผ่ ซึ่งได้งบช่วยเหลือจากจังหวัด รวมทั้งหาได้เองตามธรรมชาติ และลงแรงช่วยกันปักไม้ไผ่เป็นแนว จึงทำให้ประชาชนที่มีที่อยู่ของครอบครัวต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน"

2.2 การยอมรับผู้นำชุมชน

จากการวิจัย พบว่า การยอมรับผู้นำชุมชน พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีการยอมรับผู้นำชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการยอมรับผู้นำชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลไม่แตกต่างกันอย่าง ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ โกสิทธิ์ นิลรัตน์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในโครงการกำแพงไม้ไผ่เพื่อป้องกันการกร่อนของดินชายฝั่งทะเลบ้านสีล้ง ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรที่มีการยอมรับผู้นำแตกต่างกันทำให้มีส่วนร่วมของราษฎรไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีการยอมรับผู้นำชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลไม่แตกต่างกัน จากการสัมภาษณ์นายโบ้ท (นามสมมุติ) ประชาชนบ้านเกาะเปริดหมู่ที่ 1 ให้สัมภาษณ์ว่า "ในเรื่องของการยอมรับผู้นำชุมชนนั้น ในหมู่บ้านของเรามีการยอมรับผู้นำชุมชนอยู่แล้ว และเมื่อนำผู้นำชุมชนจะดำเนินงานหรือโครงการใดๆ ในพื้นที่ ประชาชนในหมู่บ้านก็ให้ความร่วมมือด้วยดีเป็นเรื่องปกติ จึงทำให้ประชาชนที่มีการยอมรับผู้นำชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลแตกไม่ต่างกัน"

2.3 การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกัน

จากการวิจัย พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกันผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ โกสิทธิ์ นิลรัตน์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในโครงการกำแพงไม้ไผ่เพื่อป้องกันการกร่อนของดินชายฝั่งทะเลบ้านสีล้ง ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่า ราษฎรได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเล ไม่แตกต่างกัน จากการสัมภาษณ์นายโบ้ท (นามสมมุติ) ประชาชนบ้าน เกาะเปริดหมู่ที่ 1 ให้สัมภาษณ์ว่า "ประชาชนที่มีการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่สูงเหมือนกันนั้น ก็จะทำให้ปะส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลมากเช่นกันด้วย"

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการสร้างงานเกี่ยวกับการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลให้กับผู้นำชุมชนชายฝั่งทะเล เพื่อผู้นำชุมชนจะถือนำไปปฏิบัติกับพื้นที่ของตนเอง และเป็นการสร้างความศรัทธาแก่ประชาชนให้เห็นความสำคัญของการยอมรับผู้นำชุมชนของชุมชนตนเองเพิ่มมากขึ้น

1.2 รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนนโยบายเกี่ยวกับการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล เพื่อเป็นการย้ำเตือนให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและดำเนินกิจกรรมในการป้องกันชายฝั่งอย่างแท้จริง

1.3 รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งระดับประเทศและระดับพื้นที่อย่างจริงจัง เพื่อที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้นำในแต่ละชุมชนจะถือนำไปปฏิบัติและนำไปร่วมมือกันป้องกันชายฝั่งให้พัฒนาดียิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นสร้างการชักจูงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในชุมชนในการป้องกันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์โดยผ่านผู้นำชุมชน และควรส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนให้ชักจูงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน บริหารจัดการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ให้มากยิ่งขึ้น เพราะประชาชนชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี มีการยอมรับผู้นำชุมชนอยู่ในระดับสูง

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม สนับสนุนโดยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรด้านการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลให้มากขึ้น เพื่อประชาชนจะได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจด้านการป้องกันมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการป้องกันป่าชายเลน ได้เป็นอย่างดี

2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทชุมชนนั้น เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเกิดเห็นความ

สำคัญของปัญหา และพร้อมที่จะร่วมมือกันป้องกันและพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆ กัน

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 ควรทำการวิจัยลักษณะเดียวกันนี้ ในเชิงคุณภาพ กับคณะผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตที่รับผิดชอบชายฝั่งทะเล ตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยลักษณะเดียวกันนี้ โดยเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายเป็นคณะผู้บริหาร ข้าราชการ พนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล ว่ามีส่วนร่วมในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ในฐานะของผู้นำชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2551). **โครงการศึกษาเพื่อจัดแนวทางการจัดการทรัพยากรบริเวณชายฝั่งทะเล ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.dmcr.go.th/dmcr2009/index.php. 28 มกราคม 2553.

โกสิทธิ์ นิลรัตน์. (2547). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรในโครงการกำแพงไม้ไผ่ เพื่อป้องกันการกร่อนของดินชายฝั่งทะเลในพื้นที่ป่าชายเลนบ้านสีล้ง ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การบริหารทรัพยากรป่าไม้). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วี อินเตอร์พริ้นท์.

ยุพาพร รูปงาม. (2545). **การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณ ในการปฏิรูประบบราชการ.** ภาคนิพนธ์ (ศศ.ม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วรารัตน์ ตรีธนวัต. (2543). **ศักยภาพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลตั้งแต่ปากน้ำเพชรบุรี จ.เพชรบุรีถึงปากแม่น้ำปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์.** วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (นิเทศศาสตรพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมควร สุรภพพิศิษฐ์. (2542). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชานโยบายและการวาง) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมหมาย กิตยากุล. (2542). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สรศักดิ์ จันทร์สว่าง. (2546). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรยุทธ หลิมตระกูล. (2544). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณีป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

สุวิชาณ สุวรรณาคะ. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์ป่าชุมชนเทือกเขาทะลาย เขตตำบลนายายอาม และตำบลวังใหม่ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological Testing.** 5 th ed. New York : Collins.

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

A Development of Computer-Assisted Instruction Lesson on Data for Prathomasuksa 3 Students

อัญชัญ วงศ์จำปา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และ 4) ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

เครื่องมือในการวิจัยมี 2 ฉบับ คือ 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดเขาวงกตรุจิรวงศารามฯ ตำบลเขาวงกต อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.67/82.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.56 ซึ่งมีค่าดัชนีประสิทธิผลมากกว่า 0.5

3) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์เรื่อง ข้อมูล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์เรื่อง ข้อมูล มีความคงทนในการเรียนรู้

คำสำคัญ : บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์ ข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop a computer-assisted instruction (CAI) lesson on data for Prathomsuksa 3 students, 2) to study the effectiveness of the lesson, 3) to compare the learning achievement of the students before and after learning through the lesson, and 4) to study learning retention of students.

The research tools comprised 1) a CAI lesson on Data for Prathomsuksa 3 students and 2) a learning achievement test.

The sample of this study was 15 Prathomsuksa 3 students of Watkhaowongkotruchirawongsaram School, Tambon Khaowongkot, Amphur Kaenghangmaeo, Chanthaburi Province. They were all chosen by the cluster random sampling method.

The findings were as follows:

1. The CAI lesson on Data for Prathomsuksa 3 students had effeciency at 80.67/82.00 which was higher than the 80/80 standard.
2. The CAI lesson on Data for Prathomsuksa 3 students had the effectiveness at 0.56 which was higher than the 0.5 standard.
3. The learning achievement of the students after the lesson was higher at 0.05 level than before the lesson.
4. The students had higher learning retention.

Keywords : Computer-Assisted Instruction / Computer / Data

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีความสามารถที่จะเสาะแสวงหาความรู้ในยุคสมัยที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี วิชาคอมพิวเตอร์จึงเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านการศึกษาของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว แม้ว่าวิชาคอมพิวเตอร์จะได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรของทุกช่วงชั้น แต่พบว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เห็นได้จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2552 อยู่ในระดับต่ำ มีค่าร้อยละ 45.33 จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของกลุ่มโรงเรียนกลุ่มอำเภอแก่งหางแมว อยู่ในระดับต่ำอาจเกิดจากการนำรูปแบบการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ในทางทฤษฎีมาใช้สอน จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. 2553 : 23)

การแก้ปัญหาการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์นั้น มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษาค้นคว้าและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ไว้หลายรูปแบบด้วยกัน จุดประสงค์เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นวิธีการหนึ่งที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นการนำเอาคอมพิวเตอร์เข้าไปใช้ในการศึกษาลักษณะของการนำเสนอการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์โดยที่คอมพิวเตอร์จะทำการนำเสนอบทเรียนแทนผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตัวเอง (ถนอมพร เลาหจรัสแสง. 2541 : 5) ทั้งในเวลาและนอกเวลาเรียน การนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จะทำให้การเรียนการสอนมีปฏิสัมพันธ์กันได้ระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ และยังมีความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลที่ผู้เรียนป้อนเข้าไปได้ในทันที ซึ่งเป็นการช่วยเสริมแรงให้กับผู้เรียน (กิดานันท์ มลิทอง. 2540 : 18)

การนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนนั้น มีงานวิจัยที่สนับสนุนหลายเรื่องด้วยกัน อาทิ อุเทน พุ่มจันทร์ (2550) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 สุรีรัตน์ ชัยฤทธิ์ (2552) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง เลขฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีดัชนีประสิทธิผลมากกว่า 0.5 วีระพันธ์ อินทรพันธุ์ (2551) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ โรจนฤทธิ์ จันนุ่ม (2551) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ฮาร์ดแวร์และเทคโนโลยีสื่อสารข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ สรุปได้ว่าเมื่อนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพไปใช้สอนจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีความคงทนในการเรียนรู้

จากแนวทางการจัดการเรียนการสอนและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีค่าดัชนีประสิทธิผลมากกว่า 0.5 โดยหวังว่าเมื่อนำไปใช้สอนจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความคงทนในการเรียนรู้นอกจากนั้นได้มีการลงมือปฏิบัติจริง สามารถค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง ทั้งเป็นการตอบสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาให้ครูมีส่วนในการพัฒนาหลักสูตร นวัตกรรม และสื่อการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

สมมติฐานของการวิจัย

1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าดัชนีประสิทธิผลมากกว่า 0.5

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความคงทนในการเรียนรู้

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นการวิจัยกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest – posttest Design) และทดสอบหลังเรียนแล้ว 2 สัปดาห์เพื่อหาความคงทนในการเรียนรู้ มีขั้นตอนของการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
3. ปรับปรุงบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
4. ทดลองใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
5. หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มอำเภอแก่งหางแมว จำนวน 16 โรงเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งสิ้นจำนวน 433 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนวัดเขาวงกตรุจิรวงศาราม (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 88) จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลาก

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ การสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ตัวแปรตาม มี 2 ตัวแปร คือ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา คอมพิวเตอร์
2. ความคงทนในการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้โปรแกรม SwishMax ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ ข้อมูลและแหล่งข้อมูล การค้นหาข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

2) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

(1) ส่วนของครู ประกอบด้วย คู่มือแนะนำการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและแผนการสอน

(2) ส่วนของนักเรียน ประกอบด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล

3) วิเคราะห์เนื้อหาบทเรียนเป็นกรอบ โดยให้มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วยกรอบเนื้อหา กรอบกิจกรรมหรือแบบฝึกหัด และกรอบแบบทดสอบ

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก เพื่อทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.35 – 0.65 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.50 และมีค่าความเที่ยงของแบบทดสอบเท่ากับ 0.74

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ
2. ดำเนินการทดลอง โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ใช้เวลาในการทดลอง จำนวน 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ถึงวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2553
3. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง จึงทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน
4. เมื่อทำการสอบหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ จึงทำการทดสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อวัดความคงทนในการเรียนรู้ โดยใช้

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยทดลองในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2553

5. นำคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียน มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

6. นำคะแนนหลังเรียนและหลังเรียน 2 สัปดาห์ มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบตามสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้วิจัยได้นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 15 คน ซึ่งได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 นำคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนในแต่ละหน่วยของนักเรียนทุกคนมาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$$

1.2 นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อ 1.1 มาหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของแต่ละหน่วย โดยใช้สูตร

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

1.3 นำค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของแต่ละหน่วยมาหาค่าเฉลี่ย เป็นค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1.4 นำคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักเรียนทุกคนมาหาค่าเฉลี่ย

1.5 นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากข้อ 1.4 มาหาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้สูตร

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

1.6 นำค่า E_1/E_2 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ 80/80 ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 1

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)
15	หน่วยที่ 1	84.00	82.00
	หน่วยที่ 2	80.00	
	หน่วยที่ 3	78.00	
	รวมเฉลี่ย	80.67	82.00

จากตารางที่ 1 พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพ 80.67/82.00 โดยมีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 80.67 และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 82.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. การหาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมาหาผลรวม

2.2 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยวิธีของกูดแมน, เฟรทเชอร์ และชไนเดอร์ (Goodman Fletcher and Schneider. 1980 : 30 - 34) จากสูตร

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน - ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{\text{(จำนวนนักเรียน x คะแนนเต็ม) - ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

ผลปรากฏดังแสดงในตารางที่ 2

ข้อมูล	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ค่าดัชนีประสิทธิผล
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	15	15	0.56
คะแนนเต็ม	30	30	
ผลรวมของคะแนน	249	362	

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีค่าเท่ากับ 0.56 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด คือ 0.5

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 นำกระดาษคำตอบของนักเรียนที่ทำแบบทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนมาตรวจให้คะแนน บันทึกผลการสอบของนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.2 นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกซันกรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test) จากสูตร T = Min(T+,T-)

3.4 แปลความหมายของผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนตามข้อ 3.3 ดังตารางที่ 3

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	คะแนนเฉลี่ย		ผลรวม		T
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	บวก (T+)	ลบ (T-)	6*
15	16.6	24.13	6	-114	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $t_{(0.05,n)} = 25$

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (24.13) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (16.6) แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 3

4. การหาค่าความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและหลังเรียนแล้ว 2 สัปดาห์ โดยใช้การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกซันกรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test) โดยแปลความหมายของผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเช่นเดียวกับข้อ 3. ผลปรากฏดังตารางที่ 4

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	คะแนนเฉลี่ย		ผลรวม		T
	หลังเรียน	หลังเรียน 2 สัปดาห์	บวก (T+)	ลบ (T-)	53.5
15	24.13	23.46	66.5	-53.5	

$t_{(0.05,n)} = 25$

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า T ที่ได้ (53.5) มากกว่าค่า T ที่เปิดตาราง (25) นั่นคือ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและหลังเรียน 2 สัปดาห์ไม่แตกต่างกัน แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความคงทนในการเรียนรู้

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัย พบว่า

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 80.67/82.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.56 ซึ่งมีค่าดัชนีประสิทธิผลมากกว่า 0.5 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความคงทนในการเรียนรู้ เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยข้อที่ 1 ที่พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่าประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็น 80.67/82.00 ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์สูงกว่าค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างมีระบบ และมีวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกเนื้อหา การเรียบเรียงเนื้อหา การศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือครู และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การกำหนดเนื้อหาย่อย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านความสามารถด้านสติปัญญา ด้านความต้องการ ด้านความสนใจ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านสังคม (อุบลรัตน์ เพ็งสถิต. 2539 : 175-176) จึงทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากแต่ละหน่วยการเรียนนำมาเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เป็นผลทำให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์สูงกว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุเทน พุ่มจันทร์ (2550)

2. จากผลการวิจัยข้อที่ 2 ที่พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.56 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 หมายความว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ระดับคะแนนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน แสดงว่ามีการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 56 ทั้งนี้เป็นเพราะบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนพัฒนาขึ้นโดยยึดหลักการเรียนการสอนเป็นพื้นฐานให้เกิดการเรียนรู้ โดยประยุกต์มาจากกระบวนการเรียนการสอน 9 ขั้น ของ Gagńe คือ การเร้าความสนใจ การบอกจุดประสงค์ของบทเรียน ทบทวนความรู้เดิม การนำเสนอเนื้อหาใหม่ การชี้แนวทางการเรียนรู้ การกระตุ้นให้มีการตอบสนอง การให้ข้อมูลย้อนกลับ การทดสอบความรู้ การจำและการนำไปใช้ (สุกรี รอดโพธิ์ทอง. 2535 : 4-7) จึงทำให้ผู้เรียนสนใจเกิดความอยากที่จะเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยมที่นำมาประยุกต์ใช้ในบทเรียน มีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จะได้รับการเสริมแรงเมื่อได้รับความสำเร็จ จึงทำให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีดัชนีประสิทธิผลมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีรัตน์ ชัยฤทธิ์ (2552)

3. จากผลการวิจัยข้อที่ 3 ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะบทคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งใช้ความสามารถทางคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอสื่อประสมอันได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟฟิก แผนภูมิ กราฟ ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์ และเสียง เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียนหรือองค์ความรู้ในลักษณะที่ใกล้เคียงกับการสอนจริงในห้องเรียนมากที่สุด (ถนอมพร เลาหจรัสแสง. 2541 : 7) จึงทำให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการเรียนรู้ เกิดความอยากรู้อยากเห็นที่อยากจะเรียนตลอดเวลา มีความสนุกสนานในการเรียน ซึ่งในแต่ละหน่วยจะมีตัวอย่างและกิจกรรมเสริมให้นักเรียนได้ตอบคำถาม ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งในแต่ละครั้งจะมีผลตอบกลับทันที จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระพันธ์ อินทรพันธุ์ (2551)

4. จากผลการวิจัยข้อที่ 4 ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง ข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความคงทนในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนพัฒนาขึ้นโดยการเรียงลำดับเนื้อหาในกรอบแต่ละกรอบโดยแต่ละกรอบจะเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นทีละน้อยในกรอบที่เสนอ ซึ่งผู้เรียนได้เรียน ได้ตอบคำถาม และผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน เป็นการเสริมแรงในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขของ Gagńe และทฤษฎีการสัมพันธ์เชื่อมโยงของ Thorndike ที่กล่าวว่า การที่ผู้เรียนแสดงอาการตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้ผลลัพธ์ทันทีนั้น จัดเป็นการเสริมแรงที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนับว่าเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เพราะคอมพิวเตอร์สามารถมีให้ผลย้อนกลับได้เร็วกว่าสื่ออื่นๆ และนำกรอบการเรียนต่อไปมาสอนให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ ผลย้อนกลับที่ได้รับทันทีนั้น มีทั้งที่เป็นข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนสามารถใช้สีและเสียงประกอบได้ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้การเรียนการสอนมีความดึงดูดใจมากขึ้น การเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงไม่เป็นการบังคับให้ผู้เรียนเรียนแต่เป็นการเสริมแรงอย่างเหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการเรียนนานกว่าปกติ (สมบูรณ์ สงวนญาติ. 2543 : 14-15) ทำให้นักเรียนสามารถจดจำเนื้อหาบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโรจนฤทธิ์ จันนุ่ม (2551)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนควรมีภาพประกอบให้มากเพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการเรียน

2) นักเรียนควรมีความรู้พื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในเรื่องอื่นๆ ในกลุ่มสาระระดับชั้นอื่นๆ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ควรมีการนำเสนอบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านทางเครือข่ายอินเตอร์เน็ต เพื่อที่จะช่วยเผยแพร่บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้แพร่หลายมากขึ้น

4) ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับวิธีสอนแบบอื่นๆ เพื่อให้เกิดงานวิจัยที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. 2540. **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. 2541. **คอมพิวเตอร์ช่วยสอน.** กรุงเทพมหานคร : วงกมลโพรดักชัน.

โรจนฤทธิ์ จันนุ่ม. 2551. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ฮาร์ดแวร์และเทคโนโลยีสื่อสารข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

วีระพันธ์ อินทรพันธุ์. 2551. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. 2553. **รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2552.** จันทบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1.

สุกรี รอดโพธิ์ทอง. 2535. **การออกแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุรีรัตน์ ชัยฤทธิ์. 2552. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชา คอมพิวเตอร์ เรื่อง เลขฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สมบูรณ์ สงวนญาติ. 2543. **เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู.

อุบลรัตน์ เพ็งสถิต. 2539. **จิตวิทยาการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อุเทน พุ่มจันทร์. 2550. **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน). อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

Goodman R.I., Fletcher K.A. and Schneider E.W. 1980. **The effectiveness index as comparative measure in media product evaluation.** Educational Technology. 20(09). September : 30-34.

การศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

A Study on Actual and Expected Roles of Basic Education School Administrators According to Teachers' Opinions under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area 1

สุธี พรมาธิ สายตา ประเสริฐภักดิ์ วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1โดยจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษาและขนาดของสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยครูผู้สอนจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่าครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษาพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ พบว่า ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันส่วนครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกับขนาดกลาง และครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาสถานศึกษาพบว่า ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาด ประสบการณ์

Abstract

The purposes of this research were to A Study on Actual and Expected Roles of Basic Education School Administrators According to Teachers' Opinions under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area 1. by classifying upon work experiences in school and the sizes of school. The samples used in this research were 285 teachers from basic education schools under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area 1. Research tool of this study is the ratine scale questionnaire and statistics used for data analysis were mean, standard deviation, t-test, F-test and Scheffe's method

The results show that: 1) In overall, actual and expected roles of basic education school administrators according to teachers opinions under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area 1 was in high level. 2) From the result of comparing the actual roles against the expected roles of basic education school administrators according to teachers' opinions under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area 1, it found that there were different opinions among teachers with the statistical significance at 05. 3) From the result of comparing the actual roles against the practical roles of basic education school administrator according to teachers' opinions under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area 1 by classifying upon work experiences in school, it was found that teachers with different work experiences had different opinions. 4) From the result of comparing the actual roles of basic education school administrators according to teachers' opinions under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area 1 by classifying upon the sizes of school, it is found that, in overall, teachers from different sizes of school had different opinions with the statistical significance at 05. When analyzing and comparing in pair according to Scheffe's method, it was found that the comparison of teachers from medium and large schools had no different opinions on practical role of school administrators while the comparison of teachers from medium and small as same as the comparison of teachers from small and large schools had different opinions on practical role of school administrators with statistical significance at 05. 5) From the result of comparing the expected role of basic education school administrators according to teachers opinions under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area 1 by classifying the sizes of the school, it was found that teachers from different sizes of school had no different opinion..

Keywords : Teachers, Basic Education School Administrators, size, experiences

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีความสามารถและมีความสุขการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายรวมถึงมีความหลากหลายในทางปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาและเมื่อมีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างและระบบการบริหารการศึกษาใหม่โดยเฉพาะเมื่อมาตรา 35 มีผลบังคับใช้โรงเรียนต้องเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายทันที (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 13) ซึ่งเมื่อกำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลจะทำให้ฐานะความเป็นนิติบุคคลเข้าไปช่วยให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งมากขึ้นเพราะเขตพื้นที่การศึกษาไม่เป็นนิติบุคคลและรับมอบอำนาจจากส่วนกลางโรงเรียนจึงมีพลังมากผู้อำนวยการโรงเรียนจึงเป็นตัวแทนของนิติบุคคลที่ใช้อำนาจแทนโรงเรียนทั้งระบบโดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่กำกับส่งเสริมและทำงานร่วมกับผู้บริหารจึงถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในเรื่องการบริหารการศึกษาดังนั้น ภารกิจการบริหารจึงเป็นภารกิจสำคัญขององค์การภาครัฐที่จะต้องบริหารองค์การให้บังเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพและความทั่วถึงในการบริหารทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข: 9)

ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา นอกจากจะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา ยังมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดทั้งกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและกฎหมายอื่นๆที่ เกี่ยวข้องดังนั้น สถานศึกษาจะดำเนินการต่างๆ ได้ ต้องอยู่ในกรอบของอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษาเท่านั้นซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้นๆ โดยได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการรวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาในการดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับบุคลากรภายนอก มาตรา 39 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข: 15) ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับมอบหมาย หรือตามระเบียบบริหารการเงินของสถานศึกษาเป็นต้น ฉะนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงมีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคลและมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบริหารสถานศึกษาโดยอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลและของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามกฎหมาย ประกอบด้วยการบริหารงาน 4 งานคือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจึงนับเป็นส่วนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าหรือล้มเหลวของสถานศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเป็นผู้นำ มองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ มีสามัญสำนึกกล้าคิดกล้าทำและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาได้และสิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและรับรู้เพื่อประโยชน์และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานคือ ประสิทธิผลของบทบาท ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติตามบทบาท ดังนั้นการศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริง และการศึกษาบทบาทที่คาดหวังจะทำให้มองเห็นความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ผู้บริหารศึกษาแสดงออกจริง และบทบาทที่คาดหวังให้ผู้บริหารแสดงออกในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบเพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงานนักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จากเหตุผลและความเป็นมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อการบริหารและจัดการสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่สนองต่อเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยผลการวิจัยจะให้ข้อมูลสารสนเทศที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับบทบาทในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่องค์กร รวมไปถึงหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการกำหนดหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้ตรงกับความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา พร้อมทั้งเพื่อให้

สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา

3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา

4. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

5. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

6. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 จำนวน 1,053 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie R.V. and Morgan E.W. 1970 : 608) แบ่งระดับชั้นตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 285 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะของเครื่องมือแบบสำรวจรายการ (Checklist) และแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคร์ท (Likert's five rating scale)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์คำนวณค่าสถิติต่างๆ ตามรายละเอียดดังนี้

3.1 วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 วิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.3 วิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent

3.4 วิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent

3.5 วิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test) และถ้าพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะต้องทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษาน้อย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 49.82 และผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 50.18

1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 41.06 รองลงมาสอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 37.19 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่สอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75

2. ผลการศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลปรากฏดังนี้

บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.78) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}$ = 3.83) ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X}$ = 3.83) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X}$ = 3.81) และ ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X}$ = 3.68) ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X}$ = 4.47)ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}$ = 4.43) ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.40) และด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X}$ = 4.40)

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลปรากฏดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.4 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาสถานศึกษา พบว่า โดยรวมครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ พบว่า ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกับขนาดกลาง และครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่ปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}$ = 3.83) ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X}$ = 3.83) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X}$ = 3.81) และด้านการบริหารวิชาการ

($\bar{X}$ = 3.68) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการรับรู้และต้องปฏิบัติบทบาทตามกรอบการบริหารงาน 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปอย่างจริงจัง จึงส่งผลให้บทบาทที่ปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของครูผู้สอนทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โกศล เตชเดี่ยวและคนอื่นๆ (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า บทบาทในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเช่นเดียวกับ ประจิณต์ เขาทอง (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X}$ = 4.47) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}$ = 4.43) ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.40) และด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X}$ = 4.40) จะเห็นว่าความคาดหวังของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารนั้นมีส่วนความสำคัญอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าหรือล้มเหลวของสถานศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีความคาดหวังต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับ สุภาพ บุญเพิ่ม (2549 : 103) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญโดยตรงที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาและบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนั้นทุกฝ่ายจึงมีความคาดหวังต่อผู้บริหารอยู่ในระดับสูง

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

2.1 เมื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่มีข้อน่าสังเกตว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก มีแนวโน้มค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยในทุกด้าน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับงานบริหารงานทั้ง 4 ด้าน มากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ การวิจัยของสุกิจ กลีบแก้ว (2531 : 103) ที่พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมานานย่อมมีประสบการณ์มาก สามารถที่จะร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมการบริหารงานในแต่ละระดับอย่างใกล้ชิดกับผู้บริหารสถานศึกษาจึงทำให้ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก มีความคิดเห็นที่มีแนวโน้มแตกต่างจากครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย

2.2 เมื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน ส่วนครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกับขนาดกลาง และขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูผู้สอนที่สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กมีส่วนร่วมในการบริหารงานแตกต่างกัน โดยเฉพาะครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กจะมีความใกล้ชิดและมีส่วนร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อภิชัย พิศโสระ (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กมีส่วนร่วมในการบริหารงานแต่ละระดับที่แตกต่างกัน รวมถึงการได้มีบทบาทและมีกิจกรรมร่วมกับผู้บริหารของสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด แตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษานั้นๆ ดังนั้นความคิดเห็นของครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันจึงแตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะลักษณะการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึงกัน มีการปฏิบัติงานที่แบ่งออกเป็นสายงานและมีการแบ่งงานรับผิดชอบ ที่เหมือนกัน ดังนั้นบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชัย พิศโสระ (2547 : บทคัดย่อ) พบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารจำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเช่นเดียวกับการศึกษาของ สุริยันต์ บุญลือ (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนสังกัดโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรายด้านพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83) และครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารทั่วไปในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47) ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่า เนื่องมาจากข้อจำกัดในการปฏิบัติงานต้องเป็นไปตามบทบาท กฎ และระเบียบจนไม่สามารถที่จะมีอิสระในการปฏิบัติงานจริงให้เป็นไปด้วยความคล่องตัว ตามความต้องการและวัตถุประสงค์ได้ และการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ได้ตามเป้าหมายของครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามคาดหวังเอาไว้ แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่คาดหวังย่อมมากกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อภิชัย พิศโสระ (2547) พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่ควรกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาผู้บริหาร โดยมีระบบหรือกลไกในการกระตุ้นและผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและพัฒนาตนเองจากข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยหน้า 66 ที่พบว่า ด้านบริหารวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม ซึ่งบ่งบอกถึงการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจริง และอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมของทุกด้าน

1.2 สถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดทั้งสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารศึกษา ควรเพิ่มและเน้นในหลักสูตรเกี่ยวกับ เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาให้มากขึ้น เป็นการเตรียมผู้บริหารเข้าสู่หน่วยงานเพื่อให้นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดทำหลักสูตรการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะและความเชี่ยวชาญในบทบาทนั้นๆ เช่น ด้านการบริหารวิชาการในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรให้สนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย การนิเทศงานวิชาการในรูปแบบที่หลากหลาย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาวิชาการกับหน่วยงานอื่น และการส่งเสริมการพัฒนาวิชาการให้กับบุคคลครอบครัว องค์กร และหน่วยงานอื่น เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการเรียนรู้และพัฒนาตนของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในด้านการบริหาร (Best Practice) เช่น ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้บริหารดีเด่น เพื่อให้ได้ข้อมูลและรูปแบบที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา จัดฝึกอบรมและเผยแพร่ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริการสถานศึกษาจากแนวคิดของชุมชน ท้องถิ่นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นที่กว้างขึ้น เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรและการบริหารงานสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของการบริหารงานทั้งปัจจัยภายในและภายนอก เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 ก). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

_____ . (2546 ข). **พระราชบัญญัติระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546.** กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

โกศล เดชเดี่ยว และคนอื่นๆ. 2540. **บทบาทการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทัศนะคติของครูผู้สอน กรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศร.

ประจิณต์ เขาทอง. (2541). **การศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

รุ่ง แก้วแดง. 2544. **ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ.** กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

สุกิจ กลีบแก้ว. 2531. **การศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและคาดหวังของพัฒนากรที่สัมพันธ์กับการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในพื้นที่พัฒนาชุมชนเขต 3.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สุภาพ บุญเพิ่ม. 2549. **บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเทศบาลสังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลกาฬสินธุ์.** ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุริยันต์ บุญลือ. 2543. **ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี.** ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อภิชัย พิศโสระ. 2547. **บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย.** ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย .

Krejcie,R.V.& Morgan,D.W.(1970). **Determing sample size for research activities. Education and Psychological Measurement.**

ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1- 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2

A Study of Student Assistance System Administration of Schools in Level 1-2 under The Office of Rayong Educational Service Area 2.

มาโนช กุลนาแพง วิสิฏฐ์ กิจปรีชา และ วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการปกป้องและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตำแหน่งในการปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 278 คน ซึ่งได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีระดับปฏิบัติโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีระดับปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการปกป้องและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. สถานศึกษา ช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ที่มีขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Abstract

The purposes of this research were to study and compare student assistance system administration of schools in level 1-2 under the Office of Rayong Educational Service Area 2 classified by positions and school sizes. The sample of this research consisted of 278 administrators and teachers by stratified random sampling. The tool of this research was a five rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t – test .

The results were as follows : 1) Student assistance system administration of schools in level 1-2 under the Office of Rayong Educational Service Area 2 in all aspects were at a high level. 2) Student assistance system administration classified by positions : administrators and teachers were statistically significant different at .05. For each aspect it was found that promoting and developing aspect was statistically significant different at .05. 3) Student assistance system administration classified by school sizes in all aspects were not statistically significant different.

Keywords : Student assistance system administration of basic education schools

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการโดยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบก็ปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสม ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะบุคลากร ครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างใกล้ชิด ด้วยความรัก และเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของเยาวชนให้เติบโตงอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

บทบาทของครูที่กล่าวมานั้นคงมิใช่เรื่องใหม่เพราะมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอ และได้ดำเนินการมานาน ตั้งแต่อดีต จนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล ดังความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในวันอังคารที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ที่ทรงกล่าวว่า “เยาวชนทุกคนมิได้ต้องการทำตัวเองให้ตกต่ำหรือเป็นปัญหาแก่สังคม ประการใด แท้จริงต้องการจะเป็นคนดี มีความสำเร็จ มีฐานะ มีเกียรติ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่การที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์นั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้แนะนำควบคุมไปอย่างถูกต้อง ในฐานะที่เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษา ท่านจะช่วยเขาได้มากที่สุด เพราะมีส่วนควบคุมดูแลใกล้ชิดอยู่ทุก ๆ ด้าน รองลงมาจากบิดามารดา แต่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบมีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค มีวิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นได้เร็ว ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หรือสังคม” (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 1)

รัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชน และดำเนินงานตามพระบรมราโชวาท จึงมีนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต ได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนโดยเน้นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไข และการคุ้มครองสิทธิเด็กโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่นักเรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการคือเรื่อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้นักเรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5) ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญามีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขัน การจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นความสำคัญทั้งความรู้ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล และเพื่อให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุเป้าหมาย สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์และร่วมมือกับผู้ปกครอง นักเรียน บุคคลในชุมชนให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2

จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและจุดเน้นการดำเนินงานเพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางศึกษาอย่างทั่วถึงเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ และมีทักษะชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 4 พัฒนามาตรฐานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแนวนโยบายที่มุ่ง ส่งเสริมให้สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างชัดเจน โดยประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในแต่ละเครือข่ายการศึกษาและภาพรวมของเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารและครู อาจารย์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นส่วนมากใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้น 1-2 ยังมีการดำเนินการที่ยังไม่ชัดเจนในกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การปกป้องและการแก้ไขปัญหา และการส่งต่อเมื่อนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้ปีการศึกษา 2551 เป็น ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และปีการศึกษา 2552 เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ได้กำหนดกลยุทธ์พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกโรงเรียน จึงทำให้ทุกโรงเรียนได้ดำเนินการระบบช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาการบริหารจัดการงานการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนที่ทำการสอนช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการปกป้องและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ ว่ามีอะไรบ้าง เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลให้เกิดคุณภาพต่อนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการปกป้องและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ตำแหน่งในการปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูของสถานศึกษา ช่วงชั้น1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1,003 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 110 คน และครูจำนวน 893 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 278 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970 : 607 – 610) และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา (Stratified Random Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 10 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 21 คน ครูขนาดใหญ่ จำนวน 106 คน และครูขนาดเล็ก จำนวน 141 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) ใน 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการปกป้องและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 โดยใช้ t-test

ผลการวิจัย

1. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีระดับปฏิบัติโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีระดับปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการปกป้องและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. สถานศึกษา ช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ที่มีขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

1. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้าน มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการที่จะช่วยส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขั้นตอนชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ ทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานทั้ง 5 ขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ยุ่งยาก โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ส่งผลให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาประสบความสำเร็จสู่นักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ชัย สาไพรวัลย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ 1) การคัดกรองนักเรียน 2) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4)การส่งเสริมนักเรียน และ 5) การส่งต่อและสอดคล้องกับงานวิจัยของเรืองยศ อุตรศาสตร์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โดยภาพรวม ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) ด้านการคัดกรองนักเรียน 4) ด้านการส่งต่อ และ 5) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีระดับปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารจัดการ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพโดยมองภาพการดำเนินงานทั้งระบบ ได้แก่ การบริหารจัดการ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ส่วนครูมีบทบาทในการนำนโยบายของโรงเรียนสู่การปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและผู้ปกครอง ในส่วนของการบริหารจัดการอาจจะมองเห็นไม่ชัดเจน จึงอาจทำให้มุมมองแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทพงศ์ พฤกษชาติรัตน์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ บ้านเหล่า (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโคกโพธิ์ไชยศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโคกโพธิ์ไชยศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. สถานศึกษา ช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ที่มีขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีนโยบายชัดเจนให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัด ทั้งโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่จะต้องดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอนอย่างเป็นรูปธรรม มีเอกสาร หลักฐานอ้างอิงชัดเจน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามีการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งให้รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรและการสุ่มนิเทศตามโรงเรียน เพื่อให้เห็นสภาพการดำเนินงานอย่างแท้จริง จึงทำให้โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานทั้ง 5 ขั้นตอนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงจากโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนควรมีการดำเนินกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างแท้จริง

2. โรงเรียนควรใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4. โรงเรียนต้องมีการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

5. ควรทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาช่วงชั้น 1-2 เพื่อให้เป็นรูปแบบที่ดีและเหมาะสม

6. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพในสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาของสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา. (2544). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.** กรุงเทพฯ : กรมฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 ก). **โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน.** กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

_____ . (2546 ข). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ,

_____ . (2548). **ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน.** กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

ณรงค์ชัย สาไพรวัลย์. (2546). **การติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นันทพงศ์ พฤกษชาติรัตน์. (2546). **การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เรืองยศ อุตรศาสตร์. (2546). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมศักดิ์ บ้านเหล่า. (2550). **การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโคกโพธิ์ไชยศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. (2552). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีงบประมาณ 2552.** ระยอง : สำนักงาน ฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). **การวางแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน Hurdle 1.** กรุงเทพฯ : การศาสนา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **คู่มือการประเมินสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2547.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน ฯ.

_____ . (2552). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ฯ.

Krejcie and Morgan.(1970). **Determining Sample Size for Research Activities.** Psychological measurement.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

The Factors that Affect to Work Performance of Responsible Teachers for Student Helping System in the Basic School under The Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area.

อำนาจ ชยางคานนท์ พรสวัสดิ์ ศิรศาตนันท์ และ อำนวย บุญศรี
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสร้างสมการพยากรณ์ความพึงพอใจของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติและแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านผู้บริหาร และด้านครู ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 91.20 โดยนำมาเขียนสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้ $\hat{Y} = -0.35 + 0.49 (X_3) + 0.31 (X_1) + 0.29 (X_2)$ และเขียนสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $\hat{Z} = 0.45Z_{X3} + 0.29Z_{X1} + 0.30Z_{X2}$

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

The purposes of this research were to study teachers' working performance satisfaction, effecting factors and relating factors towards teachers' working satisfaction for assistance student systems in schools under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area classified by administrators, teachers, parents and community. The sample used in this research consisted of 132 teachers who were responsible for student assistance systems. The tool was a 5- rating scale questionnaire with reliability value at .98. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, enter multiple regression analysis and stepwise multiple regression analysis.

The results were as follows : 1) Teachers' working for student assistance systems in schools under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area overall was at a high level. 2) Teachers' working satisfaction was at a high level. 3) The affecting factors found were administrators, teachers, parents and community They were positive and effected on the teachers' working.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า ต้องเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 22 ยังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ ใช้ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา มีการประสาน ความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลทุกฝ่ายในชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กรมสุขภาพจิต 2544 : 11-12)

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการสนับสนุน ส่งเสริมผู้เรียนแล้ว การป้องกันและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก ส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อผู้คนในสังคม ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงมีนโยบายสำคัญที่จะต้องร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการแก้ไขปัญหานี้ วิธีการหนึ่งคือการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ มาเป็นระบบที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามความมุ่งหวังดังกล่าว ต้องอาศัย ความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งมีครูเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 1-4)

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครูที่ไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น ครูต้องรับผิดชอบงานในหลายๆ ด้าน ปัญหาด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในองค์กร ปัญหาด้านสภาพการทำงาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาด้านการปรับตัว บุคลิกภาพ เงินเดือนที่ไม่พอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น จำนวนนักเรียนในความรับผิดชอบมากเกินไป ไม่มีเวลาพอที่จะให้คำปรึกษา มีการเปลี่ยนแปลงครูทุกปีการศึกษาซึ่งขาดการติดตามที่ต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษาไม่ได้สอนประจำในห้องเรียนนั้น และที่สำคัญยังมีครูที่ปรึกษาบางคนไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา ไม่พอใจที่จะทำหน้าที่ของครูที่ปรึกษา ตลอดทั้งการขาดการนิเทศ ติดตามจากฝ่ายบริหาร รวมทั้งสภาพแวดล้อมอื่นๆ เช่น เกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน ความเอาใจใส่ต่อการเรียน สภาพห้องเรียน จำนวนชั่วโมงที่สอน ปัญหาจากผู้ปกครอง และขาดการสนับสนุน ส่งเสริมด้านวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งสภาพเหล่านี้จะสร้างความกดดันให้กับบุคลากร อาจก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจ และเกิดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานขึ้น ดังนั้นการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ เช่น บุคลากรที่มีคุณภาพ วัสดุ ครุภัณฑ์และงบประมาณที่เพียงพอ ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดี ย่อมส่งผลให้การดำเนินการจัดการศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ และปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษามากที่สุดในโรงเรียน คือ บุคลากร

ในการบริหารองค์กร คนนับว่าเป็นปัจจัยหลักของการบริหารที่จะนำพาปัจจัยการบริหารอื่นๆ ไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ หากผู้บริหารต้องการให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจ ก็คือ ความพึงพอใจในงานของบุคลากร การปฏิบัติงานที่ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความรู้สึกพอใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ การปฏิบัติงานนั้นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเอง หน่วยงานใดมีปัจจัยที่เป็นเครื่องจูงใจในการทำงานมาก บุคคลในหน่วยงานนั้นย่อมเกิดความพึงพอใจในการทำงานมาก เพราะการจูงใจในการทำงานนั้นจะช่วยโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกผูกพันอยู่กับงาน อยากทำงาน ทุ่มเทความสามารถเพื่องานและหน่วยงาน มีความเต็มใจที่จะใช้พลังในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย เพื่อค้นหาปัจจัยที่น่าจะส่งผลกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนตามทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบิร์กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดคล้ายกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์เป็นอันมาก และมีปัจจัยส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามอาชีพครู การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานยังไม่เพียงพอ หากแต่จะต้องได้รับจากนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลภายนอกอื่นๆ อีกด้วย จึงจะส่งผลต่อความพึงพอใจอย่างแท้จริง อีกทั้งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ก็มีความสำคัญ เพราะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จใน

กิจกรรมต่างๆ มีความต้องการเป็นผู้นำในการทำงานอย่างอิสระ มีความเพียรพยายามที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันสูงเด่นที่ตั้งไว้ การที่คนจะมีความสุขในการทำงานและทำงานของเขาเองให้ดีที่สุดนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การได้รับรู้ผลสำเร็จของการปฏิบัติงานว่าอยู่ในระดับใด การกำหนดจุดประสงค์ขององค์กรไว้อย่างชัดเจนย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นจุดมุ่งหมายปลายทางร่วมกัน และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน อันจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการทำงานเป็นอย่างดี การได้รับมอบหมาย ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำงานต่างๆ จะทำให้เกิดความรับผิดชอบในผลงานของตน ภายใต้การนิเทศโดยผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนร่วมมือกัน โดยใช้เทคนิควิธีการและกิจกรรมการนิเทศแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น (ประพล ตระการไทย. 2547 : 69)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเป็นการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่แข็งแรง มีทักษะการดำรงชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งปัจจัยหลักที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ประกอบด้วยปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 12)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารงานต่างๆ ในโรงเรียนให้เกิดผลดีที่สุด อันจะส่งผลต่อไปยังนักเรียนในโรงเรียน จึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดนโยบาย พิจารณาปรับปรุง การบริหารงานและวิธีปฏิบัติตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความพึงพอใจของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ทราบข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนใช้สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานในการพัฒนาหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ปีการศึกษา 2554

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านผู้ปกครองและชุมชน ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 197 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 132 คน โดยการกำหนดขนาดจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 40) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์แบบสอบถามใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

4. วิเคราะห์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) และแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านผู้บริหาร และด้านครู ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 91.20 โดยนำมาเขียนสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้ $\hat{Y} = -0.35 + 0.49 (X_3) + 0.31 (X_1) + 0.29 (X_2)$ และเขียนสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $\hat{Z} = 0.45Z_{X3} + 0.29Z_{X1} + 0.30Z_{X2}1$.

สรุปและอภิปรายผล

1. การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของบุคลากรตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน และนโยบายการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ทำให้ทุกโรงเรียนในสังกัดมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ตระหนักถึงผลที่เกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารยังได้ส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดมีส่วนร่วมในการรับรู้ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ทั้งส่งเสริม สนับสนุนในการอบรม ประชุม สัมมนา การศึกษาดูงาน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ชัดเจน ทำให้ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา แสงคำไพ (2551 : 133-139) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสือโก้กวิทยาสรรค์ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาครูด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสือโก้กวิทยาสรรค์ โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นนวัตกรรมในการวิจัยตามกรอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ครูมีความเข้าใจและสามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนของตนได้ นักเรียนมีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบมากขึ้น สามารถยกระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเห็นความสำคัญ ตระหนัก และรู้สึกในทางบวกต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการรณรงค์ให้จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมให้คำปรึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ตลอดจนครูผู้รับผิดชอบมีแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 4) ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มช่วยเหลือ 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อทั้งภายในและภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เตรียมศักดิ์ อินอุเทน (2551 : 109-110) ได้ศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาภรณ์ นาคประวัติ (2553 : 55-57) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า มีแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยการไปเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน กำหนดวัน เวลาในการจัดกิจกรรมให้ชัดเจนและเพียงพอ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้วยการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย ด้านการส่งต่อนักเรียน ทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ปัญหานักเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษา มีการติดตาม ประเมินผลการส่งต่อนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และด้านการคัดกรองนักเรียน ปรับปรุงเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้ชัดเจน ง่าย และสะดวกในการกรอกข้อมูลและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

3. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีการกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงานกรอบ และทิศทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน เน้นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งครูผู้รับผิดชอบมีหน้าที่ในการนำแนวนโยบายแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัว โดยอาศัยความร่วมมือจากเพื่อนครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้โรงเรียนยังได้จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้ครูและผู้ปกครองได้

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมรับรู้ปัญหาของนักเรียน ตลอดจนร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา และช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนเมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้านหรือในชุมชน ส่งผลให้สามารถช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ปกครองและชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นครูผู้รับผิดชอบจึงมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2544 : 3) ได้เสนอปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพและความต้องการของครูที่ปรึกษาตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ประการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ 2) ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน 3) คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีระบบประสานงานอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด 4) ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนต่าง ๆ จากโรงเรียน และ 5) การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ด้านผู้บริหาร และด้านครู ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 91.20 โดยนำมาเขียนสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้ $\hat{Y}$ = -0.35 + 0.49 (X_3) + 0.31 (X_1) + 0.29 (X_2) และเขียนสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $\hat{Z} = 0.45Z_{X3} + 0.29Z_{X1} + 0.30Z_{X2}$ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีความหลากหลายซับซ้อน ซึ่งการดำเนินงานบางอย่างครูผู้รับผิดชอบไม่สามารถปฏิบัติเพียงคนเดียวได้ ดังนั้นงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงต้องมีการทำงานเป็นทีม มีการประสานงาน และอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับแนวนโยบายในการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีดิ์ เปรมภูษิตานนท์ (2552 : 85-88) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยความสัมพันธ์ (X_4) สามารถพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของครูตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ โดยการสร้างสมการพยากรณ์ดังนี้ $\hat{Y}$ = 1.251 + .674 (X_4)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนต่อไป

2. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

3. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครูทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และเป็นการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในจังหวัดจันทบุรีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ควรศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

3. ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ทั้งนี้เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ : กรมฯ.

จุฑาภรณ์ นาคประวัติ. (2553). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

เตรียมศักดิ์ อินอุเทน. (2551). **ประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ประพล ตระการไทย. (2547). **การพัฒนาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนนารีนุกูล อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.** รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปรีดิ์ เปรมภูษิตานนท์. (2552). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิทยา แสงคำไพ. (2551). **การพัฒนาครูด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสือโก้กวิทยาสรรค์ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). **คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคมเส้นทางสู่ครูมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

_____. (2547). **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

_____. (2552). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

ศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง

A Study of Effective Teamwork Conditions According to Adiministrators and Teachers, Opinions of Basic Education Schools in Rayong Province.

ธีระ ไชยสิทธิ์ เฉลา ประเสริฐสังข์ อำนวย บุญศรี
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จำแนกตามตำแหน่ง และประเภทของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2554 ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 92 คน ครู จำนวน 322 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้น 414 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .31-.87 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ ได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และหากพบความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพมากกว่าครู

3. เปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จำแนกตามประเภทของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : การทำงานเป็นทีม ทีมงานประสิทธิภาพ

Abstract

The research aimed to study and compare effective teamwork conditions according to administrators and teachers' opinions of basic education schools in Rayong province classified by positions and school types. The sample of the research consisted of 92 administrators and 322 teachers of basic education schools in Rayong province by stratified random sampling. The research instrument was a 5 rating scale questionnaire with reliability value at . 97. The statistics used in this research were percentage, mean, standard deviation, t-test and One-way ANOVA.

The results of the research were as follows: 1) The effective teamwork conditions according to administrators and teachers' opinions of basic education schools in Rayong province over all and in each aspect were at a high level. 2) The effective teamwork conditions between administrators and teachers' opinions over all and in each aspect were not statistically significant different. except in respectation each other aspects were statistically significant different at .50. The administrators' opinions on effective teamwork conditions of basic education schools were greater than teachers' 3) The effective teamwork conditions according to administrators and teachers' opinions among school types over all and in each aspect were not statistically significant different.……

Keywords : Teamwork effective teamwork

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

ผู้นำองค์กรต่างมุ่งพัฒนาองค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ หลักที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการพัฒนาองค์การ คือ การมุ่งแสวงหาวิธีการที่ดีกว่า มาใช้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งดึงเอาความรู้ ทักษะและความสามารถของบุคคลในองค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถึงแม้จุดเน้นนี้จะมุ่งปรับปรุงการปฏิบัติงาน แต่จุดเน้นที่สำคัญคือ การมุ่งพัฒนาที่ตอบสนองต่อเป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายขององค์กรไปพร้อมๆ กัน ในการพัฒนาองค์กรจึงจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน พร้อมเผชิญกับปัญหาต่างๆ อย่างเปิดเผย เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้มีทัศนคติแบบร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาต่างๆ ขององค์กร และสนับสนุนให้บุคลากรใช้ศักยภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน อาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรจึงเป็นลักษณะการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นวิธีการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการทำงานในองค์กรอย่างมีแบบแผนนั่นเอง และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การทำงานเป็นทีมเป็นแนวปฏิบัติที่กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง เนื่องจากมีข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่า เป็นการพัฒนาทีมงานให้ทำงานได้คล่องตัวช่วยให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น (สุนันทา เลาหนันทน์. 2544 : 28)

การทำงานเป็นทีม มีลักษณะการทำงานที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือทีมงานร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างใกล้ชิด สามารถประสานความสามารถระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีการติดต่อสื่อสารที่เป็นเอกภาพ เห็นพ้องต้องกันในภารกิจโดยถือว่าเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ความสำเร็จของทีมเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้สมาชิกทีมมีความเข้าใจ มีความผูกพันกัน เป็นการช่วยเพิ่มพูนการยอมรับนับถือต่อกัน ช่วยสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานร่วมกัน ประสิทธิภาพของงานและผลผลิตก็จะเพิ่มขึ้น การทำงานเป็นทีมมีความจำเป็นควรให้ความสำคัญในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ด้วยเหตุผลที่ว่า การทำงานบางอย่าง เราไม่สามารถทำให้สำเร็จได้โดยบุคคลเพียงคนเดียว งานบางอย่างต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถจากบุคคลหลายฝ่าย งานบางอย่างเป็นงานที่ต้องทำโดยเร่งด่วนไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ทันเวลาที่กำหนด และบางอย่างเป็นงานที่หลายหน่วยงานรับผิดชอบ หากได้มีการร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายมาระดมความคิดทำงานร่วมกันจะทำให้การทำงานนั้นๆ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ (สมชาติ กิจยรรยง และจีรชา ใจเปี่ยม. 2552 : 57) และถ้าหากว่าทีมงานได้ผ่านการเตรียมตัว การฝึกฝนโดยมีการทำงานร่วมกันจนเกิดความชำนาญในการทำงานและมีการประสานงานที่ดี สมาชิกทุกคนตระหนักถึงความสามัคคี มีการร่วมมือกันมากกว่าการที่สมาชิกแต่ละคนจะแยกกันทำในบทบาทของตนเอง พยายามที่จะแสดงความโดดเด่นของตนเพียงคนเดียวโดยไม่สนใจสมาชิกอื่นในทีม จะทำให้การทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ และคนอื่นๆ 2545 : 22) ในทางตรงกันข้าม หากหน่วยงานหรือองค์กรขาดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ อาจทำให้เกิดปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในการพัฒนาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย คือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ มีบุคลากรหลักในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องมีการประสานความร่วมมือร่วมใจกับทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ และเอกชน ในการดำเนินงานตามภารกิจความรับผิดชอบของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 งาน ให้เกิดความสำเร็จได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของสถานศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานต่างๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและกิจกรรมต่างๆ และกำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ผลักดันให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยแผนงานโครงการต่างๆ ที่กำหนดไว้สำเร็จลุล่วงได้มากหรือน้อย และมีประสิทธิภาพเพียงใดส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่เป็นเป้าหมายสำคัญ หากโรงเรียนขาดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ อาจทำให้เกิดปัญหา อุปสรรคต่างๆได้ เช่น การทำงานบางอย่างดำเนินงานไม่สำเร็จ งานบางอย่างไม่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ งานบางอย่างเกิดความล่าช้ากว่ากำหนด ส่งผลเสียต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่ไม่สามารถทำให้เป็นไปตามเป้าหมายการดำเนินงานได้

ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จึงมีความสนใจศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง เพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จำแนกตามตำแหน่ง และประเภทของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 129 คน ครู จำนวน 2079 คน รวมทั้งสิ้น 2208 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2554 ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 92 คน ครู จำนวน 322 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้น 414 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับตำแหน่ง และประเภทของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert' Five Rating Scale)

ผลการวิจัย

1) สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จำแนกตามตำแหน่งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพมากกว่าครู 3) เปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จำแนกตามประเภทของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง ทั้งโดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูให้ความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีมเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจต้องการให้เกิดสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพขึ้นในหน่วยงานของตน โดยการทำงานส่วนใหญ่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง ในปัจจุบันได้ปฏิบัติในลักษณะของการทำงานเป็นทีมอยู่แล้ว และต้องการให้เกิดสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และโดยความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของการปฏิรูปการศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 39 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 12-14) กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และมีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ของสถานศึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่กำหนด ดังนั้น ความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ ดังกล่าวข้างต้นทำให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (School Based Management : SBM) การบริหารจึงมุ่งเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของแต่ละสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหาร ครู ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นหัวใจ

หลักในการดำเนินงานและลงมือปฏิบัติจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประสานความร่วมมือ ร่วมใจกัน ร่วมทำงานด้วยความมุ่งมั่นให้การยอมรับและไว้ใจซึ่งกันและกัน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้การดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาให้สำเร็จ อาจหันมาให้ความสำคัญกับการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ความเชี่ยวชาญ และความพึงพอใจ ของแต่ละคนมากขึ้น โดยแต่งตั้งขึ้นเป็นคณะกรรมการดำเนินงานหรือเป็นทีมงาน มีการกำหนดจำนวนสมาชิก กำหนดระยะเวลาการทำงานอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ร่วมทีมงาน มีการประสานงานในการทำงานที่มีความคล่องตัว มีการแลกเปลี่ยนความคิด สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ทำให้สมาชิกทีมมีขวัญกำลังใจ ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานเป็นทีมที่ดีในสถานศึกษา ส่งผลให้การทำงานในสถานศึกษานั้นประสบความสำเร็จมากขึ้น สอดคล้องกับ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549:12-14) ที่กล่าวว่า ลักษณะการทำงานเป็นทีมที่ดีต้องมีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยแบ่งงานกันทำตามความรู้ความรู้ความสามารถที่แต่ละคนถนัด มีความเชี่ยวชาญ และมีความพึงพอใจในการทำงานนั้น สมาชิกในทีมต้องมีจำนวนพอเหมาะกับงาน ไม่ควรมาก หรือน้อยเกินไป จะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะประสบการณ์กันอย่างทั่วถึง มีการกำหนดระยะเวลาการทำงานไว้ให้ชัดเจน สมาชิกภายในทีมจึงมีการเปิดใจสร้างความคุ้นเคยให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ทำให้เกิดความรัก ความผูกพัน มีความรู้สึกเข้าใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน นำไปสู่ความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่างานทุกฝ่ายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และทำให้ผู้รับผิดชอบงานในแต่ละด้านมีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ จังหวัดตราด (2545 : 58 อ้างอิงจาก พรชัย คำรพ. การศึกษาลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด. 2547 หน้า 160) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงผลักดันและกระตุ้นให้การดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมาย คือ การทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมีผู้บริหารและครูมีส่วนในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา เน้นหลักการกระจายอำนาจ การสร้างความตระหนักให้ครูได้รับรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ทำให้ครูได้เรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีแต่กัลยาณมิตร ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ส่งผลให้สภาพการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านความไว้เนื้อเชื่อใจ พบว่า ลักษณะการทำงานของผู้บริหารครูและบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดระยอง มีความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน มีความจริงใจในการแสดงความรู้สึก ให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันมีความเชื่อมั่นในตนเองและทีมงาน มีความเป็นมิตรและไม่มุ่งร้ายต่อกัน ส่งผลให้ผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความไว้วางใจเป็นสิ่งสำคัญที่สมาชิกในทีมงานมีความต้องการ ถ้าบุคลากรมีความไว้เนื้อเชื่อใจทำให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ แต่ละคนในองค์การจะมีความร่วมมือร่วมใจอย่างจริงใจ อันจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และความไว้วางใจซึ่งกันและกันจะประสบความสำเร็จอย่างดีที่สุด ถ้าสมาชิกแต่ละคนในทีมงานรู้สึกว่าสามารถพูดได้อย่างตรงไปตรงมากับสมาชิกในทีมได้ทั้งดีและไม่ดี ซึ่งคนเราไม่ว่าจะอยู่ในครอบครัวหรืออยู่ในทีมงานจะแสดงความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมาและเปิดเผยได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นรู้สึกได้ว่าบุคคลอื่นๆ ได้แสดงอย่างตรงไปตรงมาและเปิดเผยเท่าๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุนันทา เลาหนันทน์ (2544 : 139) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนั้น สิ่งสำคัญคือ ความวางใจซึ่งกันและกัน ทีมงานใดมีพฤติกรรมการไว้วางใจต่ำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจะปรากฏเด่นชัด เช่น ความไม่ซื่อสัตย์ การหลบเลี่ยงและความไม่อดกลั้น ดังนั้น ความไว้วางใจจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นสัมพันธภาพซึ่งทั้งสองฝ่ายเปิดเผยซื่อสัตย์ และเคารพซึ่งกันและกัน ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกสมานฉันท์ระหว่างกัน และทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และพฤติกรรมที่ขัดขวาง เช่น การวิจารณ์ความผิดพลาดเพียงเล็กน้อย การตำหนิต่อหน้าสาธารณชนและการนินทาลับหลัง จะเกิดขึ้นน้อยมากถ้าทุกฝ่ายไว้วางใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกันในหมู่สมาชิกของทีมงาน เพื่อไม่ให้เกิดความหวาดระแวงและสร้างทีมงานให้ร่วมมือกันพัฒนาและแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ ภายใต้บรรยากาศแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่

1.2 ด้านการสื่อสารแบบเปิด พบว่า สถานศึกษามีลักษณะของการทำงานที่สมาชิกมีการสื่อสารกันอย่างทั่วถึงและเปิดเผย สมาชิกสนใจข่าวสารที่รับฟังโดยปราศจากความแคลงใจสนับสนุนให้ผู้อื่นเปิดเผย สมาชิกเปิดใจและร่วมมือกัน

แก้ปัญหา ส่งผลให้ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การทำงานเป็นทีมต้องอาศัยการสื่อความที่ชัดเจนเหมาะสม เพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและความคิดได้ตรงตามต้องการ สอดคล้องกับประพันธ์ คำสามารถ (2553 : 100) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมาย ด้านขั้นตอนการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน ด้านสมาชิกมีส่วนร่วมและมีโอกาสเป็นผู้นำ ด้านการติดต่อสื่อสารอย่างเปิดเผย และด้านการสนับสนุนและไว้วางใจกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญในการติดต่อสื่อสารและการประสานงานกันของบุคลากรในสถานศึกษา จัดกิจกรรมที่ให้บุคลากรในสถานศึกษาได้สร้างความรู้จักคุ้นเคยและรับรู้ถึงแรงจูงใจของบุคคลอื่น ตลอดจนเริ่มต้นที่จะติดต่อสื่อสารและแสดงความเข้าใจระหว่างกัน เกิดความกล้าที่จะเปิดใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี นำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย พบว่า ลักษณะการทำงานของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง ทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการทำงานอย่างชัดเจน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้นและสมาชิกให้การยอมรับด้วยความเต็มใจ ทุกคนให้ความสำคัญของเป้าหมายส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และเป้าหมายของทีมมีความเด่นชัดเฉพาะเจาะจง และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่งผลให้ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การทำงานไม่ว่าจะเป็นงานใด ๆ ก็ตาม สมาชิกในทีมที่จะต้องปฏิบัติงานต้องมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานที่วางไว้ เพราะทีมงานที่ดีจำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยพยายามลดช่องว่างระหว่างวัตถุประสงค์ของทีมกับวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคลให้มีช่องว่างน้อยที่สุด เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทีมงาน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในสิ่งที่ต้องการ โดยยึดหลักที่ว่าสมาชิกทุกคนบรรลุวัตถุประสงค์ส่วนตัวให้มากที่สุด ในขณะเดียวกันก็รักษาวัตถุประสงค์ขององค์กรด้วย สอดคล้องกับสุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์ (2544 : 403) ได้กล่าวว่าทีมงานที่ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องมีทั้งวัตถุประสงค์ของทีมกับเป้าหมายของการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปด้วยกันเสมอ ซึ่งช่วยให้สมาชิกมีความผูกพันต่อกัน เป็นเพราะ 1) วัตถุประสงค์ที่มีความหมายร่วมกัน จะช่วยกำหนดแนวทางและแรงดลใจให้สมาชิกในทีม โดยสมาชิกในทีมจะนำเอาวัตถุประสงค์ที่มีความหมายนั้นมาเป็นตัวกำหนดทิศทางการรวมพลังและการผูกพันให้เกิดขึ้น 2) สามารถกำหนดเป้าหมายย่อยของการปฏิบัติงานให้เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์หลักได้ง่ายขึ้น 3) ทำให้เกิดการผนึกกำลังช่วยกันให้งานสำเร็จ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมายย่อยของงานที่ทีมรับผิดชอบเป็นความสัมพันธ์ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้นในการกำหนดเป้าหมายย่อยของสถานศึกษา ควรสร้างวัตถุประสงค์จากเป้าหมายโดยรวมขององค์การ ที่สมาชิกทุกคนร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานที่ตรงกันและแจ่มชัด

1.4 ด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน พบว่า ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง มีลักษณะการทำงานที่รับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน มีความสนใจและให้เกียรติกัน ยอมรับนับถือซึ่งกันและกันในทุกเรื่อง ให้ความเคารพในบทบาทและหน้าที่ของกันและกัน มีความรักและสามัคคีกัน ส่งผลให้ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการยอมรับนับถือเป็นปัจจัยสำคัญของการทำงานเป็นทีม เป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับองค์การ เพราะคนเราสิ่งที่ต้องการมากไปกว่าค่าตอบแทนก็คือการต้องการทางสังคม และการยอมรับนับถือจากกลุ่มเพื่อนร่วมงานที่ทำงานด้วยกัน ถ้าไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้บุคคลนั้นก็อาจหมดกำลังใจในการทำงาน เพื่อเป็นการสร้างคุณค่าในตนเอง เมื่อบุคคลมีการยอมรับนับถือซึ่งกันและกันแล้วจะส่งผลให้มีการสนับสนุนช่วยเหลือกันในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในความสามารถของกันและกันทำให้ทีมสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับอภิชาติ ไตรธิเลน (2550 : 203) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของทีม ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศของทีม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการสื่อสารแบบเปิด ด้านการสร้างความไว้วางใจและการยอมรับนับถือ ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการประเมินตนเอง ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงการยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงาน โดยการมอบหมายงานและหน้าที่ให้แก่สมาชิกทุกคน เปิดโอกาสให้สมาชิกได้ทำงานและเผชิญปัญหา ซึ่งแต่ละบุคคลย่อมมีการ

เผชิญกับปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน การให้โอกาสได้ฝึกเลือกวิธีการแก้ปัญหาเองนั้นจะทำให้บุคคลค้นพบว่ายังมีวิธีการที่เหมาะสมอีกหลายอย่างที่สามารถเลือกใช้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานได้ นอกจากนี้ควรให้การเสริมแรงและให้กำลังใจในการทำงานเพื่อให้สมาชิกในทีมมีขวัญกำลังใจและเพลิดเพลินกับการทำงานช่วยให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ

1.5 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ พบว่า สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษาให้มีสภาพการทำงานที่เป็นกันเอง บรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนเกื้อกูลกัน มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือกัน มีความห่วงใยเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งผู้บริหารและครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการทำงานเป็นทีม สิ่งสำคัญคือบรรยากาศแห่งการทำงาน เพราะหากองค์กรใดไม่มีบรรยากาศแห่งการทำงานที่ดีแล้วจะไม่สามารถประสานหรือสื่อสารการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ การทำงานเป็นทีมที่ดีผู้ประสานงานจะต้องมีทัศนคติการทำงานเป็นบวก ใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ ความรักความสามัคคีจากสมาชิกทุกคนและหลักการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการทำงาน เพื่อสร้างสรรค์บรรยากาศการทำงานเป็นทีมเพื่อการพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับอภิชาติ ไตรธิเลน (2550 : 203) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของทีม ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศของทีม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการสื่อสารแบบเปิด ด้านการสร้างความไว้วางใจและการยอมรับนับถือ ด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการประเมินตนเอง ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความเอาใจใส่กับการสร้างบรรยากาศของความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แสวงหาเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการเสริมสร้างบรรยากาศของทีมเพื่อทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน พบว่า สถานศึกษามีลักษณะของการทำงานที่สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและร่วมมือกันแก้ปัญหา มีการทำงานโดยกระบวนการกลุ่มสมาชิกมีความรับผิดชอบต่อกันเต็มใจในการร่วมมือกัน มีความเห็นร่วมกัน มุ่งมั่นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน และเสริมสร้างการรับรู้ในการทำงานร่วมกัน การเปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นการระดมสมอง ระดมกำลัง ระดมความคิดเห็น เพื่อพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร สำหรับการมีส่วนร่วมของครูเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรักความสามัคคีของผู้บริหารและครูที่มีต่อกัน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม ที่เน้นการให้สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วม (Participation) ตามขอบเขตและบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของแต่ละคน เกิดการประสานงานและรับผิดชอบร่วมกันเป็นการเสริมสร้างพลังร่วมในการทำงานของครูทุกคน เพื่อความสำเร็จของผลงานและของทีม สอดคล้องกับสุรศักดิ์ หงษ์เวียงจันทร์ (2550 : 79) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมของบุคลากร สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมของบุคลากร สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการให้สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมในผลงานและความสำเร็จของทีมและสนับสนุนให้สมาชิกในทีมเกิดการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในทีมงาน

2. เปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จำแนกตามตำแหน่งและประเภทของสถานศึกษา

2.1 การเปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จำแนกตามความตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพมากกว่าครู ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูให้ความสำคัญต่อการยอมรับนับถือซึ่งกันและกันในการทำงานที่แตกต่างกัน เนื่องจากบทบาทและหน้าที่ตามภารกิจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันระหว่างผู้บริหารกับครู ผู้บริหารมีภารกิจด้านการบริหารและการจัดการในสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่าผู้บริหารและครู จะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การแสดงความคิดเห็นในแต่ละขั้นตอนของการทำงาน การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ส่วนอีก 5 ด้านที่ไม่แตกต่างกันนั้น อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูต่างให้ความสำคัญต่อสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในส่วน

5 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้เนื้อเชื่อใจ ด้านการสื่อสารแบบเปิด ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน ไม่น้อยไปกว่ากัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง ได้ใช้รูปแบบการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษามาบ้างแล้วและพบว่าสภาพการทำงานต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพนั้น สภาพการทำงานที่สำคัญ 5 ด้านดังกล่าวมีผลทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2545 : 1) ที่ให้ความสำคัญของการทำงานเป็นทีมไว้ว่า ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว สิ่งหนึ่งที่สำคัญยิ่งนั้นก็จะต้องมีทีมงานที่มีคุณภาพ และสิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการคือการปรับเปลี่ยนองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยองค์กรแห่งการเรียนรู้จะประกอบไปด้วย 1) บุคคลที่รอบรู้ 2) โมเดลความคิดหรือผลสรุปความคิดของตน 3) วิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) ทีมแห่งการเรียนรู้ 5) การคิดเชิงระบบ ซึ่งความสำคัญดังกล่าวโดยรวมนั้นผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จะเข้าใจกันเป็นอย่างดีเนื่องมาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการบริหารสถานศึกษา และการเปลี่ยนแปลงในแนวนโยบายที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ในปัจจุบัน อีกทั้งกระบวนการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารและครูอาศัยการทำงานเป็นทีมนั้นช่วยสร้างองค์ประกอบพื้นฐานในการปรับตัวดังกล่าว ส่วนการให้ความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง อาจกล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานต่อการทำงานเป็นทีมของแต่ละตำแหน่งได้ดังนี้ คือ ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานสถานศึกษา โดยจะเป็นผู้รับผิดชอบในภารกิจหลักด้านการบริหารจัดการให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษา ซึ่งการขับเคลื่อนการทำงานให้เป็นผลสำเร็จแห่งการปฏิบัติที่มีคุณภาพ จะต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม ส่วนในภารกิจของครูนั้น นอกจากจะมีภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษาแล้วก็ยังมีงานหลักที่สำคัญในด้านของการ พัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 1 อ้างอิงจาก พรชัย คำรพ. การศึกษาลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด. 2547 หน้า 162) ฉะนั้นการทำงานเป็นทีมจึงเกี่ยวข้องกับครูตามภาระงานที่จะต้องปฏิบัติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงกล่าวโดยรวมได้ว่าทั้งผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง ได้ใช้รูปแบบของการทำงานเป็นทีมในการทำงาน จึงให้ความสำคัญต่อสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ในส่วนอีก 5 ด้านที่ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง จำแนกตามประเภทของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานเดียวกันย่อมมีนโยบายเหมือนกัน มีการพัฒนาการทำงานเป็นทีม ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเหมือนกัน เช่น 1) ด้านความไว้เนื้อเชื่อใจ ถ้าทุกคนยอมรับกันและรับฟังกัน การยอมรับในความเป็นตัวเองของกันและกันรวมทั้งใช้ความรู้ ความสามารถของจุดเด่นของกันและกันอย่างเต็มที่ จะทำให้บรรยากาศใกล้ชิดและเป็นกันเอง มีความรู้สึกกล้าที่จะให้เพื่อนร่วมงานรู้ทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดีของตนเองด้วยความสบายใจ สามารถพูดตรงไปตรงมาและกล้าที่จะรับและให้ความช่วยเหลือกัน 2) ด้านการสื่อสารแบบเปิดในการทำงานเป็นทีมต้องมีการสื่อสารซึ่งในสถานศึกษาทุกขนาดต้องมีการสื่อสารที่เหมือนกัน ผู้บริหารต้องใช้การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกความคิดและความต้องการเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจ พึงพอใจ เชื่อถือศรัทธาเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย 3) ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเป้าหมาย หากสมาชิกในทีมมีความเป็นกันเอง บรรยากาศไม่เป็นทางการ มีความสนุกสนาน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ 4) ด้านการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาประเภทต่างกันมีความรู้ ความสามารถ คล้ายๆ กัน ยอมรับนับถือซึ่งกันและกันสามารถทำงานร่วมกันได้ 5) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ สถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และขยายโอกาสทางการศึกษามีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่แตกต่างกัน เนื่องจากจำนวนบุคลากรใกล้เคียงกัน ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติหน้าที่เหมือนๆ กัน 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน การมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้บริหารและครูเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดการยอมรับเป้าหมายขององค์การเป็นเป้าหมายของตนมากขึ้น จากเหตุผลที่กล่าวมา ดังนั้น ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาประเภทต่างกันจึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนีกร สมทรัพย์ (2550 : 75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ประจำปีการศึกษา 2547-2548 ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ประจำปีการศึกษา

2547-2548 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีระดับการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน ด้านการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการตัดสินใจร่วมกัน ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการมีประโยชน์ร่วมกัน มีระดับการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบระดับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ประจำปีการศึกษา 2547-2548 ในเขตกรุงเทพมหานครโดยจำแนกตามประเภทของโรงเรียน พบว่า มีระดับการทำงานเป็นทีมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะการส่งเสริมให้บุคลากรมีความตั้งใจทำงานร่วมกันอย่างทุ่มเทเพื่อให้งานมีคุณภาพ และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาทีมงาน โดยปรับปรุงทีมงานที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาทีมงานในด้านการส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการทำงานเป็นทีมและการกำหนดเป้าหมายของการสร้างทีมงานเพื่อช่วยให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดโครงการอบรมสัมมนา ในเรื่องการทำงานเป็นทีมเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมได้ชัดเจนและถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครู

2.2 ควรศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในเชิงคุณภาพ

2.3 ควรศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหารและครูต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งการดำเนินงานเขตพื้นที่การศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ และคนอื่นๆ (2545). **การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ :เอ็กซเปอร์เน็ท.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (กรกฎาคม 2535). "การอ้างอิงกลุ่มประชากรเพื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง" **การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**

ประพันธ์ คำสามารถ. (2553). **การศึกษาการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

พรชัย คำรพ. (2547). **การศึกษาลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด.** วิทยานิพนธ์ ค.บ. (บริหารการศึกษา) จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.

รัชนีกร สมทรัพย์. (2550). **การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ประจำปี การศึกษา 2547-2548 ในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ค.บ. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2549). **การทำงานเป็นทีม.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ .

สมชาติ กิจยรรยง และจีรชา ใจเปี่ยม (2552 :7) **เกม กิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างและพัฒนาทีมงาน.** กรุงเทพฯ : พาวเวอร์ฟูล ไลฟ์.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2545). **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์. (2544). **เอกสารการสอนรายวิชาพฤติกรรมองค์การ.** เชียงราย : คณะครุศาสตร์, สถาบันราชภัฏเชียงราย.

สุนันทา เลาหนันทน์. (2544). **การสร้างทีมงาน.** กรุงเทพ ฯ : ดี. ดี. บุ๊คสโตร์.

สุรศักดิ์ หงส์เวียงจันทร์ .(2550). **การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมของบุคลากร สังกัดสำนักงานสารธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร.** อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อภิชาติ ไตรธิเลน. (2550). **สภาพการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร: ครุศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). **"Determining Sample Size For Research tivities,"Educational and Psychological Measurement.** 30(3) : 607 - 610.

การศึกษาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

A Study of Public- Minded of People in Bangsakao Community, Chanthaburi

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล, ธันวดี ดอนวิเศษ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้าและเพื่อหารูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง และใช้การสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษามีดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า ได้แก่ มีความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีใจช่วยงานส่วนรวม ช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นงานสาธารณะ ช่วยเหลือคนในชุมชน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน มีความตระหนักถึงกระบวนการมีส่วนร่วม สามารถปรับตัวเองให้อยู่ร่วมกันในสังคม โดยไม่เบียดเบียนและทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่เห็นแก่ตัว รักษาสาธารณสมบัติที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและช่วยกันดูแลรักษา 2. รูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี 1) การเริ่มปลูกฝังและพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะให้กับกลุ่มคนตั้งแต่ในวัยเด็ก เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีความเหมาะสมและสามารถเรียนรู้ปลูกฝังได้ง่าย 2) วิธีการที่จะปลูกฝัง ส่งเสริมหรือพัฒนาให้คนมีจิตสาธารณะ เช่น การประชุมสร้างความเข้าใจให้บุคคลมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับคนดีมีจิตสาธารณะ การยกย่องคนดีมีจิตสาธารณะในชุมชน การจัดให้มีกิจกรรมยกย่องส่งเสริมคนดี การจัดกิจกรรมในลักษณะของกระบวนการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ของเด็กและเยาวชนร่วมกับคนในชุมชน ผู้ที่เป็นผู้นำกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะนั้นไม่ใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แกนนำชุมชน พระสงฆ์ ครูอาจารย์ พ่อแม่ผู้ปกครอง และความร่วมมือจากคนในชุมชนทุกคนในการร่วมส่งเสริมและเป็นแบบอย่างที่ดี หน่วยงานหรือสถาบันที่มีความสำคัญในการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา หน่วยงานของภาครัฐตั้งแต่ระดับกระทรวงและระดับท้องถิ่น หน่วยงานหรือเครือข่ายภายในชุมชน 4) กิจกรรมหรือลักษณะกิจกรรมที่จะสามารถพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ได้แก่ กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเสียสละ รวมทั้งมีกิจกรรมการคัดเลือกและยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ที่ทำดีมีจิตสาธารณะ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการอนุรักษ์ กิจกรรมที่ต้องกระทำร่วมกันต้องเสียสละร่วมกันของคนชุมชน 5) ปัจจัยที่มีผลต่อการทำให้เกิดจิตสาธารณะ ประกอบด้วย ปัจจัยภายในคือลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่ทำให้ความสำนึกของบุคคลแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกนึกคิด ปัจจัยภายนอกคือสภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดจิตสำนึกในแต่ละคนที่แตกต่างกัน ได้แก่ สภาพทางสังคมและกลุ่มเพื่อนความสัมพันธ์ในครอบครัว โรงเรียนและการศึกษา

คำสำคัญ : คุณลักษณะ, จิตสาธารณะ

Abstract

The purpose of the study was to investigate the characteristics and patterns of public-minded development perceived by people at Bangsakao community, Chanthaburi province. The instrument was a questionnaire interviewing. The semi-constructed questionnaire together with focus groups were considered as research instruments. The research findings were :

1. The characteristics of public-minded perceived by people at Bangsakao community included personal sacrifice for social benefits, participation in public activities, attention to others in community, assistance in social tasks, development of quality of human life in community, realization of participation process, self-improvement for well-living in society, conservation and utilization of public properties in an efficient way

2. The patterns of public-minded development perceived by people at Bangsakao community, Chanthaburi province were found that :

1) The initial engagement and development of public-minded had to taught for childhood because of suitable and easy-learning period of time 2) The method essential to support public-minded was provided in various aspects which were public meetings on mutual understanding of public-minded, respect to person fulfilled with high level of public-minded, the activities formulation in assisting dedicated persons, collaborating activities between children and experienced specialists in community, leaders' performance considered as best practice 3) The key performants in promoting public-minded included formal and informal leader in community, monks, key practitioners, teachers, parents, and all people in community 4) The activities used to motivate public-minded were training courses, public activities concerning personal sacrifice for social benefits, development and conservation of those activities, mutually participating activities in community 5) The factors influencing public-minded were divided into two groups which were personal characteristic and external environment leading to different perception such as social status, peer group, family involvement, school and education.

Keywords : The characteristics, public mind

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่างๆ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ กระแสการเร่งพัฒนาและสภาพเศรษฐกิจที่ต้องแข่งขัน ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้เกิดการปรับตัวเพื่อแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น เกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดสมดุลทั้งทางด้านจิตใจและด้านวัตถุ โดยมีความโน้มเอียงไปทางนิยมวัตถุมากกว่าจิตใจมากขึ้นทุกขณะ ดังนั้นเราจึงเห็นคนในสังคมมีความสำนึกต่อส่วนรวมลดน้อยลงทุกที (ชัยรัตน์ สุทธิรัตน์, 2552: 1-2)

จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบซึ่งเกิดขึ้นภายในคือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึกตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งอยู่ในจิต และส่งผลสู่การกระทำภายนอก ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะเห็นว่าเกิดจากการขาดจิตสำนึกของคนส่วนรวมในสังคมเป็นสำคัญ (พรทิพย์ มนตรีวงศ์, 2554: 16) การสร้างคนให้มีจิตสาธารณะมีความสำคัญต่อบุคคล องค์กร สังคม และประเทศชาติอย่างมาก ถ้าเราสามารถปลูกฝัง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้บุคคลมีจิตสาธารณะ ด้วยวิธีการต่างๆ จะทำให้บุคคลมีจิตใจที่เห็นประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้สมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น ปัญหาที่เกิดการเอารัดเอาเปรียบคนอื่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การทำลายสาธารณะสมบัติต่างๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์พวกพ้องก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย ซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมาปัญหาสังคมของไทยมีมากมายที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะของคน ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสียหายและสร้างความเดือดร้อนแก่บุคคลในสังคมมาก นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้ประกาศใช้นั้น พบว่าประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนจุดมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศใหม่ จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจมาเป็นการพัฒนาคน โดยมุ่งการพัฒนาคนไทยทุกคนอย่างเต็มศักยภาพทั้งร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อให้เป็นคนดี คนเก่งและแข็งแรง รวมทั้งมีโอกาสและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุกขั้นตอน อีกทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างจิตสำนึกในการเสียสละเพื่อส่วนรวมของประชาชนเพื่อเป็นการรักษาทุนทางสังคมเอาไว้อีกทางหนึ่งด้วย

ชุมชนบางสระเก้า ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เป็นชุมชนหนึ่งที่น่าสนใจและเป็นตัวอย่างในด้านของการมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมและสังคม ประกอบกับเป็นชุมชนหนึ่งที่ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมและประชาชนทั่วไปในชุมชนต่างมีส่วนร่วมคิดและแสดงความคิดเห็นร่วมกันในชุมชน มีการเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นที่ตั้ง โดยชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำงาน เริ่มจากประชุมร่วมกันในการจัดทำแผนกิจกรรมร่วมกันสร้างกติกา ข้อตกลง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับเครือข่าย โดยเข้ามาร่วมในการทำกิจกรรมโดยตรงในชุมชนและผ่านตัวแทนของชุมชนที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการเครือข่ายระดับตำบล

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี และนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษานำเสนอเป็นรูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อหารูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี โดยอาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหารูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ
2. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

2.1 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ บุคคลที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานถาวรในชุมชนบางสระเก้า ประกอบด้วยผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ คณะกรรมการดำเนินงานต่างๆ ในชุมชน กลุ่มแม่บ้านหรือตัวแทนสตรี และตัวแทนเยาวชน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยอาศัยการให้กลุ่มเป้าหมายระบุชื่อบุคคลที่เป็นคนดีมีจิตสาธารณะในชุมชน มาจำนวน 3 คน จากนั้นนำรายชื่อมาจัดลำดับคะแนน ชื่อที่ถูกระบุซ้ำๆ กันมากในลำดับต้นๆ (9 ลำดับแรก) ได้กำหนดให้เป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า

จังหวัดจันทบุรี และได้รูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นข้อสนเทศและเป็นแนวทางในการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับบุคคลในสังคมอื่นๆ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยได้เลือกวิธีการศึกษาตามแนวการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้

วิธีการศึกษาวิจัยเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการศึกษาวิจัย คือ การลงพื้นที่ศึกษาภาคสนาม โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ บุคคลที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานถาวรในชุมชนบางสระเก้า ซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ คณะกรรมการดำเนินงานต่างๆ ในชุมชน กลุ่มแม่บ้านหรือตัวแทนสตรี และตัวแทนเยาวชน โดยการให้กลุ่มเป้าหมายนี้ ระบุรายชื่อบุคคลที่เป็นคนดีมีจิตสาธารณะในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี มาจำนวน 3 คน จากนั้นนำรายชื่อมาจัดลำดับคะแนน ชื่อที่ถูกระบุซ้ำๆ กันมากในลำดับต้นๆ (9 ลำดับแรก) ผู้วิจัยได้กำหนดให้เป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จากนั้นผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์มาสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

วิธีการศึกษาวิจัยเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อหารูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี มีขั้นตอนการดำเนินการศึกษาวิจัย คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระดมความคิดเห็น โดยผู้วิจัยใช้การจัดกระบวนการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของศึกษาวิจัยในครั้งนี้ให้กับกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

1. การศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

2. การสนทนากลุ่ม ระดมความคิดเห็น เป็นการจัดสนทนาโดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการสนทนาโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวเสนอในการสนทนากลุ่มเพื่อร่วมกันพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำเสนอและหารูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดกลุ่มข้อมูล นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบความเรียง มีการยกตัวอย่างคำพูดของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เพื่อให้เห็นรายละเอียดมากขึ้นในประเด็นต่างๆ และนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เสนอเป็นภาพรวมเพื่อนำเสนอในการจัดสนทนากลุ่ม

2. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ระดมความคิดเห็น ผู้ศึกษาวิจัยสรุปประเด็นของรูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม พร้อมยกตัวอย่างคำพูด เพื่อให้เห็นรายละเอียดมากขึ้นในประเด็นต่างๆ

สรุปผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.56 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 44.44 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.56 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 44.44 และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.78 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี 22.22

1. คุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

1.1 คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของคนดีมีจิตสาธารณะ มีความเสียสละ เสียสละสุขส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (9 คน) มีใจช่วยงานส่วนรวมช่วยกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นงานสาธารณะ ช่วยเหลือคนในชุมชน (9 คน) มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (8 คน) ให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (8 คน) มีความตระหนักถึงกระบวนการมีส่วนร่วม สามารถปรับตัวเองให้อยู่ร่วมกันในสังคม โดยไม่เบียดเบียนและทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน (7 คน) ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่เห็นแก่ตัว (7 คน) รักษาสาธารณสมบัติที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

และช่วยกันดูแลรักษา (7 คน)

1.2 ความสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้เป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้เป็นคนดีมีจิตสาธารณะ โดยเห็นว่าจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากสำหรับสังคมไทยในปัจจุบัน เพราะถ้าคนในสังคมทุกคนไม่มีจิตสาธารณะก็จะทำให้สังคมขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้คนเห็นแก่ตัวไม่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม การพัฒนาบุคคลให้เป็นคนดีมีจิตสาธารณะ จะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมของคนในท้องถิ่นให้อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นอกจากนี้ความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะยังเป็นรากฐานของชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากในปัจจุบันค่านิยมและความทันสมัยในเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททำให้เกิดความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น และการพัฒนาบุคคลให้เป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ควรเริ่มพัฒนาให้เกิดขึ้นตั้งแต่ในวัยเด็ก

1.3 ผลกระทบที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวถึงผลกระทบอันเกิดจากการขาดจิตสาธารณะเอาไว้ ทั้งผลกระทบระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับองค์กร ระดับชุมชน และระดับชาติ อาทิ

1) ผลกระทบระดับบุคคล คือ สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองสร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น มีแต่ความเห็นแก่ตัวเป็นที่ตั้ง จะทำอะไรก็คิดถึงตัวเองเป็นหลัก ทำให้เกิดความเครียดความไม่สบายใจ

2) ผลกระทบระดับครอบครัว คือ ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง เกิดการแก่งแย่งทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

3) ผลกระทบระดับองค์กร คือ มีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน มีแต่ความเห็นแก่ตัว เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร มีการเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว องค์กรไม่ก้าวหน้าประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

4) ผลกระทบระดับชุมชน คือ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน มีการลักเล็กขโมยน้อย มีความเอารัดเอาเปรียบกัน คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือและไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ของชุมชน

5) ผลกระทบระดับชาติ คือ ประชาชนขาดความรักสามัคคีกัน เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีแต่ความขัดแย้ง เห็นแก่ตัว ขาดความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่รู้จักแบ่งปันกัน เนื่องจากกลัวบุคคลได้ดีกว่าตน ต่างคนต่างอยู่หวาดระแวงซึ่งกันและกัน เกิดการยื้อแย่งอาหารการกิน เกิดการยื้อแย่งครอบครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เกิดปัญหาสังคมด้านอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาการลักขโมย ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประเทศชาติเกิดการพัฒนาได้ช้าและยากมากขึ้น

2. รูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

2.1 การเริ่มปลูกฝังและพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ควรเริ่มต้นปลูกฝังให้กับกลุ่มคนตั้งแต่ในวัยเด็ก เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีความเหมาะสมและสามารถเรียนรู้ปลูกฝังได้ง่าย หากสามารถพัฒนายกระดับจิตใจให้เยาวชนคนรุ่นใหม่มีความเข้าใจในจิตสาธารณะ มีการแบ่งปันเอื้อเฟื้อ หันมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น สังคมแห่งการแบ่งปันเอื้ออาทรและสังคมที่น่าอยู่ก็จะเกิดมีขึ้นด้วย

2.2 วิธีการที่จะปลูกฝัง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้คนมีจิตสาธารณะ เช่น

1) การประชุมสร้างความเข้าใจให้บุคคลมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับคนดีมีจิตสาธารณะ โดยการจัดให้ความรู้ด้านจิตสาธารณะ จากวิทยากรที่เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องหรือเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานจิตสาธารณะ อาจอยู่ในลักษณะของการจัดอบรม การเข้าค่ายจิตสาธารณะ

2) การยกย่องคนดีมีจิตสาธารณะในชุมชน โดยการตั้งบุคคลต้นแบบ เพื่อให้เห็นการทำงานและลักษณะของจิตสาธารณะที่เป็นรูปธรรม

3) การจัดให้มีกิจกรรมยกย่องส่งเสริมคนดี ตั้งธนาคารความดี ให้บุคคลเห็นความสำคัญของการเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ

4) การจัดกิจกรรมในลักษณะของกระบวนการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ของเด็กและเยาวชนร่วมกับคนในชุมชน

5) ผู้ที่เป็นผู้นำกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กเยาวชน และบุคคลในชุมชน

2.3 ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ การปลูกฝังหรือพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แกนนำชุมชน พระสงฆ์ ครูอาจารย์ พ่อแม่ผู้ปกครอง และความร่วมมือจากคนในชุมชนทุกคนในการร่วมส่งเสริมและเป็นแบบอย่างที่ดี

2.4 หน่วยงานหรือสถาบันที่มีความสำคัญในการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ได้แก่

1) สถาบันครอบครัว

2) สถาบันการศึกษา ตั้งแต่โรงเรียนถึงมหาวิทยาลัย

3) สถาบันทางศาสนา

4) หน่วยงานของภาครัฐตั้งแต่ระดับกระทรวง คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และระดับท้องถิ่น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) หน่วยงานหรือเครือข่ายภายในชุมชน

2.5 กิจกรรม หรือลักษณะกิจกรรมที่จะสามารถพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ได้แก่

1) กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีคนจิตสาธารณะ

2) กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การมีส่วนร่วมโดยการอาสาสมัครด้วยความเต็มใจ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเสียสละ รวมทั้งมีกิจกรรมการคัดเลือกและยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ที่ทำดีมีจิตสาธารณะ

3) กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนา และการอนุรักษ์

4) กิจกรรมที่ต้องกระทำร่วมกัน ต้องเสียสละร่วมกันของคนชุมชน เช่น งานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น

2.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการทำให้เกิดจิตสาธารณะ มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก สำหรับปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลมีผลต่อการทำให้เกิดจิตสาธารณะคือลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่ทำให้ความสำนึกของบุคคลแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกนึกคิด ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลมีผลต่อการทำให้เกิดจิตสาธารณะคือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดจิตสำนึกในแต่ละคนที่แตกต่างกัน ได้แก่ สภาพทางสังคมและกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ในครอบครัว โรงเรียนและการศึกษา

อภิปรายผล

การศึกษาคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

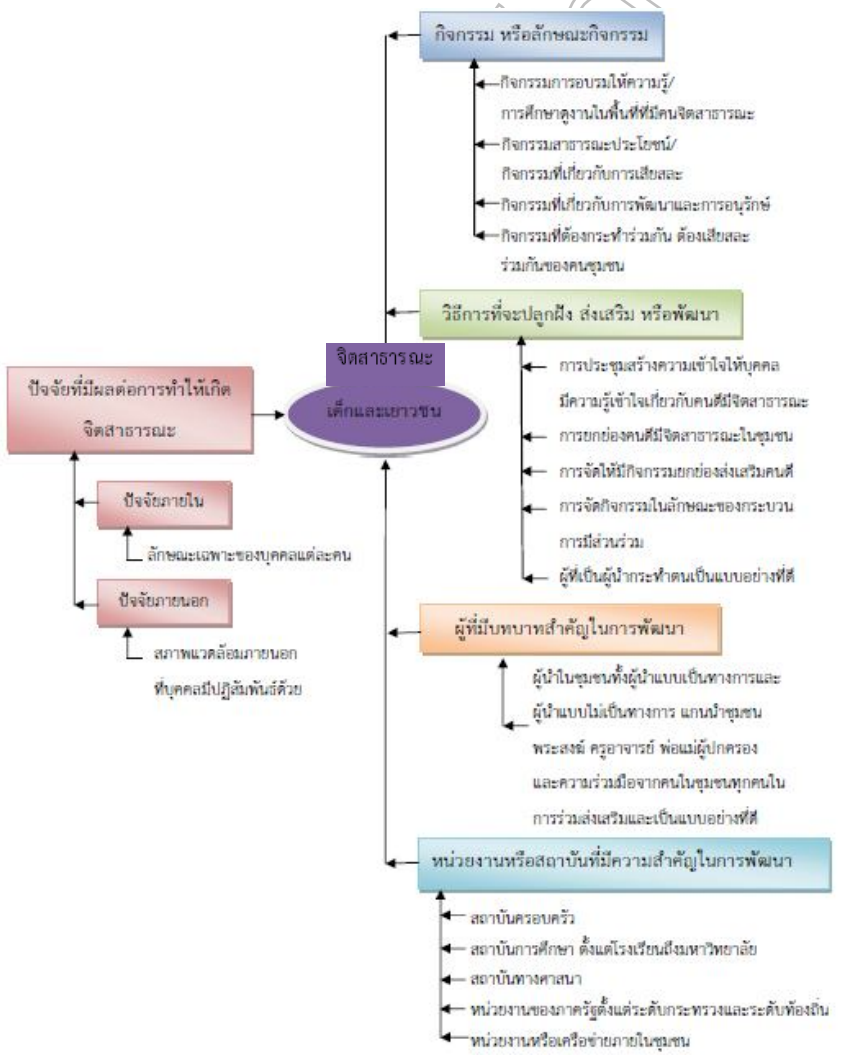

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า คุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี คือ คนที่มีความเสียสละ เสียสละสุขส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีใจช่วยงานส่วนรวม ช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นงานสาธารณะ ช่วยเหลือคนในชุมชน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน มีความตระหนักถึงกระบวนการมีส่วนร่วม สามารถปรับตัวเองให้อยู่ร่วมกันในสังคม โดยไม่เบียดเบียนและทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่เห็นแก่ตัว รักษาสาธารณสมบัติที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและช่วยกันดูแลรักษา ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวมานี้สอดคล้องกับที่ยุทธนา วรุณปิติกุล (2542: 181-183) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีจิตสาธารณะต้องมีคุณลักษณะอย่างหนึ่งคือ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม สอดคล้องกับวิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544 อ้างถึงใน พรทิพย์ มนตรีวงศ์, 2554: 25) ที่ได้ทำการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะในบริบทประชาสังคมไทย แล้วพบว่าคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะประกอบด้วย ความรักความเอื้ออาทร การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ความสามารถเครือข่าย และการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับที่พรทิพย์ มนตรีวงศ์ (2554: 25) ได้กล่าวว่าบุคคลที่มีลักษณะมีจิตสาธารณะจะตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าคุณลักษณะความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะตามทัศนะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี เป็นลักษณะที่ควรปลูกฝัง ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดมีขึ้นในชุมชนอย่างกว้างขวาง

2. รูปแบบการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า การพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะของคนในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี ควรเริ่มต้นปลูกฝังให้กับกลุ่มคนตั้งแต่ในวัยเด็ก เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีความเหมาะสมและสามารถเรียนรู้ปลูกฝังได้ง่าย ซึ่งหากสามารถพัฒนายกระดับจิตใจให้เยาวชนคนรุ่นใหม่มีความเข้าใจในจิตสาธารณะ มีการแบ่งปันเอื้อเฟื้อหันมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น สังคมแห่งการแบ่งปันเอื้ออาทรและสังคมที่น่าอยู่ก็จะเกิดมีขึ้นด้วย โดยวิธีการที่จะปลูกฝัง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้คนมีจิตสาธารณะ เช่น การประชุมสร้างความเข้าใจให้บุคคลมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับคนดีมีจิตสาธารณะ โดยการจัดให้ความรู้ด้านจิตสาธารณะจากวิทยากรที่เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องหรือเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานจิตสาธารณะ อาจอยู่ในลักษณะของการจัดอบรม การเข้าค่ายจิตสาธารณะ การยกย่องคนดีมีจิตสาธารณะในชุมชน โดยการตั้งบุคคลต้นแบบ เพื่อให้เห็นการทำงานและลักษณะของจิตสาธารณะที่เป็นรูปธรรม การจัดให้มีกิจกรรมยกย่องส่งเสริมคนดี ตั้งธนาคารความดี ให้บุคคลเห็นความสำคัญของการเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ซึ่งการยกย่องส่งเสริมคนดีนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำ เพื่อให้คนดีได้มีกำลังใจและภาคภูมิใจในการกระทำความดีของตน ประกอบกับมีการจัดกิจกรรมในลักษณะของกระบวนการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ของเด็กและเยาวชนร่วมกับคนในชุมชน ซึ่งกิจกรรมในลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้นจะทำให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเจ้าของร่วมกัน และที่สำคัญในการกระทำสิ่งใดจะสำเร็จได้ด้วยดี กลไกสำคัญก็คือ ผู้นำ เช่นเดียวกันการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะนั้น ผู้ที่เป็นผู้นำต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กเยาวชนและบุคคลในชุมชนด้วย

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะไม่ใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่การปลูกฝังหรือพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แกนนำชุมชน พระสงฆ์ ครูอาจารย์ พ่อแม่ผู้ปกครอง และความร่วมมือจากคนในชุมชนทุกคนในการร่วมส่งเสริมและเป็นแบบอย่างที่ดี หน่วยงานหรือสถาบันที่มีความสำคัญในการพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา หน่วยงานของภาครัฐตั้งแต่ระดับกระทรวงคือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และระดับท้องถิ่น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือเครือข่ายภายในชุมชน สอดคล้องกับที่มัลลิกา มัติโก (2541: 28-29) ได้กล่าวไว้ว่า จิตสาธารณะเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วจะต้องกระทำซ้ำเสมอเพื่อป้องกันการเลือนหายหรือเปลี่ยนแปลงให้จิตสำนึกมีความคงทน โดยต้องได้รับการเสริมแรงจากสถาบันหรือทางสังคมจิตสำนึกจำนวนหนึ่งยังคงอยู่ในตัวเราเนื่องจากได้รับการปลูกฝังขัดเกลามาตั้งแต่เยาว์วัย โดยการปลูกฝังของสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และสังคมโดยรวม ทั้งนี้กิจกรรมก็เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถช่วยพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะได้อย่างดี จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า กิจกรรม หรือลักษณะกิจกรรมที่จะสามารถพัฒนาความเป็นคนดีมีจิตสาธารณะ ได้แก่ กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีคนจิตสาธารณะ กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การมีส่วนร่วมโดยการอาสาสมัครด้วยความเต็มใจ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเสียสละ รวมทั้งมีกิจกรรมการคัดเลือกและยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ที่ทำดีมีจิตสาธารณะกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนา และการอนุรักษ์ กิจกรรมที่ต้องกระทำร่วมกัน ต้องเสียสละร่วมกัน

ของคนชุมชน เป็นต้น ปัจจัยที่มีผลต่อการทำให้เกิดจิตสาธารณะปัจจัยที่มีผลต่อการทำให้เกิดจิตสาธารณะ มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก สำหรับปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลมีผลต่อการทำให้เกิดจิตสาธารณะคือลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่ทำให้ความสำนึกของบุคคลแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกนึกคิด ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลมีผลต่อการทำให้เกิดจิตสาธารณะคือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดจิตสำนึกในแต่ละคนที่แตกต่างกัน ได้แก่ สภาพทางสังคมและกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ในครอบครัว โรงเรียนและการศึกษา สอดคล้องกับที่ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัญจร (2543: 13) ได้สรุปไว้ว่า จิตสาธารณะอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

บุคคลทุกฝ่ายควรมีการร่วมมือกันพัฒนาส่งเสริมให้บุคคลในสังคมมีจิตสาธารณะ โดยเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก และควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายและการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อถอดบทเรียนในชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตสาธารณะเพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาจิตสาธารณะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชัยรัตน์ สุทธิรัตน์. 2552. **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วี พริ้นท์ (1991).

พรทิพย์ มนตรีวงศ์. 2554. **การพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการให้การปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัญจร. 2543. **สำนึกไทยที่พึงปรารถนา.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยฯ.

มัลลิกา มัติโก. 2541. **จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.** กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.

ยุทธนา วรุณปิติกุล. 2542. **สำนึกพลเมือง: ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.

ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลขององค์การ : กรณีศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

Leadership ,Organizational Culture Effecting to Organizational Effectiveness : A Case Study of Department of Health Service Support

พิณญาดา อำภัยฤทธิ์
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และศึกษาความสามารถในการอธิบายและทำนายของตัวแปรภาวะผู้นำและวัฒนธรรมที่มีต่อประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 300 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Hierarchy Regression Analysis)

การศึกษา พบว่า ประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพได้ในระดับสูง ร้อยละ 43.6 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถพยากรณ์ได้ดีกว่าภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมองค์การซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรมส่วนร่วม วัฒนธรรมเอกภาพ วัฒนธรรมการปรับตัวและวัฒนธรรมพันธกิจร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพได้ในระดับสูงมาก ร้อยละ74.8 การศึกษายังพบว่า ตัวแบบที่พยากรณ์ประสิทธิผลองค์การได้ในระดับสูงสุด ประกอบด้วย 6 ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมส่วนร่วม วัฒนธรรมเอกภาพ วัฒนธรรมการปรับตัวและวัฒนธรรมพันธกิจ ซึ่งตัวแบบนี้สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลองค์การได้ร้อยละ 75.4

คำสำคัญ : ประสิทธิผลองค์การ, ภาวะผู้นำ, วัฒนธรรมองค์การ

Abstract

The purposes of this research were to study of the effectiveness of Department of Health Service Support, and to study the ability in explaining and predicting of the leadership and culture variables on the effectiveness of Department of Health Service Support. The data were collected from 300 officials in the Department of Health Service Support, Ministry of Public Health. The analysis was performed by multiple hierarchy regression analysis.

The findings showed that the effectiveness of Department of Health Service Support as a whole was at the moderate level.The transformational and transactional leadership could predict the effectiveness of Department of Health Service Support at the high level (43.6%). The transformational leadership could predict the effectiveness better than the transactional leadership. The organizational culture namely involvement, consistency, adaptability and mission culture could predict the effectiveness of Department of Health Service Support at the high level (74.8%).The findings revealed that the best model for predicting the effectiveness was the combination of six variables namely transformational leadership, transactional leadership, involvement culture, consistency culture, adaptability culture and mission culture. This model was able to predict the organizational effectiveness with 75.4%.

Keywords : Organizational Effectiveness , Leadership , Organizational Culture

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างภูมิภาคต่างๆ ของโลก ประเทศที่มีความได้เปรียบพยายามสร้างเงื่อนไขเพื่อชิงความได้เปรียบจากการดำเนินงานในแง่ต่างๆ ยังผลทำให้เกิดการตื่นตัวขององค์การหลักการบริหารรวมถึงระบบการดำเนินงานถูกนำขึ้นมาพิจารณาทบทวนและปรับปรุง เพื่อที่จะทำให้องค์การสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขัน อันจะทำให้องค์การมีประสิทธิผลและสามารถอยู่รอดได้การพัฒนา/ปฏิรูปองค์การจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ด้วยความมุ่งหมายที่จะเพิ่มพูนประสิทธิผลขององค์การ ได้มีนักวิชาการบางท่านได้ให้ความหมายในการพัฒนาองค์การว่าต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและพฤติกรรมองค์การ (French and Bell, 1983:16-18; Bennis, 1969:2; Burkeand Hornstein,1971:1) บ้างก็เน้นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ (Burke and Schmidt 1971:45; Beckhard, 1969:27) เพื่อที่จะทำให้องค์การนั้นมีประสิทธิผล ปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ คือ ผู้นำและวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรในองค์การ โดยที่ผู้นำองค์การจะทำหน้าที่วางแผนสั่งการดูแลและควบคุมให้บุคลากรขององค์การปฏิบัติต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้นำองค์การจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำที่จะขับเคลื่อนองค์การทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นการนำองค์การไปสู่ความเจริญเติบโตหรือตกต่ำ ล้วนเกิดจากความมีประสิทธิผลของผู้นำทั้งสิ้น ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลจะทำให้ได้มาซึ่งผลงานตามที่ประสงค์จากการมีส่วนร่วมอย่างเต็มอกเต็มใจของผู้ตาม เนื่องจากผู้นำจะรู้จักใช้เครื่องมือ/แนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งสามารถสร้างแรงบันดาลใจ ความรู้สึกของการมีส่วนร่วมและความผูกพันให้เกิดกับผู้ตาม อันจะทำให้ผู้ตามประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่ประสงค์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การสำหรับวัฒนธรรมองค์การเป็นบริบทภายในที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การ วัฒนธรรมองค์การเป็นความเชื่อและค่านิยมพื้นฐานร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การ ซึ่งแสดงปรากฏออกมาในวิถีของบรรทัดฐานแห่งการคิดและการปฏิบัติ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์การโดยการประเมินสภาพของวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอยู่และประเมินความเหมาะสมหรือคุณค่าที่มีต่อองค์การ เพื่อที่จะได้สร้างวัฒนธรรมองค์การให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลมีการปฏิรูประบบราชการได้มีการปรับปรุงโครงสร้างและวิธีการทำงานของกระทรวงทบวง กรมต่างๆ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพก็เป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามการปฏิรูประบบราชการกระทรวงสาธารณสุขได้โอนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนบริการสุขภาพนอกเหนือจากงานบริหารและอำนวยการของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ประกอบไปด้วย 7 หน่วยงาน คือ สำนักบริหาร สำนักพัฒนาระบบสาธารณสุข กองสุขศึกษา กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กองแบบแผน กองวิศวกรรมการแพทย์ กองประกอบโรคศิลปะ และในปี พ.ศ. 2552 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ยกเลิกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2545 ดังกล่าวและได้มีการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยปรับปรุงอำนาจหน้าที่ให้กรมสนับสนุนบริการสุขภาพมีภารกิจเกี่ยวกับการสนับสนุนหน่วยบริการสุขภาพทุกระดับให้มีประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนระบบคุ้มครองประชาชนด้านบริการสุขภาพ ส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรภาคเอกชน เพื่อบริการสุขภาพ อันจะทำให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี สามารถพิทักษ์สิทธิและเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และยกฐานะของกองประกอบโรคศิลปะเป็นสำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะและโอนสำนักพัฒนาระบบสาธารณสุขไปอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข และแบ่งส่วนราชการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ เป็น 6 หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักบริหาร สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กองแบบแผน กองวิศวกรรมการแพทย์ กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชนและกองสุขศึกษา รวมทั้งปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่เพิ่มขึ้นและเหมาะสมกับสภาพของงานที่เปลี่ยนแปลงไป อันจะทำให้การปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ มีเป้าประสงค์ในการดำเนินงานให้บรรลุประสิทธิผลเช่นเดียวกับองค์การอื่น ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานให้บรรลุประสิทธิผลอาจมีความหลากหลาย แต่ผู้ศึกษามีความเห็นว่า องค์การที่เพิ่งเริ่มต้นก่อตั้ง ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การน่าจะมีอิทธิพลสำคัญในการที่จะทำให้องค์การบรรลุประสิทธิผล ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความสามารถในการอธิบายและทำนายของตัวแปรภาวะผู้นำและวัฒนธรรมที่มีต่อประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

2. เพื่อศึกษาความสามารถในการอธิบายและทำนายของตัวแปรภาวะผู้นำและวัฒนธรรมที่มีต่อประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ตัวแปรตามที่ศึกษา คือ ประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยมีตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ 3 ตัวแปรได้แก่ 1.) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2.) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและ 3.) ภาวะผู้นำแบบปล่อยเสรี และปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ 4 ตัวแปร ได้แก่ 1.) วัฒนธรรมส่วนร่วม 2.) วัฒนธรรมเอกภาพ 3.) วัฒนธรรมการปรับตัวและ 4.) วัฒนธรรมพันธกิจ ประชากรที่ศึกษาเป็นบุคลากรกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ในการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้ทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ จำนวน 50 คน หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .969 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สูง และตรวจสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า Toleranceและค่า Variance inflation factor (VIF) พบว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวไม่เกิน 4 และค่า Tolerance ที่ไม่ต่ำกว่า 0.2 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน (ไม่เกิด Multicollinearity) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Hierarchy Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68.0) รองลงมา คือ ระดับสูง (ร้อยละ 24.7) และระดับต่ำ (ร้อยละ 7.3) แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประเมินประสิทธิผลของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาประสิทธิผลรายด้าน พบว่า ด้านการผลิต มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.46) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ (ค่าเฉลี่ย=3.27) ด้านการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย = 3.25) ด้านการปรับเปลี่ยน (ค่าเฉลี่ย = 3.16) ด้านประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย = 3.14) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความพึงพอใจของสมาชิกในองค์การ (ค่าเฉลี่ย = 3.08)

ความสามารถในการอธิบายและทำนายของตัวแปรภาวะผู้นำและวัฒนธรรมที่มีต่อประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

1. ตัวแปรด้านภาวะผู้นำ

ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของ

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ของตัวแปรด้านภาวะผู้นำที่สามารถอธิบายและทำนายประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ตัวแปรด้านภาวะผู้นำ	Model 1	Model 2	Model 3
	Beta	Beta	Beta
Constant	7.462	4.949	5.157
1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.631***	.418***	.404***
2. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน		.288***	.207***
3. ภาวะผู้นำแบบปล่อยเสรี			-.016
R^2	.399	.436	.436
R^2 adj	.397	.432	.430
F-test	197.528***	114.772***	76.311***
R^2 Change	.399	.037	.000
F-test		19.652***	.091

หมายเหตุ: *** P < .001

องค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพได้ในระดับสูง ร้อยละ 43.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F=76.311) และเมื่อนำภาวะผู้นำปล่อยเสรีเข้าร่วมพยากรณ์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การทำนายความแปรปรวน (R^2) ไม่เพิ่มขึ้น โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้มากที่สุด (β เท่ากับ .404) รองลงมา เป็นภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (β เท่ากับ .207) ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 1

2. วัฒนธรรมองค์การ

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรวัฒนธรรมทั้ง 4 ซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรมส่วนร่วม วัฒนธรรมเอกภาพ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ของตัวแปรด้านวัฒนธรรมองค์การที่สามารถอธิบายและทำนายประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ตัวแปรด้านวัฒนธรรมองค์การ	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
	Beta	Beta	Beta	Beta
Constant	7.043	4.765	5.393	4.541
1. วัฒนธรรมส่วนร่วม	.708***	.468***	.316***	.127
2. วัฒนธรรมเอกภาพ		.344***	.002	-.013
3. วัฒนธรรมการปรับตัว			.552***	.244***
4. วัฒนธรรมพันธกิจ				.564***
R^2	.501	.562	.654	.748
R^2 adj	.500	.559	.651	.744
F-test	299.701***	190.815***	186.703***	218.477***
R^2 Change		.061	.092	.093
F-test		41.349***	78.674***	109.151***

หมายเหตุ: *** P < .001

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ของตัวแปรด้านภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่ร่วมกันสามารถอธิบายและทำนายประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ตัวแปรด้านภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การ	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6
	Beta	Beta	Beta	Beta	Beta	Beta
Constant	7.462	4.949	3.374	3.028	3.639	3.868
1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.631***	.418***	.195	.138	.105	.103
2. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน		.288***	.166	.110	.128	.019
3. วัฒนธรรมส่วนร่วม			.483***	.393***	.249***	.098
4. วัฒนธรรมเอกภาพ				.230***	-.104	-.063
5. วัฒนธรรมการปรับตัว					.547***	.251***
6. วัฒนธรรมพันธกิจ						.539***
R^2	.399	.436	.564	.585	.675	.754
R^2 adj	.397	.432	.560	.579	.669	.749
F-test	197.528***	114.772***	127.769***	104.005***	122.002***	149.352***
R^2 Change		.037	.128	.021	.090	.079
F-test		19.652***	87.168***	14.818***	81.071***	93.720***

หมายเหตุ: *** P < .001

วัฒนธรรมการปรับตัวและวัฒนธรรมพันธกิจร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลองค์การได้ในระดับสูงมาก ร้อยละ 74.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F = 218.477) โดยมีวัฒนธรรมพันธกิจสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้ มากที่สุด (β เท่ากับ.564) รองลงมา เป็นวัฒนธรรมการปรับตัว (β เท่ากับ .244) ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 2

3. ตัวแปรด้านภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่ร่วมกันสามารถอธิบายและทำนายประสิทธิผลองค์การ

ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมส่วนร่วม วัฒนธรรมเอกภาพ วัฒนธรรมการปรับตัวและวัฒนธรรมพันธกิจร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลองค์การได้ในระดับสูงมาก ร้อยละ 75.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (F=149.352) โดยมีวัฒนธรรมพันธกิจสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้มากที่สุด (β เท่ากับ .539) รองลงมา เป็นวัฒนธรรมการปรับตัว (β เท่ากับ .251) ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 3

สรุปและอภิปรายผล

ประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า ประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และประสิทธิผลในรายด้าน พบว่า กรมสนับสนุนบริการสุขภาพมุ่งเน้นประสิทธิผลด้านการผลิต มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์ในการทำงาน (อายุงานที่ปฏิบัติในกรมสนับสนุนบริการสุขภาพมากกว่า 10 ปีขึ้นไป) ทำให้มีความเข้าใจในความเป็นองค์การและเข้าใจในงานของ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ จึงเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านการผลิตมีความชัดเจนและบรรลุผลที่วางไว้ รองลงมา ประกอบด้วย 4 ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านการพัฒนา ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านประสิทธิภาพ และสำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความพึงพอใจของสมาชิกในองค์การ จากผลการศึกษาประสิทธิผลในรายด้านจะเห็นได้ว่า การให้ความสำคัญและมุ่งเน้นในแต่ละด้านไม่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ประสิทธิผลองค์การมีหลายมิติไม่ใช่เป็นแนวความคิดเดี่ยวและขึ้นอยู่กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์การว่าต้องการศึกษาและพอใจกับประสิทธิผลในด้านใด การมีประสิทธิผลองค์การในมิติหนึ่ง ก็ไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับความมีประสิทธิผลในอีกมิติหนึ่ง ไม่มีสถาบันการศึกษาใดมีประสิทธิผลในทุกมิติ (ภรณี กีร์ติบุตร, 2529:70-71)

ความสามารถในการอธิบายและทำนายของตัวแปรภาวะผู้นำที่มีต่อประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้ในระดับสูง ร้อยละ 43.6 โดยที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถพยากรณ์ได้ดีกว่าภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (ตารางที่ 1) จากผลการศึกษากล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน (สุนีย์ นวจินดาพันธุ์, 2548; ปัณรสี เมธีอภิรักษ์, 2549; ยุวรัตน์ แตงน้อย, 2549) และผลการศึกษาของ Judge and Piccolo (2004) ที่ได้ศึกษาแล้วพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์สูงมากต่อความพึงพอใจในงานของพนักงาน ผลการปฏิบัติงานขององค์การ และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมีส่วนช่วยในการสร้างผลผลิตที่ดี และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jain (2005:336-350) ที่ได้ศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจผ่านการแสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ ทำให้พนักงานเกิดความเชื่อมั่นและกระตุ้นพร้อมให้กำลังใจพนักงานที่มีความคิดสร้างสรรค์คิดหาวิธีการทำงานแบบใหม่ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของบุญเจือ เสียงวัฒนะ (2546) ที่ได้ศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณภาพการศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกทุกด้าน รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Vigoda-Gadot (2007:661-683) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำแบบแลกเปลี่ยนสามารถที่จะสร้างผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และปริมาณผลการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความรู้สึกสำนึกบุญคุณและจากการให้รางวัล

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Bass (1998) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะเป็นตัวทำนายเชิงบวกต่อประสิทธิผลขององค์การและสอดคล้องผลการศึกษาของพิศสุภา ปัจฉิมสวัสดิ์ (2552) ที่ได้ศึกษาพบว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านบทบาทภาวะผู้นำและปัจจัยด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของภาควิชาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ร้อยละ 61.20 และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย (2552) ที่ได้พบว่า พฤติกรรมผู้นำสร้างความเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมการปรับตัว กิจกรรมการฝึกอบรม และกิจกรรมการ

พัฒนาของพนักงานมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจ โดยที่พฤติกรรมผู้นำสร้างความเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานมากที่สุด และพฤติกรรมผู้นำที่ขาดภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรเจต ไชยพันธ์พงษ์ (2549) ได้ศึกษาพบว่า 1) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีโดยองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบในรูปแบบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ด้านสมรรถนะขององค์การสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนได้ถึงร้อยละ 97 2) องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนส่งผลทางรวมและทางอ้อมต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนมากที่สุด ซึ่งมีค่าอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.95 และ 0.81

จากผลการศึกษากล่าวได้ว่า ถ้ากรมสนับสนุนบริการสุขภาพมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงร่วมกับการมีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนก็จะส่งผลให้องค์การเกิดประสิทธิผลได้มากกว่าการมีภาวะผู้นำในรูปแบบอื่น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยหนึ่งของการจัดการที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลขององค์การ เช่นเดียวกับ Lussier and Achua (2004) ได้กล่าวว่า ผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารองค์การ องค์การที่มีผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งก็คือภาวะของผู้นำ ถ้าองค์การได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการที่เกิดอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้สามารถปฏิบัติงานตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆ ในองค์การให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ความสามารถในการอธิบายและทำนายของตัวแปรวัฒนธรรมที่มีต่อประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมส่วนร่วม วัฒนธรรมเอกภาพ วัฒนธรรมการปรับตัวและวัฒนธรรม พันธกิจสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้ในระดับสูง ร้อยละ 74.8 โดยมีวัฒนธรรมพันธกิจสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้มากที่สุด รองลงมา เป็นวัฒนธรรมการปรับตัว (ตารางที่ 2) จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิผลขององค์การกรมสนับสนุนบริการสุขภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลขององค์การ เช่น พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2551) ได้ศึกษาพบว่าวัฒนธรรม I AM READY มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลขององค์การราชการ และเช่นเดียวกับผลการศึกษาของสุดารัตน์ อ่อนละเอียด (2551) ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลองค์การ โดยศึกษากรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พบว่า วัฒนธรรมองค์การในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลองค์การ และนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับแนวคิดของ McShane and Von Gilnow (2010:425-426) ที่ได้สรุปว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัว (Adaptive culture) เป็นวัฒนธรรมที่มุ่งสนใจการเปลี่ยนแปลงภายนอกองค์การ ซึ่งก็คือ ความต้องการของลูกค้าและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นวัฒนธรรมที่มีส่วนช่วยสนับสนุนในการเปลี่ยนแปลงและให้ความเชื่อมั่นกับความรับผิดชอบของพนักงาน ซึ่งผลทำให้พนักงานมีความตื่นตัว ทำงานและแสวงหาโอกาสมากกว่าที่จะรอโอกาส รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย (2552) ที่ได้ศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้นำสร้างความเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมการปรับตัว กิจกรรมการฝึกอบรมและกิจกรรมการพัฒนาของพนักงานมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจ โดยที่พฤติกรรมผู้นำสร้างความเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมการฝึกอบรม วัฒนธรรมการปรับตัว และกิจกรรมการพัฒนาของพนักงาน ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของญาณิศา บุญจิตร์ (2553) ที่ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอก นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ โครงสร้างองค์การ คุณภาพบุคลากร ลักษณะงาน ลักษณะผู้รับบริการ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมองค์การ ร่วมกันอธิบายประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ร้อยละ 88.00

จากผลการศึกษากล่าวได้ว่า ถ้ากรมสนับสนุนบริการสุขภาพมีรูปแบบวัฒนธรรมองค์การที่ผสมผสานกันโดยเฉพาะวัฒนธรรม 2 รูปแบบ คือ วัฒนธรรมพันธกิจและวัฒนธรรมการปรับตัวก็จะส่งผลให้องค์การเกิดประสิทธิผลได้มากกว่าการมีรูปแบบวัฒนธรรมอื่น จึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นบริบทภายในองค์การที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ Hellriegel, Slocum and Woodman (2001) ที่ได้สรุปว่า อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การส่งผลต่อพฤติกรรมของพนักงานและผลการปฏิบัติงาน เนื่องจากการรับรู้วัฒนธรรมขององค์การทำให้พนักงานเข้าใจประวัติและความเป็นปัจจุบันขององค์การ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดวิธีการปฏิบัติงาน และพฤติกรรมของพนักงานในอนาคต

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมขององค์การเป็นสิ่งที่จะช่วยสร้างความผูกพันระหว่างบุคลากรในองค์การให้เกิดความรู้สึกที่จะทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกัน และที่สำคัญรูปแบบวัฒนธรรมองค์การต้องมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ อันจะส่งผลให้องค์การนั้นมีประสิทธิผลและอยู่รอด

ความสามารถร่วมกันของตัวแปรภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การในการอธิบายและทำนายประสิทธิผลองค์การ

ผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมส่วนร่วม วัฒนธรรมเอกภาพ วัฒนธรรมการปรับตัวและวัฒนธรรมพันธกิจร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลองค์การได้ในระดับสูงร้อยละ 75.4 โดยมีวัฒนธรรมพันธกิจสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้มากที่สุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมการปรับตัว (ตารางที่ 3) ในขณะที่ผลการศึกษาของปัจจัยด้านภาวะผู้นำ พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การ ได้ ร้อยละ 43.6 (ตารางที่ 1) และผลการศึกษาของปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ พบว่า วัฒนธรรมส่วนร่วม วัฒนธรรมเอกภาพ วัฒนธรรมการปรับตัวและวัฒนธรรมพันธกิจร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลขององค์การได้ ร้อยละ 74.8 (ตารางที่ 2) ผลการศึกษาจึงอธิบายได้ว่า การที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพมีทั้งปัจจัยด้านภาวะผู้นำร่วมกับการมีปัจจัยด้านวัฒนธรรมจะทำให้สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลองค์การได้มากกว่าการมีแค่ปัจจัยด้านภาวะผู้นำหรือวัฒนธรรมองค์การเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย (2552) ที่ได้ศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้นำสร้างความเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมการปรับตัว กิจกรรมการฝึกอบรม และกิจกรรมการพัฒนาของพนักงานมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจ

จากผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า การที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพจะมีประสิทธิผลที่เพิ่มมากขึ้น จำเป็นที่องค์การจะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัย 2 ด้านร่วมกันคือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยร่วมกันจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าการมีแค่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงด้านเดียว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางการจัดการ

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพควรเพิ่มปัจจัยที่สนับสนุนให้องค์การมีประสิทธิผลในระดับที่สูงขึ้น คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การ โดยจะเสนอแนะผ่านแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การ เนื่องจากผลการศึกษาจะเห็นว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การร่วมกันมีอิทธิพลและสามารถทำนายประสิทธิผลองค์การได้มากกว่าการมีแค่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงด้านเดียว

1. การพัฒนาพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำ

1.) กรมสนับสนุนบริการสุขภาพควรมีการพัฒนาผู้นำในปัจจุบันและบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำในอนาคตให้มีพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงควบคู่กับการมีพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน

2.) กระบวนการในการพัฒนาผู้นำมีได้หลากหลายรูปแบบ อาทิ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การฝึกฝนทักษะ มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างจริงจังและที่สำคัญต้องมีการประเมินจากผู้มีส่วนร่วมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ถ้าผู้นำสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดต้องมีรางวัลและการยกย่องเชิดชูเกียรติ และที่สำคัญผู้บริหารระดับสูงต้องให้ความสำคัญและมีนโยบายที่จะพัฒนาผู้นำอย่างชัดเจน พร้อมทั้งการสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณและความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและผลตอบแทนให้กับผู้นำ

3.) สำหรับการพัฒนาพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำของบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำในอนาคต ควรให้ความสำคัญกับสิ่งต่อไปนี้ 1.) องค์การต้องเห็นคุณค่าและความสำคัญ ยอมลงทุนทั้งด้านเวลาและเงิน 2.) ผู้นำสูงสุดขององค์การต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาผู้นำ ไม่ควรเป็นเรื่องเฉพาะของแผนกพัฒนาบุคลากร 3.) ควรสรรหากลุ่มผู้นำแต่เนิ่นๆ โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดสรรผู้นำรุ่นใหม่ที่พิจารณาคัดเลือกจากเกณฑ์เงื่อนไขระดับความแตกต่างระหว่างความรู้ ทักษะ ความสามารถและชุดพฤติกรรมของภาวะผู้นำ 4.) ต้องวางกลยุทธ์เรื่องเส้นทางการทำงานให้ผู้นำ 5. เน้นกระบวนการพัฒนาการชี้แนะ ติชม พร้อมการสนับสนุนต่อเนื่องโดยต้องให้ความสำคัญในกระบวนการ Feedback หรือสะท้อนภาพให้ผู้นำเห็นจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง และต้องให้ตัวผู้นำเองเข้ามามีส่วนร่วมในการหาแนวทางพัฒนาเพื่อช่วยปรับพฤติกรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และ 7.) ควรเน้นการพัฒนาผู้นำเป็นกลุ่มเนื่องจากปัจจุบันต้องทำงานเป็นทีม พัฒนาการเป็นผู้นำร่วมกัน จะทำให้สามารถนำองค์การร่วมกันได้

2. การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การ

1.) กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ควรที่จะมีการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การโดยเฉพาะวัฒนธรรมพันธกิจและวัฒนธรรมปรับตัวให้มีในระดับที่สูงขึ้น

2.) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การต้องปรับทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อของคน ปรับเปลี่ยนรูปแบบ/วิธีการทำงานขององค์การ (ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม)

3.) แนวทางการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การ

ควรดำเนินการดังนี้ 1.) ศึกษาวัฒนธรรมเดิม โดยต้องดูลักษณะ/รูปแบบและผลของวัฒนธรรมแบบที่เป็นอยู่ต่อผลการดำเนินงาน 2.) สร้างกรอบใหม่ ต้องตัดสินใจเลือกว่าวัฒนธรรมองค์การแบบใด จะช่วยส่งเสริมความสำเร็จขององค์การ โดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์ที่ควรจะเป็น และพิจารณาว่าจะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์การขนาดไหนที่จะเพียงพอต่อการรองรับวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ใหม่ และ 3.) ดำเนินการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ทุกคนในองค์การต้องตัดสินใจเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานเพื่อร่วมสร้างวัฒนธรรมที่พึงปรารถนา

4.) องค์ประกอบที่สำคัญที่จะสร้าง/ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การ 1.) การสนับสนุนของฝ่ายบริหาร ไม่ว่าจะเป็นปัจจัย ทรัพยากรและการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อนและเป็นแบบอย่างสม่ำเสมอ 2.) การฝึกอบรม Training ซึ่งต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า พฤติกรรมใหม่ที่ต้องการคืออะไร พฤติกรรมเหล่านี้จะสอนให้กับสมาชิกอย่างไร (สื่อสารอย่างไร)

5.) สิ่งที่ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ คือ 1.) สร้างคำประกาศ Statement “ค่านิยม” จากวิสัยทัศน์ พันธกิจและค่านิยม ซึ่งต้องชี้ให้เห็นถึงผลกระทบต่องานหรือการทำงานทั้งในเชิงบวกและลบ 2.) สื่อสารให้บุคลากรทุกคนได้รับข้อมูลและเกิดผลการยอมรับที่จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ 3.) ทบทวนโครงสร้างให้เป็นไปด้วยกับวัฒนธรรมที่ต้องการจะเป็น 4.) ออกแบบแนวทางการให้รางวัล การยกย่อง 5.) ทบทวนดูระบบการทำงานทั้งหมดและออกแบบการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิต 6.) ควรมุ่งเน้นให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างค่านิยมร่วมจากบุคคลรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีประสิทธิภาพในการทำนายประสิทธิผลองค์การ เพื่อที่จะได้ข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิผลในระดับที่สูงขึ้น

2. ควรศึกษาความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อองค์การ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุง/พัฒนาองค์การ

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย. 2552. **อิทธิพลของพฤติกรรมผู้นำวัฒนธรรมการทำงานในองค์การ และกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ญาณิศา บุญจิตร์. 2553. **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเจือ เสียงวัฒนะ. 2546. **ภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ปัณรสี เมธีอภิรักษ์. 2549. **ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนกับมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดยะลา.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. 2551. วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลขององค์การราชการ. **วารสารพัฒนาสังคม.** 10(2):25-48.

พิศสุภา ปัจฉิมสวัสดิ์. 2552. **วิเคราะห์ปัจจัยภาวะผู้นำของหัวหน้าภาควิชาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของภาควิชาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภรณีย์ กีร์ติบุตร. 2529. **การประเมินประสิทธิผลขององค์กร.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ยุวรัตน์ แตงน้อย. 2549. **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับกลางกับประสิทธิผลองค์การ: ศึกษากรณี การทางพิเศษแห่งประเทศไทย.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุดารัตน์ อ่อนละเอียด. 2551. **วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลองค์การ ศึกษากรณี: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุนีย์ นวจินดาพันธุ์. 2548. **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของสำนักงานพัฒนาชุมชน ศึกษากรณี: จังหวัดปัตตานี.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์. 2549. **การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Bass, B. M. 1998. **Transformational Leadership: Industrial, Military and Educational Impact.** New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates

Beckhard, R. 1969. **Organizational Development : Strategies and Models.** Massachusetts: Addison -Wesley.

Bennis, W. 1969. **Organization Development. : Its Nature, Origins and Prospects.** Massachusetts: Addison -Wesley.

Burke, W. W. and Hornstein, H.A. 1971. **The Social Technology of Organization Development.** Washington D.C. : Nil Institute of Applied Behavioral Science Learning Resources Corporation.

Burke, W. W. and Schmidt, W. H. 1971. Management and Organizational Development. **Personnel Administration.** 34 (March): 45.

French, Wendell L. and Bell, C. H. 1983. **Organization Development.** New Jersey : Prentice Hall.

Hellriegel, D., Slocum, J. W. and Woodman, R. W. 2001. **Organizational Behavior.** 9th ed. Onio: South-Westem College Pub.

Jain, P. 2005. **Strategic Human Resource Development in Public Libraries in Botswana. Library Management.** 26 (6/7): 336-350.

Judge, T. A. and Piccolo, R. F. 2004. Transformational and Transactional Leadership: A Meta- Analytic Test of Their Relative Validity. **Journal of Applied Psychology.** 89 (5) (October): 755-768.

Lussier, R. N. and Achua, C. F. 2004. **Leadership: Theory, Application, Skill Building.** 2nd ed. Ohio: South-Western College Pub.

McShane, S. L. and Von Gilnow, M. A. 2010. **Organizational Behavior.** 5th ed. Boston: McGraw-Hill.

Vigoda-Gadot, E. 2007. Leadership Style, Organizational Politics and Employees' Performance: An Empirical Examination of Two Competing Models. **Personnel Review.** 36 (5): 661-683.

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา : กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่

Parents' Participation in Vocational School Administration : A Case Study of Pasicharoen and Bangkokyai Districts

สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

จุดประสงค์ของการศึกษานี้ คือ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา : กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา : กรณีศึกษา เขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่ วิธีการที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณจากสูตรยามาเน่และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ซึ่งได้ข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการว่านักเรียน 1 คน มีผู้ปกครอง 1 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยใช้วิธีการจับฉลากเลือกแผนก เลือกห้อง และเลือกหมายเลขประจำตัวนักเรียนตามอัตราส่วนของแต่ละโรงเรียน ตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น) ความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน ความเชื่อถือในโรงเรียน ความคาดหวังที่จะได้ประโยชน์ ความรู้ความเข้าใจในการบริหาร ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา (การร่วมวางแผน การร่วมกิจกรรม การร่วมระดมทรัพยากร การร่วมประเมินผล) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยใช้ t-test, F-test, และ สหสัมพันธ์ Pearson ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา ได้แก่ อายุ ความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน ความเชื่อถือในโรงเรียน ความคาดหวังที่จะได้ประโยชน์ ความรู้ความเข้าใจในการบริหาร และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น และขอเสนอแนะส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแผนงานต่างๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและแผนการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนและบุคลากรของโรงเรียนควรสร้างความน่าเชื่อถือและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, ในการบริหารโรงเรียน, อาชีวศึกษา, เขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่

มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the parents' participation level in administration of vocational school in PhasiCharoen and BangkokYai districts and 2) to study factors affecting the parents' participation level in administration of vocational school in PhasiCharoen and BangkokYai districts. A questionnaire was used as a research instrument. This research used Yamane formula to calculate sample size and also Multi-stage sampling. The sample group was 400 parents. Independent variables included personal variables (gender, age, educational level, income and length of living in local area), relationship between parents and vocational school staff, parent's trust in vocational school, expected benefits, and understanding of administration. Dependent variables included the parents' participation in administration of vocational school (the parents' participation in planning, activities, resource mobilization, and evaluation). The data were analyzed by statistics including percentage, mean, and standard deviation. The relationships between independent and dependent variables were tested by t-test, F-test, and Pearson's coefficient. The results found that The factors affecting the parents' participation level in administration of vocational school were age, relationship between parents and vocational school staff, parent's trust in vocational school, expected benefits, and understanding of administration. The factors unaffecting the parents' participation level in administration of vocational school were gender, educational level, occupation, income and length of living in The local area.

Keywords: parents' participation, administration of school, vocational school, PhasiCharoen and BangkokYai districts

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการบริหารโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญ ในการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของผู้เรียนหากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมมือช่วยเหลือในการบริหารงานของโรงเรียนเพื่อให้ระบบการศึกษาสนองความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาทั้งในรูปของบุคคล คณะบุคคล และองค์กรต่างๆ ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน องค์กรในท้องถิ่น องค์การบริหารธุรกิจ และหน่วยงานอื่นในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การกำหนดนโยบาย วางแผนงานตามกระบวนการ การร่วมปฏิบัติตามแผนทางการศึกษา ร่วมรับจัดสรรผลประโยชน์ทางการศึกษา และเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อบุตรหลานของตน และที่สำคัญที่สุดของการกระจายอำนาจทางการบริหาร ตามกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งระบบการศึกษาย่อมต้องการให้ประชาชนทุกภาคทุกส่วนมามีส่วนร่วม โดยเฉพาะผู้ปกครองซึ่งมีความใกล้ชิดกับบุตรหลานมากที่สุด

โรงเรียนอาชีวศึกษาเป็นโรงเรียนที่ผลิตกำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับเทคนิค ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในประเทศไทยในการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครจึงมีความหลากหลายทางด้านความคิด การประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญถ้าผู้ปกครองให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้นักเรียนที่จบการศึกษาได้มีความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุกๆ ด้านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา : กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเขตภาษีเจริญ และเขตบางกอกใหญ่ โดยเขตภาษีเจริญมีโรงเรียนอาชีวศึกษา 1 โรงรียน คือ วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี ส่วนเขตบางกอกใหญ่มีโรงเรียนอาชีวศึกษาจำนวน 4 โรงเรียนคือ โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม โรงเรียนสายประสิทธิ์พณิชยการ โรงเรียนวิบูลย์บริหารธุรกิจ และโรงเรียนอาชีวศึกษาธนบุรี โดยใช้วิธีการว่านักเรียน 1 คน มีผู้ปกครอง 1 คน ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 14,051 คน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปการกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าของความคลาดเคลื่อน 5% จากจำนวนประชากรทั้งหมด 14,051 คน ได้จำนวนตัวอย่างประมาณ 385 ตัวอย่าง แต่เนื่องจากเพื่อความเที่ยงตรงและความถูกต้องของงานวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 ตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีวิธีการดังนี้ กำหนดเลือกผู้ปกครองนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามอัตราส่วนจำนวนประชากรได้ 1:36 คนในแต่ละโรงเรียน คือ วิทยาลัยพณิชยการธนบุรีมีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 4,389 คน คำนวณได้ตัวอย่างประมาณ 122 คน โรงเรียนเทคโนโลยีสยามมีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 5,000 คน คำนวณได้ตัวอย่างประมาณ 139 คน โรงเรียนสายประสิทธิ์พณิชยการมีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 1,400 คน คำนวณได้ตัวอย่างประมาณ 39 คน โรงเรียนวิบูลย์บริหารธุรกิจมีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 1,400 คำนวณได้ตัวอย่างประมาณ 39 คน โรงเรียนอาชีวศึกษาธนบุรีมีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 1,962 คน คำนวณได้ตัวอย่างประมาณ 55 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ปวช./ปวส. 2:1 เนื่องจากจำนวนประชากรในระดับปวช. มากกว่าจำนวนประชากร ปวส. โดยวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีจับฉลากเลือกแผนก เลือกห้อง และเลือกหมายเลขประจำตัวนักเรียนตามอัตราส่วนของแต่ละโรงเรียน

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลจากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา-ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพส่วนตัว/รับจ้าง มีรายได้ 5,001-10,000 บาท มีระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น 1-10 ปี

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา : กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่ พบว่าการร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 2.70 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลางการร่วมระดมทรัพยากร มีค่าเฉลี่ย 2.70 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง การร่วมประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.68 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง การร่วมวางแผน มีค่าเฉลี่ย 2.67 อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

การร่วมกิจกรรมเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามทุกครั้งที่ทางโรงเรียนขอความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ย 3.72 รองลงมาคือ ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมตามที่โรงเรียนร้องขอ มีค่าเฉลี่ย 3.67 สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองไปทัศนศึกษาที่โรงเรียนจัดขึ้น มีค่าเฉลี่ย 2.25

การร่วมระดมทรัพยากรเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้ปกครองสนับสนุนเงินทุนให้กับโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 2.88 รองลงมาคือ ผู้ปกครองสนับสนุนวัสดุให้กับโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 2.78 สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองจัดหาครุภัณฑ์ตามที่โรงเรียนต้องการ มีค่าเฉลี่ย 2.58

การร่วมประเมินผลเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้ปกครองร่วมกับคณะครูติดตามผลการเรียน ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.17 รองลงมาคือ ผู้ปกครองติดตามการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ย 2.73 สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองเป็นกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 2.43

การร่วมวางแผนเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้ปกครองให้ข้อคิดเห็นในกิจกรรมของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 2.89 รองลงมาคือ ผู้ปกครองร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนาโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 2.77 สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองร่วมพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแผนโครงการ มีค่าเฉลี่ย 2.45

ความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมการปฐมนิเทศของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.75 รองลงมาคือ ผู้ปกครองมารับผลการเรียนของนักเรียนด้วยตนเองกับอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.62 สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองร่วมสังสรรค์กับบุคลากรในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 2.39

ความเชื่อถือในโรงเรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้ปกครองยอมรับชื่อเสียงทางด้านดีของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.02 รองลงมาคือ ผู้ปกครองภูมิใจที่บุตรหลานเรียนในโรงเรียนนี้ มีค่าเฉลี่ย 3.98 สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองบอกเล่าผลงานของโรงเรียนให้บุคคลอื่นรู้ มีค่าเฉลี่ย 3.49

ความคาดหวังที่จะได้ประโยชน์เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้ปกครองคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.50 รองลงมาคือ ผู้ปกครองคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.47 สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการประเมินผลพัฒนาโรงรียน มีค่าเฉลี่ย 3.39

ความรู้ความเข้าใจในการบริหารมีค่าเฉลี่ย 3.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการบริหารการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.24 รองลงมาคือ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการสอนของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.24 สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 มีค่าเฉลี่ย 2.86

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ผู้ปกครองที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนแตกต่างกันผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 ผู้ปกครองที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนแตกต่างกันผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนแตกต่างกันผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนแตกต่างกันผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีว-ศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 5 ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนแตกต่างกันผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีว-ศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 ผู้ปกครองที่มีระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนแตกต่างกันผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 7 ความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 8 ความเชื่อถือในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อถือในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 9 ความคาดหวังที่จะได้ประโยชน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังที่จะได้ประโยชน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 10 ความรู้ความเข้าใจในการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจในการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง เพราะว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) ได้เปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน ในการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดมความคิดเห็น ระดมทรัพยากรบุคคล ปรึกษา หารือ และร่วมติดตามประเมินผลในเรื่องต่างๆ ของประเทศ โดยข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงได้ด้วยการศึกษาโดยวิธีการต่างๆ และการบริหารโรงเรียนก็เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆ

ด้านการร่วมกิจกรรม พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่า ผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวทั้งนี้ผู้ปกครองบางคนก็สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ผู้ปกครองบางคนก็ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปาริฉัตต์ กล่อมสกุล, 2550) ศึกษาเรื่องสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนท้ายพิกุล พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมจริงของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนท้ายพิกุลอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการร่วมระดมทรัพยากร พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาของบุตรหลานและเห็นว่าโรงเรียนยังต้องการงบประมาณต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้ปกครองในการช่วยสนับสนุนทั้งด้านการเงิน สิ่งของ แรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สนัญญา ทับคล้าย, 2550) ศึกษาเรื่องระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตลาดบางคูลัด อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตลาดบางคูลัด ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการร่วมประเมินผล พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าผู้ปกครองคิดว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ผู้ปกครองจึงไม่ค่อยเข้าไปติดตาม ตรวจสอบ นโยบายและการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ (บังอร แอกทอง, 2552) ศึกษาเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครราชสีมา พบว่าผู้ปกครองมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการร่วมวางแผน พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าผู้ปกครองบางคนไม่ได้เข้าร่วมประชุมเสนอความคิดเห็น กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เสนอปัญหาของโรงเรียนในโอกาสที่โรงเรียนนัดประชุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (บัณฑิต เดชขันธ์, 2548) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านการวางแผนการจัด

การศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษา ผู้ปกครองที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) ได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรจันทร์ บุญพอ, 2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชาชนในเขตบริการของโรงเรียนตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และแตกต่างกับงานวิจัยของ (ประยงค์ แสนสุข, 2549) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษา ผู้ปกครองที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าผู้ปกครองที่มีอายุแตกต่างกันย่อมมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ของชีวิตไม่เท่ากันจึงแสดงออกทางการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนไม่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชุมพล คำปา, 2548) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนของผู้ปกครองและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ศึกษากรณีโรงเรียนบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าความแตกต่างของความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนของผู้ปกครองและคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแตกต่างกับงานวิจัยของ (ชุติมา ตุ้นาราง, 2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษา พบว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าทุกระดับการศึกษาในปัจจุบันชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา บทบาทของการศึกษาต่อการพัฒนาและการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างชัดเจน ผู้ปกครองในทุกระดับการศึกษาจึงมีความรับผิดชอบและเห็นความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานและการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนที่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สว่างจิต โค้วบุญงาม, 2548) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและแตกต่างกับงานวิจัยของ (ศศิพงษ์ เพชรบุตร, 2545) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางเขน พบว่าผู้ปกครองที่ระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษา ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีว ศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าทุกอาชีพมีข้อจำกัดเรื่องเวลาเหมือนกันคือมีลักษณะการเข้าทำงานที่เป็นเวลาและเวลาหยุดก็ต้องบอกล่วงหน้าและต้องดูเพื่อนร่วมงานด้วยว่ามีคนที่สามารถทำงานแทนได้หรือเปล่าถ้าไม่มีใครทำงานแทนได้อาจทำให้งานเสียหายและด้วยเหตุผลหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในอาชีพ จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สร้อย ทรัพย์ประสม, 2550) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และแตกต่างกับงานวิจัยของ (สมบัติ สังวาลย์สวย, 2550) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนธัญรัตน์ จังหวัดปทุมธานี พบว่าผู้ปกครองที่อาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษา พบว่าผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าผู้ปกครองมีรายได้พอที่จะสามารถให้เป็นเงินทุนการศึกษาของบุตรหลานและประกอบกับการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการเข้ารับการศึกษาฟรีโดยไม่เสียค่าเทอมและการสนับสนุนทุนจากองค์กรเอกชนต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วัลภา พรหมฤทธิ์,

2550) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ารายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และแตกต่างกับงานวิจัยของ (ทวี ศรีนวล, 2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน

จากการศึกษา พบว่าผู้ปกครองที่มีระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่นแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาของบุตรหลานโดยให้ความร่วมมือ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนให้การช่วยเหลือทางด้านการเงิน วัตถุ แรงงาน ความคิดต่อโรงเรียนที่เป็นสถานศึกษาของบุตรหลาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิเชษฐ ไพบูลย์ศิริ, 2544) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนเกราะเกร็ดแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และแตกต่างกับงานวิจัยของ (บังอร อ้วนล้ำ, 2540) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผู้ปกครองที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่างกันจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษา พบว่าความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลย่อมทำให้เกิดเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงเข้าหากัน ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชน บุคลากรในโรงเรียนรวมทั้งผู้บริหารของโรงเรียน โดยการคุ้นเคยกันส่งผลให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและประกอบกับเป็นเรื่องของการศึกษาของบุตรหลานจึงทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (บวร ธีรฤทธิ์เฉลิม, 2545) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ศึกษากรณีเฉพาะโรงเรียนเทศบาลตำบลสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส พบว่าความสัมพันธ์กับผู้บริหารโรงเรียนของผู้ปกครองกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่นของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษา พบว่าความเชื่อถือในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าเมื่อผู้ปกครองให้ความเชื่อถือหรือไว้วางใจต่อสถาบันการศึกษาที่บุตรหลานเรียนและบุคลากรในโรงเรียนแล้ว ผู้ปกครองมีความมั่นใจ และเชื่อว่าโรงเรียนจะทำให้บุตรหลานมีความรู้ความสามารถประกอบกับเป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลให้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (บดินทร์ นิลเดช, 2544) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการดำเนินงานกลุ่มออกทรัพย์เพื่อการผลิตศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการบริหารกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษา พบว่าความคาดหวังที่จะได้ประโยชน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าผู้ปกครองคาดหวังที่จะได้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการและเกิดประโยชน์กับบุตรหลานของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จินตนา เสมาเงิน, 2539) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปทุมธานี พบว่าความคาดหวังผลประโยชน์จากโครงการพัฒนาตำบลมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาตำบล

จากการศึกษา พบว่าความรู้ความเข้าใจในการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญ เพราะว่าเมื่อผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน เช่น วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียน หลักสูตรการเรียนการสอนต่างๆ ของทางโรงเรียน ผู้ปกครองเมื่อมีความรู้ ข้อมูลข่าวสารของทางโรงเรียนส่งผลให้ผู้ปกครองกล้าที่จะมาแสดงความคิดเห็นกล้าที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (บังอร อ้วนล้ำ, 2540) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรม

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสูงและต่ำ จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและปฏิบัติ

1. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมพิจารณาแก้ไขปรับปรุง แผนงาน โครงการต่างๆ ของโรงเรียนโดยประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้มีความรู้ในเรื่องต่างๆ ของโรงเรียน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของความจำเป็นที่ต้องมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเมื่อผู้ปกครองเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนก็จะทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

2. โรงเรียนและบุคลากรของโรงเรียนควรสร้างความน่าเชื่อถือโดยรักษาชื่อเสียงของโรงเรียนทางด้านมาตรฐานการรักษาระดับการให้คะแนน เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเชื่อถือในมาตรฐานการรักษาระดับการให้คะแนนของโรงเรียนและเมื่อผู้ปกครองมีความเชื่อถือต่อโรงเรียนผู้ปกครองก็จะเข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น

3. โรงเรียนควรนัดประชุมผู้ปกครองหรือจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นวันหยุด หรือวันเสาร์อาทิตย์ เพื่อให้จำนวนผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

4. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและแผนการศึกษาของโรงเรียนโดยแจกเอกสารให้ผู้ปกครองได้ศึกษาเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางการศึกษาของโรงเรียนเมื่อผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและแผนการศึกษาของโรงเรียนผู้ปกครองก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนมากขึ้น

5. โรงเรียนและบุคลากรของโรงเรียนควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองโดยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของทางชุมชนที่ผู้ปกครองอาศัยอยู่ ช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ที่ทางโรงเรียนสามารถทำได้ เช่น อนุญาตให้ใช้พื้นที่ของโรงเรียนสำหรับเล่นกีฬา เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

6. โรงเรียนและบุคลากรของโรงเรียนควรทำให้ความต้องการของผู้ปกครองที่คาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การร่วมกิจกรรม การร่วมระดมทรัพยากร การร่วมประเมินผลให้ประสบผลสำเร็จ คือสามารถนำไปปฏิบัติในการบริหารพัฒนาโรงเรียนและเกิดประโยชน์กับลูกหลานให้มากที่สุด เมื่อประสบผลสำเร็จตามความต้องการหรือที่คาดหวังไว้ของผู้ปกครองก็จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปกครองอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

1. ควรศึกษาว่าอะไรที่สามารถทำให้ความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองกับบุคลากรในโรงเรียนมีความคุ้นเคยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อผู้ปกครองมีความคุ้นเคยกับบุคลากรในโรงเรียนการขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมก็จะง่ายขึ้นและเป็นการยกระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของผู้ปกครองให้เพิ่มขึ้นด้วย

2. ควรศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ผู้ปกครองไม่เข้าร่วมประชุมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อนำปัจจัยที่เกิดขึ้นมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ผู้ปกครองจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จินตนา เสมาเงิน. 2539. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปทุมธานี.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชุติมา ตุ้นาราง. 2553. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนคร สมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชุมพล คำปา. 2548. **ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนของผู้ปกครองและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ศึกษากรณีโรงเรียนบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทวี ศรีนวล. 2547. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. เข้าถึงได้จาก : http://www.Thailis .or .th/ tdc/dccheck. (10 พฤษภาคม 2552)

บดินทร์ นิลเดช. 2544. **การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลปากจั่น อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บวร ธีรฤทธิ์เฉลิม. 2545. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาท้องถิ่น : ศึกษากรณีโรงเรียนเทศบาลตำบลสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บังอร อ้วนล้ำ. 2540. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บังอร แอกทอง. 2552. **ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. เข้าถึงได้จาก : http://www.thailis.or.th/tdc/dccheck. (20 ธันวาคม 2554).

บัณฑิต เดชขันธ์. 2548. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เข้าถึงได้จาก : http://www.thailis.or.th/tdc/dccheck. (31 สิงหาคม 2554).

ประยงค์ แสนสุข. 2549. **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปาริฉัตต์ กล่อมสกุล. 2550. **สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนท้ายพิกุล.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทพสตรี. เข้าถึงได้จาก : http://www.thailis.or.th/tdc/dccheck. (19 สิงหาคม 2554).

พรจันทร์ บุญพอ. 2547. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542: ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตบริการของโรงเรียนตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พิเชษฐ ไพบูลย์ศิริ. 2544. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วัลภา พรหมฤทธิ์. 2550. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เข้าถึงได้จาก : http://www.thailis.or.th/tdc/dccheck. (19 เมษายน 2554)

ศศิพงษ์ เพชรบุตร. 2545. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางเขน.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏพระนคร. เข้าถึงได้จาก : http://www.thailis.or.th/tdc/dccheck. (11 พฤษภาคม 2554).

สนัญญา ทับคล้าย. 2550. **ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนตลาดบางคูลัด อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เข้าถึงได้จาก : http://www.thailis.or.th/tdc/dccheck. (31 สิงหาคม 2554).

สมบัติ สังวาลย์สวย. 2550. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนธัญรัตน์ จังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เข้าถึงได้จาก : http://www.thailis.or.th/tdc/dccheck. (10 พฤษภาคม 2552).

สร้อย ทรัพย์ประสม. 2550. **การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. เข้าถึงได้จาก : http://dcms.lib.ru.ac.th/dcms/files//04630/Soy_Supprasom.pdf. (11 พฤษภาคม 2552).

สว่างจิต โค้วบุญงาม. 2548. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนะดับมัธยมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร. เข้าถึงได้จาก : http://www.thailis.or.th/tdc/dccheck. (21 พฤษภาคม 2552).

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารงานวิจัย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

Factors Influencing the Needs of System and Mechanism Development for Research Management of Rajabhat University

บุศรา สาระเกษ เดือนเพ็ญ ธีรวรรณวิวัฒน์
คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพการบริหารจัดการงานวิจัยปัจจุบัน ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย เพื่อนำไปเป็นแนวทางปรับปรุงระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และครอบคลุมตามความต้องการของผู้ปฏิบัติมากยิ่งขึ้น ศึกษาโดยการสำรวจ (Survey) คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง ใช้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 390 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้น (Two–Stage Stratified Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณา และวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารจัดการงานวิจัยปัจจุบัน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏตามวงจร PDCA สามารถปฏิบัติได้ดี การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายของการบริหารงานวิจัย สามารถทำได้ค่อนข้างชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการวิจัย ทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้คุณภาพ แต่ที่สามารถปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์สนับสนุนการวิจัยของคณาจารย์ และการสนับสนุนห้องปฏิบัติการวิจัย หน่วยวิจัย หรือศูนย์เครื่องมือสนับสนุนการวิจัย การให้รางวัล ค่าตอบแทนกับนักวิจัยในการตีพิมพ์เผยแพร่ การรวบรวม คัดสรร วิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัย เพื่อเป็นองค์ความรู้ให้คนทั่วไปเข้าใจ และการอำนวยความสะดวกในการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา จากการวิจัย นอกจากนี้ยังต้องการให้พัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยขั้นสุดท้ายของการวิจัยในการนำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์เผยแพร่ หรือนำไปใช้ประโยชน์หลังเสร็จสิ้นโครงการแล้วมากที่สุด ทั้งนี้ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย คือ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำวิจัย ที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนา ด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย คือ ตำแหน่งทางวิชาการ โดยผู้ที่มีตำแหน่งทางวิชาการมีความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยต่ำกว่าผู้ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ปัจจัยด้านสภาพการบริหารจัดการงานวิจัย ที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย คือ การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

คำสำคัญ : ระบบ, กลไก, การบริหารจัดการงานวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Abstract

The study aimed to study current conditions, needs of system and mechanism development for research management of Rajabhat Universities and factors influencing the needs of system and mechanism development. The sample consistsed of 390 teachers who were teaching in 40 Rajabhat Universities by using two–stage stratified sampling. The data were analyzed by descriptive statistics analysis and Multiple Regression analysis.

The result found that the research management of Rajabhat Universities from was good according to PDCA cycle. Determining of strategy, policy, plan and objective of research management was clear and correspond with the aim of research development, educational standard and key quality indicator. The system and mechanism development for research management was medium level consisted of the participation in determining vision, mission, strategic goal to support the research of teacher, research laboratory, research unit or research equipment center, giving reward and remuneration for published research, collective, selective, synthesis and analysis research to have knowledge management for people to understand, and facilitate in intellectual property management. Post audit was the last step of research that needs to develop system and mechanism for research management including published or applied the research. The personal factors which associated with the needs of system and mechanism development for research management was the education level by significant positive relationship at the 0.05 level. Academics position was the variable which associated with the needs of system and mechanism development for research management, for the academic position person's need less than non-academics position person significant at the 0.10 level. Evaluation was the variable which associated with the needs of system and mechanism development for research management by significant positive relationship at the 0.01 level.

Keywords : system, mechanism, research management

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

การวิจัย ก่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ และนวัตกรรมใหม่ ทำให้หน่วยงาน องค์กรและประเทศเกิดความก้าวหน้า สามารถแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้ ในสถาบันอุดมศึกษาจึงได้ให้ความสำคัญกับการวิจัย โดยกำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ให้คณาจารย์ทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัย และมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการวิจัยเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญ และเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้มาตรฐานตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จึงได้กำหนดคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยให้มีระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งการวิจัยเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาภายใน นอกจากนั้นการวิจัยยังเป็นตัวบ่งชี้เพื่อวัดมาตรฐานตามคำรับรองของสำนักงานรับรองมาตฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (สมศ.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) อีกด้วย

แต่ในปัจจุบันการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษายังประสบปัญหาการขาดแคลนนักวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดความคล่องตัวของการบริหารงบประมาณ และขาดกลไกหรือระบบการจัดการให้แต่ละภาคีของระบบวิจัยเชื่อมโยงกัน (ศิโรจน์ ผลพันธิน, 2547) อีกทั้งการบริหารงานวิจัยที่ผ่านมามักให้ความสำคัญที่งบประมาณการวิจัยเป็นหลัก แต่ยังขาดระบบการจัดการที่ดีและครบถ้วนตามกระบวนการทำวิจัย (ศรุดา ชัยสุวรรณ, 2552)

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาการบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา โดยศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทยและตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2547 มาตรา 7 ระบุว่าให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างลังปัญญาของแผ่นดิน มีหน้าที่หลักประการหนึ่งคือ การวิจัยและอยู่ในมหาวิทยาลัยที่เน้นผลิตบัณฑิตตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ทั้งนี้หากมหาวิทยาลัยราชภัฏต้องการพัฒนาด้านการวิจัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาจากมหาวิทยาลัยประเภทเน้นผลิตบัณฑิตเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัยนั้นการบริหารจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำให้เป็นระบบมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยต้องศึกษาระบบกลไกที่จะช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอันได้แก่ นโยบาย แผนงาน กลยุทธ์ งบประมาณ สถานที่ ความพร้อมของบุคลากร ความชัดเจนของการพิจารณาภาระงาน ระเบียบ ข้อบังคับ และอื่นๆ ในการนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงสภาพการบริหารงานวิจัยปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไก การบริหารงานวิจัยของนักวิจัยเพื่อให้ได้รับการขับเคลื่อนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย และนำไปเป็นแนวทางปรับปรุงระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานภาพการบริหารจัดการงานวิจัยปัจจุบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย
2. ปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำวิจัยมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย
3. สภาพการบริหารงานจัดการงานวิจัยมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล**
   - เพศ
   - อายุ
   - ระดับการศึกษา
   - สถานภาพการทำงาน
2. **ปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำวิจัย**
   - ตำแหน่งทางวิชาการ
   - ประสบการณ์ในการทำวิจัย
   - จำนวนผลงานวิจัย
   - สาขาวิชาหลักที่ทำวิจัย
3. **สภาพการบริหารจัดการงานวิจัย**
   - การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายฯ (Plan)

- การปฏิบัติตามยทุ ธศาสตร์ นโยบายฯ (Do)
- การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน (Check)
- การปรับปรุงแก้ไข (Act)

ตัวแปรตาม

ความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย

- การบริหารการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย
- การบริหารระหว่างดำเนินการวิจัย
- การบริหารเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสม (Mix Methods) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพใช้ Concurrent Strategy โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพจากการสำรวจ (Survey) ข้อมูลเชิงปริมาณจากคำถามปลายปิด (Close Questionnaires) และข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิด (Open Questionnaires) และข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง ใช้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 390 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิสองขั้น (Two - Stage Stratified Sampling) ขั้นที่ 1 แบ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏออกเป็น 5 ชั้นภูมิ (Strata) คือ ชั้นภูมิที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ ชั้นภูมิที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลาง ชั้นภูมิที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคใต้ ชั้นภูมิที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชั้นภูมิที่ 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ สุ่มเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก กลุ่มละ 4 มหาวิทยาลัย รวม 20 แห่ง ขั้นที่ 2 สุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยขนาดตัวอย่าง (จำนวนอาจารย์) ในแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏและจัดสรรขนาดตัวอย่างไปตามมหาวิทยาลัยที่สุ่มได้แบบเป็นสัดส่วนกับขนาด (Proportional – to – Size Allocation) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statistics Analysis) หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการงานวิจัยปัจจุบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการงานวิจัยปัจจุบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายของการบริหารงานวิจัย (Plan) การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายของการบริหารงานวิจัย (Do) การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน (Check) การปรับปรุงแก้ไข (Act) สรุปดังนี้

1) การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายของการบริหารงานวิจัย (Plan) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความเห็นว่าการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายของการบริหารจัดการงานวิจัยในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างชัดเจนและสอดคล้อง โดยมีการกำหนดนโยบาย แผนงานได้ค่อนข้างสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการวิจัยทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งกำหนดเป้าหมายได้ค่อนข้างสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้คุณภาพ และการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์สนับสนุนการวิจัยค่อนข้างชัดเจน แต่ที่ยังสามารถปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์สนับสนุนการวิจัย

2) การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายของการบริหารงานวิจัย (Do) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความเห็นว่าการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมาย ของการบริหารจัดการงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่สามารถปฏิบัติได้มากที่สุดคือ การเปิดโอกาสให้คณาจารย์ได้พัฒนาตนเองด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์ รองลงมาคือการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพความรู้ให้ผู้วิจัย เช่น การอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน เป็นต้น ส่วนที่ยังสามารถปฏิบัติได้ระดับปานกลางคือ การมีห้องปฏิบัติการวิจัย หน่วยวิจัย หรือศูนย์เครื่องมือ สนับสนุนการวิจัย การให้รางวัล ค่าตอบแทนกับนักวิจัยในการตีพิมพ์เผยแพร่ การรวบรวมคัดสรร วิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อเป็นองค์ความรู้ให้คนทั่วไปเข้าใจ และการอำนวยความสะดวกในการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาจากการวิจัย

3) การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน (Check) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความเห็นว่าการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีการดำเนินการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานประจำปี มีการดำเนินการประเมินตนเอง (SAR) ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ประกันคุณภาพด้านการบริหารงานวิจัย ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อระบุจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและสิ่งที่เป็นอุปสรรคมาปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการวิจัยให้มีประสิทธิภาพมีการปฏิบัติในระดับมากเช่นกันแต่ถือว่ายังน้อยกว่าด้านอื่นๆ

4) การปรับปรุงแก้ไข (Act) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความเห็นว่ามีการปรับปรุงแก้ไขในภาพรวม อยู่ใน

ระดับมาก โดยมีการนำผลการประเมินตนเองมาพัฒนาปรับปรุงแผนบริหารงานวิจัย (Improvement plan) มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำผลการประเมินไปพัฒนาแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการประจำปีในรอบปีต่อไปได้ในระดับมาก

2. ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ขั้น คือ 1) ขั้นของการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย 2) ขั้นการดำเนินการ และ 3) ขั้นการบริหารงานวิจัยเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ซึ่งทุกขั้นมีความต้องการในระดับมาก โดยความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยขั้นสุดท้ายการบริหารงานวิจัย เมื่อเสร็จสิ้นโครงการมีความต้องการมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.27) รองลงมาคือขั้นการดำเนินการวิจัย ($\bar{X}$ = 4.21) และขั้นของการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ($\bar{X}$ = 4.20) โดยมีผลการวิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏในแต่ละขั้น ดังนี้

1) ขั้นของการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย (Pre Audit) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยอยู่ในระดับมาก โดยต้องการให้มีการพัฒนากลไกมากกว่าระบบ (X = 4.26) และ (X = 4.16) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความต้องการในการพัฒนาระบบการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยรายด้าน พบว่า ควรสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าวิจัย เช่น ฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้นเป็นอันดับแรกเนื่องจากมีความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือ ควรให้เวลาเพื่อการค้นคว้าทำข้อเสนอโครงการวิจัย

เมื่อพิจารณาความต้องการในการพัฒนากลไกการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย พบว่า ควรมีงบประมาณสนับสนุนการวิจัย เป็นอันดับแรก เนื่องจากมีความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือควรจัดทำฐานข้อมูลแหล่งทุนวิจัย

2) ขั้นการดำเนินการวิจัย (Ongoing) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการวิจัยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21) โดยมีความต้องการในการพัฒนาระบบและกลไกใกล้เคียงกัน ($\bar{X}$ = 4.20) และ ($\bar{X}$ = 4.22) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความต้องการในการพัฒนาระบบสนับสนุนการดำเนินการวิจัย พบว่า ควรมีระบบสนับสนุนการนำแนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ มาปรับใช้ในการวิจัยมีความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือควรให้อิสระในการดำเนินการวิจัย และมีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

เมื่อพิจารณาความต้องการในการพัฒนากลไกสนับสนุนการดำเนินการวิจัย พบว่า ควรจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อการวิจัย มีความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือควรจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือครุภัณฑ์ต่างๆ เพื่อสนับสนุนการวิจัย

3) ขั้นการบริหารงานวิจัย เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (Post Audit) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไก การบริหารงานวิจัย เมื่อเสร็จสิ้นโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27) โดยมีความต้องการในการพัฒนาระบบและกลไกระดับมากใกล้เคียงกัน ($\bar{X}$ = 4.27) และ ($\bar{X}$ = 4.28) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความต้องการในการพัฒนาระบบการบริหารงานวิจัย เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ พบว่า ควรส่งเสริมสร้างแรงจูงใจในการตีพิมพ์เผยแพร่ เช่น ให้ค่าตอบแทนภาระงาน หรือประกาศเกียรติคุณ มีความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือ ควรจัดทำวารสาร เพื่อการตีพิมพ์ผลงานวิจัย และจัดประชุมวิชาการ การเสนอผลงานวิจัย

เมื่อพิจารณาความต้องการในการพัฒนากลไกการบริหารงานวิจัย เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ พบว่า ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการเผยแพร่ ตีพิมพ์ผลงานวิจัยให้กับนักวิจัย โดยมีความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการจัดประชาสัมพันธ์แหล่งเผยแพร่ตีพิมพ์ผลงานวิจัย

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย โดยทดสอบปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ในการวิจัย และสภาพการบริหารจัดการงานวิจัย ที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัวพร้อมกัน และความสามารถในการอธิบายความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย จากตัวแปรหลายตัวได้ค่าผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยและ ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าตัวแปร ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าความผันแปรของความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการในภาพรวม

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย

ตัวแปร	ความต้องการในการพัฒนาด้านระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัย							
	พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย		ดำเนินการวิจัย		เสร็จสิ้นโครงการวิจัย		รวม	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
ปัจจัยส่วนบุคคล								
เพศ[1] (x_1)	0.017	0.060	-0.008	0.064	0.064	0.904	0.004	0.058
อายุ (x_2)	0.005	0.005	0.007	0.005	0.077	0.072	0.006	0.005
ระดับการศึกษา[2]								
ปริญญาโท (x_3)	0.269**	0.125	0.239*	0.133	3.834**	1.867	0.261**	0.119
ปริญญาเอก (x_4)	0.284**	0.139	0.266*	0.147	5.208***	2.072	0.307**	0.132
สถานภาพการทำงาน[3] (x_5)	0.177**	0.076	0.081	0.081	1.297	1.133	0.117	0.072
ประสบการณ์ในการทำวิจัย								
ตำแหน่งทางวิชาการ[4] (x_6)	-0.156*	0.084	-0.127	0.090	-2.288*	1.260	-0.149*	0.081
ประสบการณ์ในการทำวิจัย (x_8)	-0.007	0.006	-0.007	0.006	-0.082	0.090	-0.007	0.006
จำนวนผลงานวิจัย (x_9)	-0.008	0.009	-0.008	0.010	-0.129	0.135	-0.009	0.009
สาขาวิชาหลักที่ทำวิจัย[5] (x_{10})	-0.051	0.062	-0.050	0.065	-0.161	0.919	-0.038	0.059
สภาพการบริหารจัดการงานวิจัย								
การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายฯ (x_{11})	0.106**	0.054	0.003	0.058	0.558	0.810	0.050	0.052
การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบายฯ (x_{12})	-0.028	0.075	0.054	0.079	0.311	1.116	0.016	0.071
การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน (x_{13})	0.272***	0.065	0.116*	0.069	2.519***	0.976	0.189***	0.062
การปรับปรุงแก้ไข (x_{14})	-0.104*	0.061	-0.083	0.065	-1.291	0.914	-0.093	0.058
R^2	0.123		0.043		0.062		0.081	
F-test	4.074***		1.310		1.936***		2.533***	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 **มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 *** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

[1] เพศหญิงเป็นกลุ่มอ้างอิง [2] ปริญญาตรีเป็นกลุ่มอ้างอิง [3] ไม่ใช่ข้าราชการเป็นกลุ่มอ้างอิง

[4] มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นกลุ่มอ้างอิง [5] สาขาสังคมศาสตร์และอื่นๆ เป็นกลุ่มอ้างอิง

ปัจจัยส่วนบุคคล ประสบการณ์ในการทำวิจัยและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการงานวิจัยสามารถอธิบาย 8.1% (R^2 = 0.081) โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยได้ผลดังต่อไปนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยนี้มีทั้งหมด 4 ตัว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพการทำงาน พบว่าระดับการศึกษาของอาจารย์นักวิจัยมีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในภาพรวม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยอาจารย์นักวิจัยที่จบปริญญาโทและที่จบปริญญาเอกมีความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยสูงกว่าผู้ที่จบปริญญาตรีโดยเฉลี่ย 0.261 และ 0.307 คะแนนตามลำดับ ในขณะที่ควบคุมให้ตัวแปรอิสระอื่นๆ ในสมการคงที่ จากข้อค้นพบนี้จึงสามารถสรุปได้ว่าระดับการศึกษาของอาจารย์ผู้วิจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการดังกล่าว

ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำวิจัย ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยนี้มีทั้งหมด 4 ตัว ได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ในการทำวิจัย จำนวนผลงานวิจัย และสาขาวิชาหลักที่ทำวิจัย พบว่า ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์นักวิจัยมีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในภาพรวม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 โดยอาจารย์นักวิจัยที่มี

ตำแหน่งทางวิชาการมีความต้องการในการพัฒนาด้านระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยต่ำกว่าผู้ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการโดยเฉลี่ย 0.149 คะแนน

ปัจจัยด้านสภาพการบริหารจัดการงานวิจัย ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยนี้มีทั้งหมด 4 ตัว ได้แก่ การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายฯ การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบายฯ การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงแก้ไข พบว่าการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในภาพรวม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.189 คือ เมื่อมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานมากขึ้นความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยจะมากขึ้นโดยเฉลี่ย 0.189 คะแนน จึงสรุปได้ว่าการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการดังกล่าว

เมื่อพิจารณาจำแนกความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน พบว่า ค่าความผันแปรของความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย และหลังเสร็จสิ้นโครงการวิจัย สามารถอธิบาย 12.3% (R^2 = 0.123) และ 6.2% (R^2 = 0.062) ตามลำดับ แต่การดำเนินการวิจัยไม่สามารถอธิบายได้ด้วยสมการถดถอยผลดังนี้

1. การบริหารจัดการงานวิจัยในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยพบว่า**ปัจจัยส่วนบุคคล**ได้แก่ ระดับการศึกษาของอาจารย์นักวิจัยมีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยอาจารย์นักวิจัยที่จบปริญญาโทและที่จบปริญญาเอกมีความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยสูงกว่าผู้ที่จบปริญญาตรี โดยเฉลี่ย 0.269 และ 0.284 คะแนนตามลำดับ และสถานภาพการทำงานของอาจารย์นักวิจัยมีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย ในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยอาจารย์นักวิจัยที่เป็นข้าราชการมีความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยสูงกว่าผู้ที่ไม่ใช่ข้าราชการโดยเฉลี่ย 0.177 คะแนน **ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำวิจัย** ได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์นักวิจัยมีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย ในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 โดยอาจารย์นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการมีความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยต่ำกว่าผู้ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ โดยเฉลี่ย 0.156 คะแนน **ปัจจัยด้านสภาพการบริหารจัดการงานวิจัย** ได้แก่ การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายฯ และการปรับปรุงแก้ไข มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ โดยการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานและการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายฯ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.272 และ 0.106 ส่วนการปรับปรุงแก้ไข มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ -0.104 คือ เมื่อมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานมากขึ้นความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยจะมากขึ้นโดยเฉลี่ย 0.272 คะแนน และเมื่อมีการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายฯ ได้สอดคล้องชัดเจนมากขึ้นความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยจะมากขึ้นโดยเฉลี่ย 0.106 คะแนน และหากมีการปรับปรุงแก้ไขมากขึ้นความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยจะน้อยลงโดยเฉลี่ย 0.104 คะแนน

2. การบริหารจัดการงานวิจัยหลังเสร็จสิ้นโครงการวิจัย พบว่า**ปัจจัยส่วนบุคคล**ได้แก่ ระดับการศึกษาของอาจารย์นักวิจัยมีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย หลังเสร็จสิ้นโครงการวิจัย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ โดยอาจารย์นักวิจัยที่จบปริญญาโทและที่จบปริญญาเอก มีความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยสูงกว่าผู้ที่จบปริญญาตรี โดยเฉลี่ย 3.834 และ 5.208 คะแนน **ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำวิจัย** ได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์นักวิจัยมีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัย หลังเสร็จสิ้นโครงการวิจัย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 โดยอาจารย์นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการมีความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย ต่ำกว่าผู้ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ โดยเฉลี่ย 2.288 คะแนน **ปัจจัยด้านสภาพการบริหารจัดการงานวิจัย** ได้แก่ การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัย หลังเสร็จสิ้นโครงการวิจัย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 2.519 คือ เมื่อมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานมากขึ้นความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยจะมากขึ้นโดยเฉลี่ย 2.519 คะแนน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้พบประเด็นน่าสนใจดังนี้

1) จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการงานวิจัยปัจจุบัน พบว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย เชิงกลยุทธ์สนับสนุนการวิจัยของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ในการวางแผนพัฒนาการวิจัย ยังอยู่แค่เพียงบางกลุ่มไม่ได้มีส่วนร่วมในทุกระดับ จึงทำให้มีความคิดเห็นที่ค่อนข้างมีความแตกต่างกัน (S.D = 1.05) ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์สนับสนุนการวิจัยให้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายของการบริหารงานวิจัย พบว่า การมีห้องปฏิบัติการวิจัย หน่วยวิจัย หรือศูนย์เครื่องมือสนับสนุนการวิจัย การให้รางวัล ค่าตอบแทนกับนักวิจัยในการตีพิมพ์เผยแพร่ การรวบรวม คัดสรร วิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อเป็นองค์ความรู้ให้คนทั่วไปเข้าใจ และการอำนวยความสะดวกในการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาจากการวิจัย สามารถปฏิบัติได้ปานกลาง ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงควรสนับสนุนประเด็นดังกล่าวให้มากขึ้นเพื่อจะได้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน เป้าหมายของการบริหารงานวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากคณาจารย์ที่ต้องการให้มีการจัดซื้อจัดหาวัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อการวิจัย มี Central Lab เพื่อใช้เป็นหน่วยงานกลางในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำวิจัยได้สะดวกขึ้น เสนอให้มีการอำนวยความสะดวกในการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา โดยมหาวิทยาลัยควรจัดหน่วยงานหรือบุคลากรในการประสานงานและรับจัดการทรัพย์สินทางปัญญาโดยเร่งด่วน และมีรางวัลส่งเสริมการตีพิมพ์หรือนำเสนอบทความ

มีการดำเนินการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานประจำปี มีการประเมินตนเอง (SAR) ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ประกันคุณภาพด้านการบริหารงานวิจัย และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อระบุจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและสิ่งที่เป็นอุปสรรคมาปรับปรุงกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการวิจัยให้มีประสิทธิภาพสามารถปฏิบัติได้มาก เนื่องจากมหาวิทยาลัยต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กับการประกันคุณภาพการศึกษา ตามคู่มือประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554)

มีการนำผลการประเมินตนเองมาพัฒนาปรับปรุงแผนบริหารงานวิจัย (Improvement plan) มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำผลการประเมินไปพัฒนาแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการประจำปีในรอบปีต่อไปได้ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554) ได้กำหนดตัวบ่งชี้ 1.1 กระบวนการพัฒนาแผน โดยให้มีการติดตามผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ มีการประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลการพิจารณาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแผน

2) จากการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารงานวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้น พบว่า ขั้นสุดท้ายของการวิจัย คือเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ อาจารย์มีความต้องการให้มีการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการมากที่สุด ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรเร่งพัฒนาในขั้นนี้ก่อนเพื่อตอบสนองความต้องการให้กับอาจารย์ที่ทำผลงานวิจัยเสร็จแล้วได้สามารถนำผลงานวิจัยไปตีพิมพ์เผยแพร่ หรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยจัดระบบ กลไกให้สอดคล้องตรงตามความต้องการของผู้ปฏิบัติ ส่วนในขั้นของการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีความต้องการในการพัฒนาระบบการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยโดยควรสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าวิจัย เช่น ฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น เป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโรจนัจฉริย์ ด่านสวัสดิ์ และคณะ (2550: 5) ซึ่งพบว่าประเด็นที่มีความสำคัญเร่งด่วน ที่ควรเร่งดำเนินการปรับปรุง/พัฒนา ได้แก่ ระบบสารสนเทศงานวิจัย ส่วนกลไกการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย คือ ควรมีงบประมาณสนับสนุนการวิจัย และควรจัดทำฐานข้อมูลแหล่งทุนวิจัย ส่วนขั้นการดำเนินการวิจัย ควรพัฒนาระบบสนับสนุน โดยการสนับสนุนการนำแนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ มาปรับใช้ในการวิจัย รองลงมาคือ ควรให้อิสระในการดำเนินการวิจัย และมีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที และพัฒนากลไกสนับสนุนการดำเนินการวิจัยรายโดยจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อการวิจัย ควรจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือครุภัณฑ์ต่างๆ เพื่อสนับสนุนการวิจัย

3) จากการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยกับความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย โดยอภิปรายผลการทดสอบดังนี้

(1) ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัยในภาพรวม พบว่า ระดับการศึกษาของอาจารย์นักวิจัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารงานวิจัย โดยอาจารย์นักวิจัยที่จบปริญญาโทและที่จบปริญญาเอกมีความต้องการในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยสูง

กว่าผู้ที่จบปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาจารย์นักวิจัยที่จบการศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอกมีประสบการณ์ในการทำวิจัยจากการเรียนทำให้ต้องการพัฒนาค้นคว้างานวิจัยเพิ่มมากขึ้นและมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำวิจัยได้ ส่วนอาจารย์นักวิจัยในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยถือว่าเป็นส่วนน้อย ซึ่งอาจต้องการพัฒนาด้านความรู้หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมากกว่าที่จะสนใจหรือต้องการทำวิจัย

(2) ปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำวิจัยมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย พบว่า ตำแหน่งทางวิชาการมีความสัมพันธ์กับความต้องการ โดยอาจารย์นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการมีความต้องการในการพัฒนาด้านระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยต่ำกว่าผู้ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการเนื่องจากผู้ที่มีตำแหน่งทางวิชาการจะมีประสบการณ์ในการทำวิจัย เพราะในการขอตำแหน่งทางวิชาการต้องมีผลงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการขอตำแหน่งทางวิชาการ และผู้ที่ได้ตำแหน่งทางวิชาการแล้วก็ต้องทำวิจัยและมีผลงานตีพิมพ์ตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง มาตรฐานภาระงานทางวิชาการของผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ (2552) ที่กำหนดให้ผู้ช่วยศาสตราจารย์ต้องมีงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ ตามเกณฑ์ ก.พ.อ. กำหนดปีละหนึ่งรายการ รองศาสตราจารย์ต้องมีงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ตามเกณฑ์ ก.พ.อ. กำหนด ปีละสองรายการ และศาสตราจารย์ต้องมีงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในระดับนานาชาติ ตามเกณฑ์ ก.พ.อ. กำหนด ปีละหนึ่งรายการ จึงทำให้ผู้ที่มีตำแหน่งทางวิชาการต้องมีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการวิจัยอยู่แล้ว ส่วนผู้ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการต้องทำผลงานวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อนำไปใช้ประกอบในการขอตำแหน่งทางวิชาการและต้องทำวิจัยตามภาระงานที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อประกอบการต่อสัญญาจ้างหรือเลื่อนขั้นเงินเดือน ซึ่งผู้ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการทำวิจัย ทำให้มีความต้องการให้มหาวิทยาลัยสนับสนุนและพัฒนาระบบ กลไกการบริหารงานวิจัยเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปสู่การขอตำแหน่งทางวิชาการได้

(3) สภาพการบริหารจัดการงานวิจัยมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัย พบว่า การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตาม คือ เมื่อมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานมากขึ้นความต้องการในการพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยจะมากขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากหากมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์มากขึ้น อาจารย์ก็ต้องสร้างผลงานผลิตงานวิจัยให้ได้ตามเกณฑ์ภาระงานที่มหาวิทยาลัยกำหนด สอดคล้องกับเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2554) ที่วัดคุณภาพการศึกษาจากผลงานวิจัย และระบบ กลไกสนับสนุน ทำให้เมื่อมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานมาก จึงมีความต้องการให้พัฒนาระบบกลไก การบริหารจัดการงานวิจัยมากขึ้นเพื่อสนับสนุนช่วยเหลืออาจารย์ให้สามารถดำเนินการวิจัยได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากการศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางต่อผู้บริหาร หรือผู้ที่สนใจ เพื่อเป็นข้อพิจารณา ปรับปรุง แก้ไข และแนวทางในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารงานจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏให้สอดคล้องกับความต้องการและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยควรพิจารณาความเหมาะสมของภาระงานของอาจารย์ ให้ความสำคัญกับการวิจัยโดยให้ภาระงานวิจัยที่เหมาะสม และลดภาระงานสอนให้น้อยลง เพื่อให้สามารถศึกษา ค้นคว้า และทำงานวิจัยได้ รวมทั้งควรคิดภาระงานเพื่อขอขยายอัตรากำลัง โดยอาศัยการวิเคราะห์ภาระงานการวิจัยด้วย ไม่ใช่การคำนวณจากการสอนอย่างเดียว

2. มหาวิทยาลัยควรมีงบอุดหนุน หรือจัดตั้งกองทุนวิจัยเพื่อสนับสนุนทุนในการทำวิจัยให้เพียงพอ และครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย และมีงบประมาณเพื่อการจัดหาทรัพยากร ซ่อมแซมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือในกรณีฉุกเฉิน รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับนานาชาติที่แน่นอนต่อเนื่องเพื่อการสนับสนุนการนำเสนอและการเผยแพร่ผลงานวิจัยทุกปี

3. มหาวิทยาลัยควรอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย โดยจัดวัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำวิจัยให้กับอาจารย์ มีเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ นักวิทยาศาสตร์ บุคลากรสนับสนุนการวิจัย มี Central Lab เพื่อใช้เป็นหน่วยงานกลางในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำวิจัย มีการจัดตั้งหน่วยวิจัยเชิงบูรณาการ หรือจัดองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกระตุ้นให้คณาจารย์คิดค้นพัฒนางานวิจัย มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นงานวิจัย มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย ฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสตร์ต่างๆ

4. มหาวิทยาลัยควรมีประเด็น/โจทย์วิจัยจากท้องถิ่น/เครือข่าย และส่งเสริมให้นักวิจัยสำรวจความต้องการจากปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่น โดยลงพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น มีการประชุม

ร่วมกันเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

5. ควรพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่เสริมเข้าเป็นทีม มีการแต่งตั้งพี่เลี้ยงนักวิจัยในระหว่างการทำวิจัย มีการตั้งคณะกรรมการจากสาขาวิชาเพื่อร่วมทำงานกับภาคประชาสังคม วางแผนงานภาคสนามให้แก่อาจารย์มือใหม่หรืออาจารย์ที่ไม่ชำนาญงานชุมชน

6. ควรพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ โดยมีการสัมมนารายงานความก้าวหน้ารายงานสรุปผลการวิจัย และมีการนำเสนอโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัย แล้วนำข้อเสนอแนะไปแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนส่งรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ หลังจากส่งเล่มรายงานวิจัยเรียบร้อยแล้ว ให้มีการติดตามการตีพิมพ์ มีทีมงานเก็บรวบรวม สังเกตการณ์งานวิจัยและนำงานวิจัยไปสู่การตีพิมพ์เผยแพร่ มีกลไกสนับสนุนการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย และการจดทรัพย์สินทางปัญญา

7. ควรส่งเสริมให้นำผลงานวิจัยไปบูรณาการให้เกิดประโยชน์ได้จริง มีการวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัย ทุกสาขาวิชาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์หรือนำไปต่อยอดทำผลงานวิจัยต่อเนื่อง มีการกำกับติดตามประเมินผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาที่สอดคล้องกับแหล่งที่ใช้ประโยชน์ มีเครือข่ายความร่วมมือพัฒนางานวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และให้แหล่งที่ใช้ประโยชน์มีส่วนร่วมในการประเมินงานวิจัย ประเมินผลจากการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และตีพิมพ์

8. ควรพัฒนาระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมาตรการที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณการวิจัยทั้งในคนและสัตว์ และเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานของสถาบันหรือมหาวิทยาลัย ข้อบังคับควรมีความยืดหยุ่น เพื่อเอื้อต่อการดำเนินการวิจัย เพื่อส่งเสริมกระตุ้นให้คนทำวิจัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเจาะลึกในเชิงคุณภาพเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยและเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยของระดับผู้บริหารเพื่อศึกษาประกอบในการพัฒนา

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบระบบ กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยของกลุ่มมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เน้นการวิจัยกับมหาวิทยาลัยที่จัดอยู่ในกลุ่มที่เน้นการวิจัย เพื่อนำข้อแตกต่างมาพิจารณาเพิ่มศักยภาพการวิจัยของมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ไม่เน้นการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ประกาศ ก.พ.อ. เรื่องมาตรฐานภาระงานทางวิชาการของผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์. 2552. **ราชกิจจานุเบกษา.** 126, ตอนพิเศษ 32ง: 24-26.

โรจนัจฉริย์ ด่านสวัสดิ์ และคณะ. 2550. **โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: กรณีศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.** รายงานวิจัย เสนอสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

วิภา แซ่เซี้ย และคณะ. 2551. สถานภาพการทำวิจัยและอุปสรรคในการนำผลการวิจัยไปใช้ของพยาบาล หลังจบการศึกษาในระดับมหาบัณฑิต จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. **สงขลานครินทร์เวชสาร.** 26, 5 (กันยายน-ตุลาคม): 451-458.

ศรุดา ชัยสุวรรณ. 2552. **รูปแบบการบริหารงานวิจัยในมหาวิทยาลัยเอกชน.** ค้นวันที่ 20 กันยายน 2553 จาก http://gotoknow.org/blog/dr-saruda/312324

ศิโรจน์ ผลพันธิน. 2547. **รูปแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา.** กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ศรีสมภพ จิตภิรมย์ศรี และคณะ. 2550. **โครงการระบบบริหารงานวิจัยสำหรับมหาวิทยาลัยภูมิภาค : กรณีศึกษาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.** รายงานวิจัย สกว.

รูปแบบการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มปัญจวิทยาคาร อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด[1]

The School-based Management Modelfor Small Schools in Panjavidhayakharn School GroupinLaemNgob,Trad Province

คมพล สุวรรณกูฏ[1] สุพรรณี ไชยอำพร[2] พรทิพา นิโรจน์[1]
[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี [2]สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารสาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ดำเนินการวิจัยโดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) จำนวน 25 คน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยอาศัยหลักตรรกะ เทียบเคียงแนวคิด ทฤษฎี ควบคู่บริบท (Context) พร้อมใช้สถิติเชิงพรรณาประกอบ

ผลการศึกษา

1. บริบทโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 โรงเรียน ร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นเรียน จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียนหนึ่งคนสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่นๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน ฉะนั้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่ชุมชนคาดหวัง จึงได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการร่วมกันในรูปแบบการรวมโรงเรียนและรวมชั้นเรียน โดยใช้ศูนย์การเรียน

2. รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร เป็นรูปแบบการพัฒนาในลักษณะของเครือข่ายโรงเรียน โดยนำนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มาเรียนรวมกันที่ศูนย์การเรียน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยรวมนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นเรียนเดียวกันของทั้ง 5 โรงเรียน มาเรียนรวมกัน จัดให้มีครูประจำชั้นครบทุกชั้นเรียน และครูผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ในส่วนของการบริหารบุคคลากร คณะผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียน จัดให้มีการวางแผนจัดอัตรากำลังร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน มีการบริหารทรัพยากรร่วมกัน สำหรับการบริหารทั่วไป ใช้รูปแบบองค์คณะบุคคลในการบริหาร มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน ในการทำหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศูนย์ปัญจวิทยาคาร การสั่งการใดๆ ก็ต้องผ่านความเห็นชอบร่วมกัน และลงนามคำสั่งต่างๆ ร่วมกัน โดยถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของเครือข่ายรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาอาศัยหลักการรวมโรงเรียนรวมชั้นเรียน แบบศูนย์การเรียน “มีใจเสียสละ และเอาผู้เรียนเป็นหลัก” ควบคู่กับการนิเทศก์ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบขององค์คณะบุคคลในการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยประสานความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะระบบนิเทศการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการดำรงรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์ สมศ. และ ศทศ. อาทิ NT, O-NET เป็นต้น มีองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ ได้แก่ ความเป็นวิชาการ ยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เกิดการยอมรับในสังคม ในขณะที่มีทรัพยากรทางการศึกษาจำกัด เครือข่ายโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรร่วมกันในการจัดการศึกษา โดยนำการบริหารจัดการในรูปของเครือข่าย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นกำลังหลักในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกๆ กรณี

ข้อเสนอแนะสำคัญ ควรอาศัยกระบวนการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) ที่มีความต่อเนื่องยั่งยืน เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาต่อไป

---

[1]บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก: ศึกษากรณีโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด”

โดย ผศ.ดร.คมพล สุวรรณกูฏ ผศ.วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัยดรสุริย์มาศ สุขกสิ.อาจารย์ธันวดี ดอนวิเศษอาจารยพ ัชรินทร์ รุจิรานุกูลรศ.พรทิพา นิโรจน์ และ รศ.ดรสุพรรณี ไชยอำพร.ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2554

Abstract

The objectives of this research were to study the context and propose a model for educational institute development; a school based management (SBM) for small schools. A depth interview was implemented in collecting data from 25 keyinformants. The data was analyzed by logical approach in consistency with related theories, conceptsand contexts. Additionally,descriptive statistics were also used in data analysis.

The major findingsof the research were as follows:

1. The context of Panjavidhayakharn School Group, consisted of 5 small schools. They have cooperated with the aim to solve the problemsin managing learning and teaching i.e.shortage orinsufficiency of teachers, inability to meet a minimum number of students per classroom, excess of per student expenditure in comparing with of the other schools and inability to meet learning achievementstandard, etc. They have developed collaborative management by combining schools and classrooms into learning center for gaining more effective operation and fulfilling community expectations.

2. The SBM model for small schools in Panjavidhayakharn School Group wasschool network development model. Students in grade 1-6 of five schools were brought together and classified according to their grades then, were offered class lessonsat learning center. Moreover, homeroom teacher was assigned for individual class and core subjects were in charged by particular teachers. Furthermore,collaborative management was developed among schools in network. In human resource management, administrative personnel had a brainstorming in workforce planning, job description designing and resources managing. However, in general administrative management, broad of directors was assigned to take charge for a determined tenure. All official commands would be anonymously approved and signed by every one of them.This development model was emphasized on combining schools and classrooms and introducing learning center with a theme of “Spirit, Sacrifice and Child Center” in parallel with consistent monitor and evaluation by Board of SBM. The model also concentrated on strong cooperation with Primary Educational Service Area (PESA) in order to maintain education standard and quality in line with criteria of Office for National Education Standard and Quality Assessment (ONESQA)and National Institute of Educational Testing Service (NIETS).

Recommendation, a PDCA process should be developed consistently for driving educational institutes towards their goals of educational management in the future.

บทนำ

โรงเรียนขนาดเล็กถือเป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางวิชาชีพ เพราะสถานที่ทำงานส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลความเจริญ ขาดความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ครูและคณะผู้บริหารบางคนหลีกเลี่ยงที่จะไปปฏิบัติงาน เพราะเกรงจะขาดโอกาสในด้านต่างๆ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ขาดโอกาสในการพัฒนาด้านต่างๆ จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา จากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า คุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหา คือ โรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในรอบที่ 2 กว่า 500 โรงเรียน โรงเรียนเหล่านี้คือ โรงเรียนขนาดเล็กซึ่งต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพสามารถปฏิบัติงานในภารกิจการสอน และการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรัยพร แสงนภาบวร, 2550)

การพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วน และต้องหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมและแตกต่างไปจากโรงเรียนขนาดอื่นๆ เพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีครูไม่ครบชั้นหรือครูจำนวนจำกัด การอบรมพัฒนาครูที่ผ่านมาต้องเชิญครูไปอบรมนอกโรงเรียนตามโรงแรม ห้องประชุมในส่วนกลาง ผลเสียที่ตามมาคือนักเรียนถูกทอดทิ้ง ทั้งที่มีครูไม่ครบชั้น ขาดการสอนทดแทน ยิ่งทำให้มาตรฐานด้านคุณภาพการศึกษามีช่องว่างห่างออกไปอีก ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยโดยใช้พื้นที่ปฏิบัติงานเป็นสถานที่พัฒนา คือการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นอกจากนี้ โรงเรียนขนาดเล็กยังได้มีความพยายามร่วมกันในการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการที่มีครูสอนไม่ครบชั้นเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียนหนึ่งคนสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่นๆ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่สังคมคาดหวังได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา (วีระ เมืองช้าง, 2551)

กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาบางใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการร่วมกันในรูปแบบการรวมโรงเรียนและรวมชั้นเรียน โดยใช้สถานที่ของโรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) เป็นสถานที่บริหารจัดการและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน มีชื่อว่า “กลุ่มปัญจวิทยาคาร” ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบางปิดบน โรงเรียนบ้านอ่าวตาลคู่ โรงเรียนบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) โรงเรียนบ้านธรรมชาติล่าง และโรงเรียนวัดทองธรรมชาติ

คณะผู้วิจัย จึงได้สนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อวางรากฐานและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้สามารถรองรับการพัฒนาการศึกษา และถือเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ผู้ซึ่งเป็นอนาคตของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาบริบทการพัฒนาสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก

2) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษารายกรณี (Case Study) วิธีการวิจัยที่ใช้ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) และการศึกษาภาคสนาม (Field Study) อาทิ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นต้น

การเลือกพื้นที่

1. เกณฑ์ทั่วไป

1) โรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ต้องเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีนักเรียน 120 คนลงมา

2) ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีความสนใจและเต็มใจเข้าร่วมเป็นพื้นที่ศึกษาวิจัย รวมไปจนถึงมีความมุ่งมานะและพันธสัญญาร่วมกันในการปฏิบัติงานวิจัย

3) เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการคมนาคมสะดวก ทั้งนี้เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่คณะนักวิจัย ในการลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาและการติดตามประเมินผลโครงการ

4) เป็นโรงเรียนที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นได้ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน กรรมการสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อสร้างกลไกการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5) ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดแบบนักพัฒนา คือการสร้างเครือข่ายการทำงาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานด้านการศึกษาเข้ากับการเรียนรู้ของท้องถิ่น

2. เกณฑ์เฉพาะ

1) เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้แก่ จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

2) มีความโดดเด่นเฉพาะพื้นที่ เป็นที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก อาทิ คณาจารย์และนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

กลุ่มเป้าหมาย ได้กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ให้ครอบคลุมเป้าหมายประชากรทุกส่วนของชุมชน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ในพื้นที่ คณะกรรมการสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ในชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ฯลฯ จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัย อาศัยแนวประเด็นการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informants) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนรูปแบบการพัฒนาทั้งโรงเรียนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยยึดหลักของตรรกะ ความสมเหตุสมผลเทียบเคียงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องควบคู่ไปกับข้อมูลที่ได้จากบริบท (Context) จากการใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ (Descriptive Statistics)

นิยามศัพท์ปฏิบัติการที่ใช้ในการวิจัย

1) โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 300 คน

2) รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง แบบแผนโครงสร้างองค์ประกอบ ยุทธศาสตร์ กระบวนการและวิธีการพัฒนาสถานศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะในเรื่องการพัฒนาสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ผ่านขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีหลักปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และกระบวนการที่เป็นองค์ประกอบเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ช่วยให้การดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) รูปแบบและแนวทางการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ถือเป็นนวัตกรรมการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่

2) ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่

3) หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานพัฒนาครูทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสามารถนำแนวทางการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กที่เกิดจากผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้

4) โรงเรียนขนาดเล็กสามารถนำรูปแบบการพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 บริบทการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก

1. บริบทของชุมชน

1) ประวัติความเป็นมา

ตำบลบางปิดอำเภอแหลมงอบจังหวัดตราด ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอแหลมงอบมีทางหลวงสายแหลมงอบ-แสนตุ้ง เชื่อมต่อระหว่างตำบลกับอำเภอ ระยะทาง 12 กิโลเมตร เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2490 เริ่มมีประชากรอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ ดังคำกล่าวของผู้สูงอายุที่ว่า “...แต่ก่อนลักษณะเป็นป่าดงดิบไม่มีบ้านคน มาจับจองเอากันเอง ทำได้เท่าไหร่เป็นของเรา การเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเป็นแบบลักษณะตามกันมา...” โดยการอพยพเป็นลักษณะการย้ายเข้าตามญาติพี่น้องซึ่งเข้ามาทำมาหากินในพื้นที่ใกล้เคียงก่อนหน้านี้ เนื่องจากผืนดินบริเวณนี้มีความอุดม เนื่องจากเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อด้วยถนนสายหลัก (สายบางนา ตราด (เก่า) ปัจจุบันมีชื่อเรียกใหม่ว่าสายสุขุมวิท) ซึ่งในสมัยนั้นบริเวณนี้ยังไม่มีชาวบ้านมาอาศัยอยู่มากนัก

จากความไม่เจริญในสมัยนั้น ได้เกิดโรคระบาดร้ายแรงมีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ไม่มียารักษา และชาวบ้านตั้งชื่อโรคระบาดนั้นว่า “โรคห่า” โรคระบาดได้แพร่กระจายเฉพาะพื้นที่บริเวณรอบหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านบังปิด” ต่อมาคำว่า “บัง” ได้เปลี่ยนมาเป็นคำว่า “บาง” จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

2) ลักษณะทางกายภาพ

อาณาบริเวณติดต่อของชุมชนตำบลบางปิด ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอแหลมงอบมีทางหลวงสายแหลมงอบ-

แสนตุ้งเป็นเส้นทางหลักของการเดินทาง โดยมีเนื้อที่ทั้งหมด 47.95 ตารางกิโลเมตร หรือ 29,940 ไร่

ปัจจุบันเส้นทางการคมนาคมขนส่งสะดวกขึ้นมาก ต่างจากในอดีต ดังคำกล่าวที่ว่า "...การเดินทางจะเป็นการเดินทางเท้าอย่างเดียวไม่มีรถเหมือนสมัยนี้ เป็นทางขนาดเล็กกว่า เท่าประมาณรอยเท้าเอง และสภาพที่เห็นเป็นถนนอย่างทุก..." ระยะทางจากหมู่บ้านถึงศาลากลางจังหวัด 34 กิโลเมตรเป็นถนนลาดยางใช้เวลาในการเดินทาง 30-45 นาทีอยู่ห่างจากตัวอำเภอแหลมงอบ ประมาณ 15 กิโลเมตร

3) ลักษณะทางโครงสร้างประชากร

ข้อมูลประชากร ณ วันที่ 31 กันยายน 2553 สำรวจโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางปิด อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด พบว่า จำนวนประชากรตำบลบางปิด มีทั้งหมด 8 หมู่ที่ มีจำนวนประชากรสิ้นจำนวน 4,486 คน จำแนกเป็นเพศชาย 2,169 คน เพศหญิง 2,317 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 94 คน ต่อตารางกิโลเมตร และมีหลังคาเรือน จำนวน 1,531 หลังคาเรือน

4) ลักษณะทางครอบครัวและเครือญาติ

โครงสร้างครอบครัว / เครือญาติ ส่วนใหญ่ยังคงเป็นลักษณะครอบครัวขยาย ถึงแม้จะแยกครอบครัวออกไปแต่ก็ยังอาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียง ดังคำกล่าวของผู้สูงอายุในหมู่บ้านที่ว่า "...ลูกหลานที่โตต่างก็แต่งงานก็แยกครอบครัวกันออกไปแต่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน..." หรือคำกล่าวของผู้นำ อบต. ที่ว่า "...อยู่กับ พี่ๆ น้อง ครอบครัว..." แต่ยังขาดความเป็นชุมชน ดังคำกล่าวที่ว่า "...อยู่แบบครอบครัวใคร ครอบครัวมัน พอลูกโตแต่งงานก็แยกกันไปสร้างครอบครัวใหม่แต่ยังคงอยู่ในหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงครอบครัวจากสมัยก่อน แต่ก่อนจะเป็นการพากันมาอาศัยที่นี่ แต่เมื่อเกิดเขมรแตก ถูกปล้นระดมข้าวปลาอาหาร ทำให้คนในชุมชนบางส่วนอพยพกลับถิ่นที่อยู่เดิม การเคลื่อนย้ายแรงงานประชาชนในชุมชนบางส่วนก็ทำมาหากินอยู่ที่นั้นบางส่วนก็ออกมาทำมาหากินต่างพื้นที่..."

ส่วนระบบเครือญาติของชาวตำบลบางปิด ถือได้ว่ามีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติกัน เนื่องจากสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งพบว่ามีนามสกุลหลักๆ อยู่ 4 นามสกุล ได้แก่ประศาสน์ศิลป์ สินธุประเสริฐธนะประสพจิตนาวสารซึ่งทั้ง 4 นามสกุลดังกล่าวข้างต้นนั้น ปัจจุบันยังคงมีการไปมาหาสู่กันอยู่ รวมทั้งเมื่อมีกิจกรรมทั้งที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนาหรือกิจกรรมภายในชุมชน ก็จะพบเจอกันอยู่เสมอ อีกทั้งได้ถ่ายทอดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติให้กับลูกหลานได้เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรัก ความกลมเกลียวในหมู่เครือญาติอย่างสม่ำเสมอ

ในด้านสาธารณูปโภคและการบริการของรัฐ สถานบริการสาธารณสุขที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงคือ สถานีอนามัยบางปิด ระยะห่างประมาณ 1 กิโลเมตร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง โรงเรียนเรียนอนุบาล 4 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 8 แห่ง

5) ลักษณะทางการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน

ลักษณะการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนส่วนใหญ่เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย เช่น ปวดหัวตัวร้อน ก็จะไปหาเจ้าหน้าที่อนามัย ที่สถานีอนามัยบางปิด เพื่อทำการรักษาพยาบาลเบื้องต้น และมีหมอพื้นบ้านในชุมชนที่มีความรู้ด้านสมุนไพรอยู่ แต่ปัจจุบันก็เสียชีวิตไปเกือบหมดแล้ว ดังคำกล่าวของปราชญ์ชาวบ้านที่ว่า "บริเวณหมู่บ้านส่วนยังเป็นพื้นที่ป่า มีทั้งสวนยาง สวนผลไม้ ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์มีพิษนานาชนิด เมื่อเวลาชาวสวนต้องไปตัดยาง (กรีดยาง) ในช่วงเวลาเช้ามืด ถูกสัตว์มีพิษไม่ว่าจะเป็นงู ตะขาบกัดเอา ก็จะมาหาหมอพื้นบ้านก่อน แล้วจึงไปหาหมอที่สถานีอนามัยเพื่อทำการรักษาเป็นขั้นตอนต่อไป" พบว่าในตำบลบางปิดมีหมอพื้นบ้าน อาทิหมอรักษาอาการคนที่ถูกงูกัด เป็นพระภิกษุ เจ้าอาวาสวัดคลองใหญ่หมอรักษากระดูก เป็นพระภิกษุเจ้าอาวาสวัดบางปิดล่าง

แม้ว่าจะมีหมอพื้นบ้านแต่พบว่าทางทางหน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดก็ได้เข้ามาช่วยดูแล ให้ความรู้เกี่ยวกับด้านความสะอาดของอุปกรณ์ที่ใช้รักษาอีกด้วย นอกจากนี้หากชาวบ้านเจ็บป่วยหนักก็จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลอำเภอแหลมงอบ ซึ่งอยู่ห่างจากตำบลประมาณ 15 กิโลเมตร

6) ลักษณะทางเศรษฐกิจการทำมาหากิน

การประกอบอาชีพ ปัจจุบันคนในชุมชนบางปิดส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำสวนยาง ทำสวนผลไม้ เช่น สวนเงาะ สวนทุเรียน และทำการประมงชายฝั่ง บางครอบครัวประกอบอาชีพโดยทำทั้งสวนและการประมงชายฝั่ง ในด้านของการประมงจะทำเฉพาะฤดูกาล เช่น ในเดือนสิงหาคมของทุกปี ชาวบ้านในชุมชนจะออกเรือเพื่อไปแทงเคยเป็นต้น ปัจจุบันคนในชุมชนตำบลบางปิด ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยพื้นที่ตำบลบางปิด ส่วนใหญ่เป็นเนินลูกคลื่น สลับสูงต่ำ มีเนินเขากระจายอยู่ทั่วไป สภาพดินเป็นดินร่วมระบายน้ำได้ดี ชาวบ้านในพื้นที่นิยมปลูกผลไม้และยางพารา เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง (มีเอกสารสิทธิ์ได้แก่ นส.3ก, โฉนด, สปก., ภบท.) ผลไม้ที่นิยมปลูก ได้แก่ เงาะ มังคุด ทุเรียน ลองกอง สัปปะรด และยางพารา และบางครอบครัวที่มีพื้นที่ติดบริเวณทะเลอ่าวไทย ก็มีอาชีพทำประมงพื้นบ้านพบว่ามีจำนวน 193 ครัวเรือน (ที่มาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปิด, 2554) เนื่องจากอยู่ติดทะเล ชาวบ้านในพื้นที่ จึงทำการประมง ดังคำกล่าวของชาวบ้านที่ว่า

"บริเวณนี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำ จึงเหมาะสมกับการทำประมง และหลายครอบครัวก็ทำอาชีพเหมือนๆ กัน พอได้เคย (กุ้งฝอย) มาจำนวนมากก็จะแปรรูปเป็นกะปิ น้ำปลาบ้างแล้วแต่ความรู้ที่มีมาแต่เดิม สมัยพ่อแม่ปู่ย่าที่ถ่ายทอดให้" นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านบางคนมีอาชีพรับจ้าง ซึ่งได้รับค่าแรงขั้นต่ำวันละ 160 บาท ดังคำกล่าวของผู้ใหญ่บ้านที่ว่า "บางครอบครัวก็มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ทั้งไปรับจ้างตัดยาง (กรีดยาง) รับจ้างทั่วๆ ไปในอำเภอก็มี แล้วก็เอารายได้นั้นมาจุลเจือครอบครัวก็มี"

7) ลักษณะทางความเชื่อและศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธรองลงมาคือศาสนาอิสลาม พบว่าประชากรบางส่วนในตำบลบางปิดเริ่มมีการนับถือศาสนาอิสลาม เนื่องจากการแต่งงานกับคนที่นับถือศาสนาอิสลาม (คนมุสลิม) ดังคำกล่าวของผู้สูงอายุที่ว่า "ในพื้นที่จังหวัดตราดศาสนาอิสลามจะมีมากที่สุด คือ ตำบลน้ำเชี่ยว อำเภอแหลมงอบ หลังจากนั้นก็มีการแต่งงานและอพยพย้ายถิ่นมาพักอาศัยอยู่ในตำบลบางปิดเพิ่มมากขึ้น แต่ก็มีน้อยกว่าคนพุทธ"

8) ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม

วิถีการดำเนินชีวิตของคนของคนในตำบลบางปิดนับเป็นหนึ่งในวิถีเกษตรกรรม ซึ่งเข้าสู่สภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเพณีวัฒนธรรม ได้แก่ คนนอกชุมชนมีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาสร้างบ้านเรือนในบริเวณหมู่บ้านค่อนข้างมาก และคนในชุมชนก็มี การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของคนในชุมชนเนื่องจากการแบ่งขั้วอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ แต่ชุมชนยังคงกิจกรรมสำคัญในแต่ละรอบปี

ด้านวัฒนธรรม / ประเพณีท้องถิ่น คนในชุมชนยังคงรักษาประเพณีการทำบุญใส่บาตรในเทศกาลสำคัญตามความเชื่อทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา ประเพณีการทำบุญวันสงกรานต์ ประเพณีการตักบาตรเทโว วันออกพรรษา ประเพณีงานวันลอยกระทง ฯลฯ ทั้งนี้ คนในชุมชนมักประกอบกิจกรรมทางศาสนา ณ วัดที่อยู่ในละแวก รวมถึงเทศกาลงานบุญ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ ฯลฯ นอกจากนี้ภายในชุมชนบางปิดพบว่ามีประเพณีการละเล่นพื้นบ้าน ดังนี้ การเล่นสะบ้าทอย โดยจัดเป็นงานประจำปี

9) กิจกรรมการดำเนินชีวิตในรอบปีของคนในชุมชน

ในชุมชนมีการจัดงานประจำปี เช่น งานประเพณีหลังออกพรรษาที่คนทั้งสองตำบลกระทำกันเป็นประจำคือการทำบุญต้นไม้ ซึ่งทุกหมู่บ้านจะทำพิธีนี้เหมือนกัน อีกประเพณีหนึ่งคือ การทำบุญน้ำไหลหรือการทำบุญทะเล โดยหากพื้นที่ใดมีพื้นที่อยู่ใกล้แผ่นดิน (บนบก) จะมีการทำบุญที่เรียกว่า การทำบุญน้ำไหล แต่หากพื้นที่ใดมีพื้นที่อยู่ใกล้ทะเล จะมีการทำบุญที่เรียกว่า ทำบุญทะเล ซึ่งพิธีการทำบุญน้ำไหลหรือการทำบุญทะเล กระทำเพื่อขอบคุณทะเล มีประเพณีพิธีแห่นางแมวเพื่อขอฝนคล้ายการแห่นางแมวในภาคอีสาน โดยเริ่มแห่จากริมทะเล (บ้านอ่าวตาลคู่) มาถึงวัดบางปิดล่าง

10) ลักษณะทางการเมืองการปกครอง

ปกครองแบบหมู่บ้าน นับเป็นการปกครองตามการปกครองท้องที่ ซึ่งประกอบด้วยผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน นายกองค์การบริหารตำบล รองนายกองค์การบริหารตำบล และสมาชิกองค์การบริหารตำบล เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันการเลือกตั้งผู้นำท้องที่ และผู้นำท้องถิ่น จำเป็นต้องมีการแบ่งฝ่ายแข่งขัน เพื่อเข้าสู่ตำแหน่ง จึงเป็นมูลเหตุหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชน

2. เครือข่ายโรงเรียนศูนย์ปัญจวิทยาคาร

เครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาบางใหญ่ จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบางปิดบน โรงเรียนบ้านอ่าวตาลคู่ โรงเรียนบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) โรงเรียนบ้านธรรมชาติล่าง และโรงเรียนวัดทองธรรมชาติ โดยร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การขาดแคลนครู ซึ่งมีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูผู้สอน 2-3 คนต่อ 8 ห้องเรียน (ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ทำให้ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียนหนึ่งคนสูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่นๆ ผลสืบเนื่องจากการที่มีครูสอนไม่ครบชั้นเรียนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน ฉะนั้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่ชุมชนคาดหวังได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา

เครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร ถือเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา ในลักษณะนำนักเรียนมาเรียนรวมกันทั้งหมด จัดการเรียนการสอนโดยรวมนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกันของทั้ง 5 โรงเรียน มาเรียนรวมในชั้นเดียวกัน และพัฒนารูปแบบเป็นการบริหารจัดการร่วมกัน จึงได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการร่วมกันในรูปแบบการรวมโรงเรียนและรวมชั้นเรียน โดยใช้สถานที่ของโรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) เป็นศูนย์การเรียน โดยเป็นทั้งสถานที่บริหารจัดการสถานศึกษา สถานที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

1) ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) โรงเรียนวัดบางปิดบน และโรงเรียนบ้านอ่าวตาลคู่ตั้งอยู่ตำบลบางปิด ส่วนโรงเรียนวัดทองธรรมชาติ และโรงเรียนบ้านธรรมชาติล่างตั้งอยู่ตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

2) ข้อมูลด้านการบริหาร

โรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) โรงเรียนวัดบางปิดบน โรงเรียนวัดทองธรรมชาติ โรงเรียนบ้านธรรมชาติล่าง และโรงเรียนบ้านอ่าวตาลคู่ อาศัยการจัดการศึกษาในระบบเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก โครงสร้างการบริหารสถานศึกษาในศูนย์การเรียน โรงเรียนในกลุ่มปัญจวิทยาคาร จำแนกโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มบริหารวิชาการ 2) กลุ่มบริหารทั่วไป 3) กลุ่มบริหารงานบุคคล และ 4) กลุ่มบริหารงบประมาณ การตัดสินใจอาศัยการบริหารงานในรูปแบบขององค์คณะบุคคลผ่านคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 โรงเรียน โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาบางใหญ่ เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา กำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียน (แผน 2 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา เป็นเครื่องมือใช้ในการปฏิบัติงานที่ส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3) ข้อมูลนักเรียน

ปัจจุบันเครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร ซึ่งดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน ณ โรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) มีจำนวนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวนทั้งสิ้น 135 คน โดยโรงเรียนเครือข่ายที่มีนักเรียนต่ำสุด จำนวน 16 คน สูงสุด จำนวน 33 คน โดยเฉลี่ยแต่ละโรงเรียนเครือข่ายส่งนักเรียนมาเรียนที่ศูนย์การเรียน จำนวน 27 คน ในการนี้ แต่ละโรงเรียนในเครือข่ายยังคงจัดการศึกษาในระดับชั้นอนุบาล ปีที่ 1-2 ณ ที่ตั้งของแต่ละสถานศึกษา โดยแต่ละสถานศึกษามีข้อมูลจำแนกตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

จำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ จำนวนต่ำสุด 12 คน สูงสุด 65 คน โดยเฉลี่ย 36.80 คนต่อสถานศึกษา

จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน

- ระดับชั้นอนุบาล ปีที่ 1 จำนวนต่ำสุด 2 คน สูงสุด 18 คน โดยเฉลี่ย 10.20 คนต่อสถานศึกษา
- ระดับชั้นอนุบาล ปีที่ 2 จำนวนต่ำสุด 4 คน สูงสุด 14 คน โดยเฉลี่ย 7.20 คนต่อสถานศึกษา
- ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 จำนวนต่ำสุด 3 คน สูงสุด 11 คน โดยเฉลี่ย 6.80 คนต่อสถานศึกษา
- ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 จำนวนต่ำสุด 0 คน สูงสุด 7 คน โดยเฉลี่ย 4.00 คนต่อสถานศึกษา
- ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 จำนวนต่ำสุด 4 คน สูงสุด 9 คน โดยเฉลี่ย 5.80 คนต่อสถานศึกษา
- ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 จำนวนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 7 คน โดยเฉลี่ย 4.80 คนต่อสถานศึกษา
- ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 จำนวนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 4 คน โดยเฉลี่ย 3.00 คนต่อสถานศึกษา
- ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จำนวนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน โดยเฉลี่ย 2.60 คนต่อสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนต่ำสุด 62 คน สูงสุด 32 คน โดยเฉลี่ย 44.40 คนต่อสถานศึกษา

จำนวนนักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนร่วม จำนวน 4 คน

จำนวนนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ จำนวน 4 คน

จำนวนนักเรียนปัญญาเลิศ จำนวน – คน

จำนวนนักเรียนต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ จำนวน 5 คน

จำนวนนักเรียนต่อห้อง (เฉลี่ย) ต่ำสุด 2.16 คน สูงสุด 6.50 คน โดยเฉลี่ย 4.79 คนต่อสถานศึกษา

สัดส่วนครู : นักเรียน ต่ำสุด 1:10.67 คน สูงสุด 1:20.67 คน โดยเฉลี่ย 1:14.80 คนต่อสถานศึกษา

ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก

รูปแบบเครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด หรือที่เรียกว่า “ศูนย์ปัญจวิทยาคาร” เป็นรูปแบบการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ในลักษณะของเครือข่ายโรงเรียน โดยนำนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มาเรียนรวมกันที่โรงเรียนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยรวมนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นเรียนเดียวกันของทั้ง 5 โรงเรียนมาเรียนรวมกันในชั้นเรียนเดียวกัน จำแนกออกเป็น 2 ช่วงชั้น (ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) จัดให้มีครูประจำชั้นครบทุกชั้นเรียน และครูผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพัฒนารูปแบบเป็นการบริหารจัดการร่วมกัน

1. วัตถุประสงค์

1) เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายทั้ง 5 แห่งให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2) เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นเรียน

3) เพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษาของทุกโรงเรียนมา เพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนศูนย์การเรียน และพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายให้เป็นแหล่งเรียนรู้

4) เพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ลักษณะการดำเนินงาน

ศูนย์ปัญจวิทยาคาร อาศัยรูปแบบ “การรวมโรงเรียนและรวมชั้นเรียน แบบศูนย์การเรียน” มีโรงเรียนเครือข่ายเป็น โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนจำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งตั้งกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ของตำบลบางปิด อำเภอแหลมงอบ ได้แก่ โรงเรียน วัดบางปิดบน โรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) โรงเรียนบ้านอ่าวตาลคู่ และตำบลคลองใหญ่ซึ่งเป็นตำบลที่มีเขตติดต่อกัน ได้แก่ โรงเรียนบ้านธรรมชาติล่าง และโรงเรียนวัดทองธรรมชาติ โดยมีเส้นทางคมนาคมสะดวก ระยะห่างของแต่ละโรงเรียนอยู่ระหว่าง 2-6 กิโลเมตร จากโรงเรียนศูนย์การเรียน ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ ณ โรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) โดยอาศัยการคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีความเหมาะสมในเรื่องอาคารสถานที่ การเดินทาง และที่ตั้ง ซึ่งที่ตั้งของโรงเรียนศูนย์การเรียนควรตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างโรงเรียนเครือข่ายในส่วนของโรงเรียนที่เหลือเป็นโรงเรียนเครือข่าย ดำเนินการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนปฐมวัยในระดับชั้นอนุบาลตามปกติ อีกทั้งยังใส่ใจดูแลอาคารสถานที่ของโรงเรียนให้คงสภาพ ในส่วนของการบริหารบุคคลากร คณะผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียน จัดให้มีการวางแผนจัดอัตรากำลังทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายปฏิบัติงานร่วมกัน ณ โรงเรียนศูนย์การเรียน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน อีกทั้งยังมีการบริหารทรัพยากรร่วมกัน โดยนำทรัพยากรทางการศึกษาจากโรงเรียนเครือข่ายมาใช้ร่วมกันที่โรงเรียนศูนย์ สำหรับการบริหารทั่วไป เครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร บริหารโรงเรียนศูนย์การเรียนในรูปแบบองค์คณะบุคคลในการบริหาร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 5 ท่าน นอกจากนี้ยังมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนวัน ในการทำหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศูนย์ปัญจวิทยาคาร การสั่งการใดๆ ก็ต้องผ่านความเห็นชอบร่วมกัน และลงนามคำสั่งต่างๆ ร่วมกันทั้ง 5 โรงเรียน โดยถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของเครือข่ายโรงเรียน

3. ขั้นตอนการดำเนินการ

1) คณะครู และผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาการ ดำเนินการวางแผนการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์การเรียน ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน) โดยกำหนดโรงเรียนศูนย์การเรียนเป็นโรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) และโรงเรียนเครือข่าย ได้แก่ โรงเรียนวัดบางปิดบน โรงเรียนบ้านอ่าวตาลคู่ โรงเรียนบ้านธรรมชาติล่าง และโรงเรียนวัดทองธรรมชาติ

2) ประชุมกับผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อชี้แจงแนวดำเนินการ

3) นำนักเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายมาเรียนร่วมกันในโรงเรียนศูนย์การเรียนทุกชั้นเรียน ยกเว้นนักเรียนระดับปฐมวัยจัดให้เรียนที่โรงเรียนตามปกติ

4) คณะผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูผู้สอนวางแผนบริหารจัดการจัดการศึกษาร่วมกัน

5) กำหนดบทบาทหน้าที่การบริหารการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์การเรียน และโรงเรียนเครือข่ายอย่างชัดเจน โดยแบ่งเป็นฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไป และจัดให้คณะผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 โรงเรียน รับผิดชอบดูแลความเรียบร้อยของโรงเรียนศูนย์ในแต่ละวัน สลับหมุนเวียนกัน

4. ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา

1) บุคลากร ได้แก่ คณะผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูผู้สอน

2) ระบบการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนศูนย์การเรียน และโรงเรียนเครือข่าย

3) สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมต่างๆ เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

4) งบประมาณ เช่น ค่าพาหนะรับส่งนักเรียน ค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนศูนย์การเรียน ค่าประกันชีวิตนักเรียนกรณีการประกันอุบัติเหตุเป็นรายบุคคล เป็นต้น

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

2) นักเรียนในเครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

3) อาศัยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา ทั้งโรงเรียน

ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ

4) ประหยัดงบประมาณภาครัฐ ลงทุนด้านงบประมาณต่ำแต่คุณภาพนักเรียนสูงขึ้น

6. เงื่อนไขความสำเร็จ

1) ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 โรงเรียน มีความสามัคคี มีความสัมพันธ์ฉันท์มิตร ทำให้บริหารจัดการเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3) ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน มีความเข้าใจในรูปแบบการบริหารจัดการแบบศูนย์โรงเรียนอย่างแท้จริง รวมทั้งให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่

4) การบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนศูนย์ปัญจวิทยาคาร เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม โดยยึดหลักประชาธิปไตย

ในการนี้ เครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร ซึ่งอาศัยหลักการรวมโรงเรียนและรวมชั้นเรียน แบบศูนย์การเรียน ได้อาศัยรูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก ภายใต้ความเป็นเครือข่าย / กลุ่มโรงเรียน ซึ่ง “มีใจ เสียสละ และเอาผู้เรียนเป็นหลัก” มาเป็นหลักคิดสำคัญในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ควบคู่กับการนิเทศก์ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งภายในเครือข่าย ในรูปแบบขององค์คณะบุคคลในการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยประสานความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะระบบนิเทศการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการดำรงรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์ สมศ. และ ศทศ. อาทิ NT, O-NET เป็นต้น โดยองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ได้แก่ ความเป็นวิชาการ ถือเป็นกำลังสำคัญในการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ให้เกิดการยอมรับในสังคม ในขณะที่มีทรัพยากรทางการศึกษาจำกัด เครือข่ายโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรร่วมกันในการจัดการศึกษา โดยนำการบริหารจัดการในรูปของเครือข่ายสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นกำลังหลักในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกๆ กรณี โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) ที่มีความต่อเนื่องยั่งยืน กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาต่อไป ดังปรากฏรายละเอียดในแผนภาพที่ 1

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา ในลักษณะนำนักเรียนมาเรียนรวมกันทั้งหมด จัดการเรียนการสอนโดยรวมนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกันของทั้ง 5 โรงเรียนมาเรียนรวมในชั้นเดียวกัน และพัฒนารูปแบบเป็นการบริหารจัดการร่วมกัน มีรูปแบบ “การรวมโรงเรียนและรวมชั้นเรียนแบบศูนย์การเรียน” ซึ่ง กิติยวดี บุญซื่อ (2546) ได้ทำการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาครูทั้งโรงเรียน: ประสบการณ์จาก

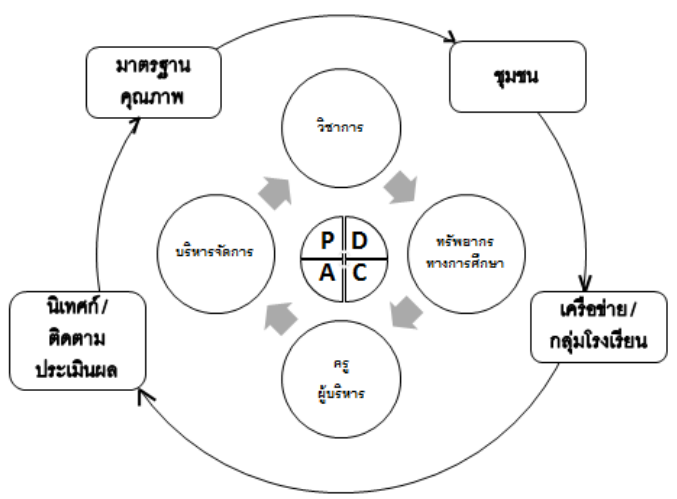

แผนภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก: เครือข่ายโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร
ที่มา: พัฒนาโดยผู้วิจัย

โรงเรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนของแต่ละโรงซึ่งดำเนินการไปนั้น หลักการส่วนใหญ่ได้ยึดตามแนวทางที่ สกศ. แนะนำไป จึงเป็นไปในทำนองที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันเพียงในรายละเอียดปลีกย่อยตามปณิธานและความมุ่งหวังของแต่ละโรงเรียน โดยโครงสร้างรูปแบบโดยรวมเน้นการปรับในด้านต่างๆ ประกอบด้วย การบริหารจัดการและการปรับวัฒนธรรมการทำงาน การพัฒนาบุคลากรทางด้านการสร้างจิตสำนึกและการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและการประเมินผลโดยรวม การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูทุกคนและทุกวิชา และการส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนและชุมชน และ Unesco (1986) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล ด้านทักษะการสื่อสาร เนื้อหาสาระของการเรียนรู้ทัศนคติและค่านิยมในการสอน ความรับผิดชอบและมาตรฐานการปฏิบัติงาน การยกระดับสมรรถภาพทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการวิจัยการแก้ปัญหา การพัฒนาหลักสูตร การวางแผนและการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษา การสร้างความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา สาระเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ การปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เช่น การออกกลางคันของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สร้างความคุ้นเคยให้กับครูในการใช้นวัตกรรมต่างๆ ของโครงการ/แผนงาน ประโยชน์ในเชิงบริหารจัดการและให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ และสร้างความก้าวหน้าทางประสบการณ์ในเชิงวิชาชีพให้กับครูแต่ละคน

ข้อเสนอแนะ

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการวางแผน การดำเนินการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริม สนับสนุนและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

3) ผู้ที่เกี่ยวข้องควรนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องโดยจัดทำเป็นรายงานสรุปผลการดำเนินการสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

4) ควรมีการสร้างและพัฒนานวัตกรรมอื่นๆ ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร

5) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร

เอกสารอ้างอิง

กิติยวดี บุญซื่อ. 2546. **กิจกรรมนำสนุกในห้องเรียนสมัยใหม่.** กรุงเทพฯ : เมธีทิปส์.

วรัยพร แสงนภาบวร. (2550). **การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก.** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. เอกสารอัดสำเนา.

วีระ เมืองช้าง. 2551. **การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ ได้จริงหรือ.** เอกสารอัดสำเนา.

UNESCO. 1986. **School based in-service training: a handbook.** Bangkok: UNESCO RegionalOffice for Education in Asia and the Pacific.

บทปริทัศน์

รูปแบบการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มปัญจวิทยาคาร อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด

โดย รองศาสตราจารย์สุขุมาล เกษมสุข

ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

บทความ เรื่อง “รูปแบบการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มปัญจวิทยาคารอำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด” เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก: ศึกษากรณีโรงเรียนกลุ่มปัญจวิทยาคาร อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนา (R&D) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของสถานศึกษา และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็กนับเป็นโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีความชัดเจนในการกำหนดประเด็นปัญหา มีความเข้มข้นของปัญหาเนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กไทย ส่งผลถึงอนาคตของประชากรและของชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพ สามารถปฏิบัติงานในภารกิจการสอน และการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการดำเนินงานวิจัยเห็นได้ว่า คณะผู้วิจัยมีการลำดับขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยที่ชัดเจน โดยเริ่มจากการศึกษาบริบทของชุมชน บริบทของโรงเรียน บริบทของกลุ่มโรงเรียน ทำให้ทราบบริบทและสภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษา นอกจากนั้นการนำเสนอข้อมูล ส่วนใหญ่ยังเป็นการนำเสนอข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งก็ถือว่าครอบคลุมเกี่ยวข้องกับสมมติฐาน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โดยอาศัยหลักตรรกะเทียบเคียงแนวคิดทฤษฎีควบคู่บริบท กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงครอบคลุมประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยวิธีการสัมภาษณ์ซึ่งมีประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่เนื่องจากเป็นข้อมูลภาคสนาม จึงควรมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของบุคคล สถานที่ และเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน การใช้สถิติเชิงพรรณนามีความเหมาะสมกับการจัดการข้อมูล

ผลการวิจัยที่ได้ถือเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา รูปแบบการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานของกลุ่มปัญจวิทยาคารมีความเหมาะสมกับการพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กที่นำนักเรียนมาเรียนรวมกันที่ศูนย์การเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน ทำให้มีครูประจำชั้นครบทุกชั้นเรียน และมีครูเพียงพอที่จะรับผิดชอบสาระการเรียนรู้ ในส่วนของการบริหารสถานศึกษา จัดให้มีการวางแผนร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน มีการบริหารทรัพยากรร่วมกันโดยใช้องค์คณะบุคคลในการบริหาร ในส่วนของการอภิปรายผลการศึกษา ควรเพิ่มหรือเชื่อมโยงการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยของพื้นที่อื่นๆ ที่ดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกัน

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

วารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นวารสารระดับชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ ผลงานวิจัย และวิชาการ วิชาการของคณาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งภายในภายนอกมหาวิทยาลัย

เพื่อแพร่บทความทางวิชาการและบทความวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน (ปีละ 3 ฉบับ) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 2) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ และ 3) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากร

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

บทความที่รับตีพิมพ์ในวารสารได้แก่ 1) บทความวิจัย 2) บทความวิชาการ 3) บทวิจารณ์เชิงวิชาการ โดยให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว จำนวน ไม่เกิน 10 หน้า โดยทุกบทความต้องมีส่วนประกอบดังนี้ บทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับ

- **ขนาดกระดาษ** A4
- **ขอบกระดาษ** ขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1 นิ้ว
- **ระยะระหว่างบรรทัด** หนึ่งเท่า (Single Space)
- **ตัวอักษร** ใช้ TH Sarabun PSK ตามที่กำหนดดังนี้
  - **ชื่อเรื่อง (Title)**
    - ภาษาไทย ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
    - ภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
  - **ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)**
    - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย – อังกฤษ ขนาด 14 point , กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
    - ที่อยู่ผู้เขียน ขนาด 14 point , กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
  - **บทคัดย่อ**
    - ชื่อ **“บทคัดย่อ”** และ **“Abstract”** ขนาด 16 point , กำหนดกึ่งกลาง , ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
    - เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point , กำหนดชิดขอบ , ตัวธรรมดา
  - **คำสำคัญ** ให้พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 4-5 คำ ใช้ตัวอักษร ภาษาไทย หรือ อังกฤษ ขนาด 14 point
    - เนื้อหา บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point , กำหนดชิดขอบ , ตัวหนา
    - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
  - **Keyword** ให้พิมพ์ต่อจากส่วน Abstract ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
  - **รายละเอียดบทความ** (Body)
    - คำหลักบทขนาด 16 point , กำหนดชิดซ้าย , ตัวหนา
    - หัวข้อย่อยขนาด 14 point , กำหนดชิดซ้าย , ตัวหนา
    - ตัวอักษรขนาด 14 point , กำหนดชิดขอบ , ตัวธรรมดา
    - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

รายละเอียดบทความประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนิน การวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

- **คำศัพท์** ให้ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน
- **รูปภาพและตาราง** กรณีรูปภาพและตาราง หัวตารางให้จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายรูปภาพให้อยู่ใต้รูปภาพ และจัดกึ่งกลางคอลัมน์ เนื้อหา และคำบรรยายภาพ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point ตัวปกติ**รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง**

1. อ้างอิงจากหนังสือ

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง.//ปีที่พิมพ์.//**ชื่อเรื่อง.**//จำนวนเล่ม.//ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี).//ชื่อชุดหนังสือ.//เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. 2547. **วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล.** กรุงเทพมหานคร: เฟื่องฟ้า พริ้นติ้ง.

Rothwell, William J.; Lindholm, John Edwin and Wallick, William G. 2003. **What CEOs Expect from Corporate Training: Building Workplace Learning and Performance Initiatives that Advance Organizational Goals.** New York: AMACOM.

2. อ้างอิงจากบทความในหนังสือ รายงานการประชุมทางวิชาการ สัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียนบทความ.//ปีที่พิมพ์.//ชื่อบทความ.//ใน **ชื่อหนังสือ.**//ชื่อบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม. ครั้งที่พิมพ์.//ชื่อชุดหนังสือ.//เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.//หน้า.

ตัวอย่าง :

ปกรณ์ ปรียากร. 2532. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการพัฒนาชนบท.** หน่วยที่ 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิทยาการจัดการ. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 33-34.

Fitzroy, Felix R. and Kraft, Kornelius. 1991. Firm Size, Growth and Innovation: Some Evidence from West Germany. In **Innovation and Technological Change: An International Comparizon.** Zottan J. Aes and David B. Audretsh, eds. New York: Harester Wheatsheaf. Pp. 152-159.

3. อ้างอิงจากบทความในวารสาร

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปีที่พิมพ์.//ชื่อบทความ.//**ชื่อวารสาร.**//ปีที่ (เดือน):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุรัชช์ ฟุ้งเกียรติ. 2547. นาโนเทคโนโลยีวิสัยทัศน์เทคโนโลยีระดับไมโคร. **ผู้ส่งออก.** 17 (ปักษ์แรก เมษายน): 19-22.

Mintrom, Michael and Vergari, Sandra. 1996. Advocacy Coalitions, Policy Entrepreneurs and Policy Change. **Policy Studies Journal.** 24 (Autumn): 420-434.

4. อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ และสารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. ปี. **ชื่อวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หรือสารนิพนธ์**. ระดับปริญญา มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

ธีรวัฒน์ พันธุ์สุผล. 2547. **การรับรู้กิจกรรมการพัฒนาทหารกองประจำการเพื่อการพัฒนาประเทศ กรณีศึกษา กรมทหารต่อสู้อากาศยาน หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน กองบัญชาการยุทธทางอากาศ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปิโย เล็กกำแหง. 2547. **พฤติกรรมการซื้อและการบริโภคเครื่องดื่มในร้านกาแฟขนาดเล็กของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย: กรณีศึกษานักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.** ภาคนิพนธ์โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Thawilwadee Bureekul. 1998. **Major Factors Affecting Industrial Hazardous Waste Policy Implementation in Central Thailand**. Doctoral dissertation, National Institute of Development Administration.

5. อ้างอิงจากรายงานการวิจัย และเอกสารวิจัยที่เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. ปี. **ชื่อเอกสาร.** รายงานการวิจัย/เอกสารวิจัย หน่วยงาน.

ตัวอย่าง :

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2538. **จริยธรรมในงานวิจัย.** เอกสารวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

6. อ้างอิงจากสิ่งพิมพ์กฎหมาย

รูปแบบ :

ชื่อกฎหมาย.//**ชื่อวารสาร**.//ฉบับ/เล่มที่,/ตอนที่/(วัน เดือน):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ไปเป็นของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ.2509. **ราชกิจจานุเบกษา.** ฉบับกฤษฎีกา 83, 29 ฉบับพิเศษ (31 มีนาคม): 23-36.

The Act on Revenue Code Amendment (No.35) B.E. 2544. **Royal Thai Government Gazette**. 118, 85A (27 September 2001): 1-4.

7. อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//ชื่อเรื่อง.//[CD-ROM].//สถานที่ผลิต/://ผู้ผลิต./ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่.

ผู้แต่ง.//ชื่อเรื่อง.//[Online].//เข้าถึงได้จาก/://วิธีการเข้าถึงและสถานที่ของข้อมูล/ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ (หรือสืบค้น).

ตัวอย่าง :

Noam, E.M. Telecommunication Policy Issue for the Next Century. [online]. Available: gopher://198.80.36...//global/telcom.txt. 1994.

Texas Instruments. Speech Synthesis Processors. [online] available : http://www.ti.com/sc/does/msp/speech/index.htm. 1998.

การส่งบทความ

ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับที่เป็น Microsoft Word for Windows(2003) บันทึกลงแผ่น CD-ROM จำนวน 1 ชุด พร้อมเอกสารจำนวน 4 ชุด ให้มีรายละเอียดครบตามแบบฟอร์มของวารสารวิจัยรำไพพรรณี ความยาวไม่เกิน 10 หน้า ส่งมาที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา (อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนรักศักดิ์ชมูล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000 โทรศัพท์ 0-3947-1056 หรือ 0-3931-9111 ต่อ 3505 โทรสาร 0-3947-1056 อีเมลล์ anna_24t@hotmail.com , research_rbru2010@hotmail.co.th , research@rbru.ac.th

ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้ที่ www.rbru.ac.th/org/research/ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อการตอบรับการตีพิมพ์

กองบรรณาธิการจะดำเนินการพิจารณาบทความตามรูปแบบที่กำหนด หากบทความใดไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับคืนให้ผู้เขียนแก้ไข หากผ่านการพิจารณาจะเข้าสู่การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน และภายนอก เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการการตีพิมพ์ พร้อมวารสารฉบับที่บทความนั้นตีพิมพ์ จำนวน 1 ฉบับ โดยจะให้ผู้เขียนที่เป็นชื่อแรก

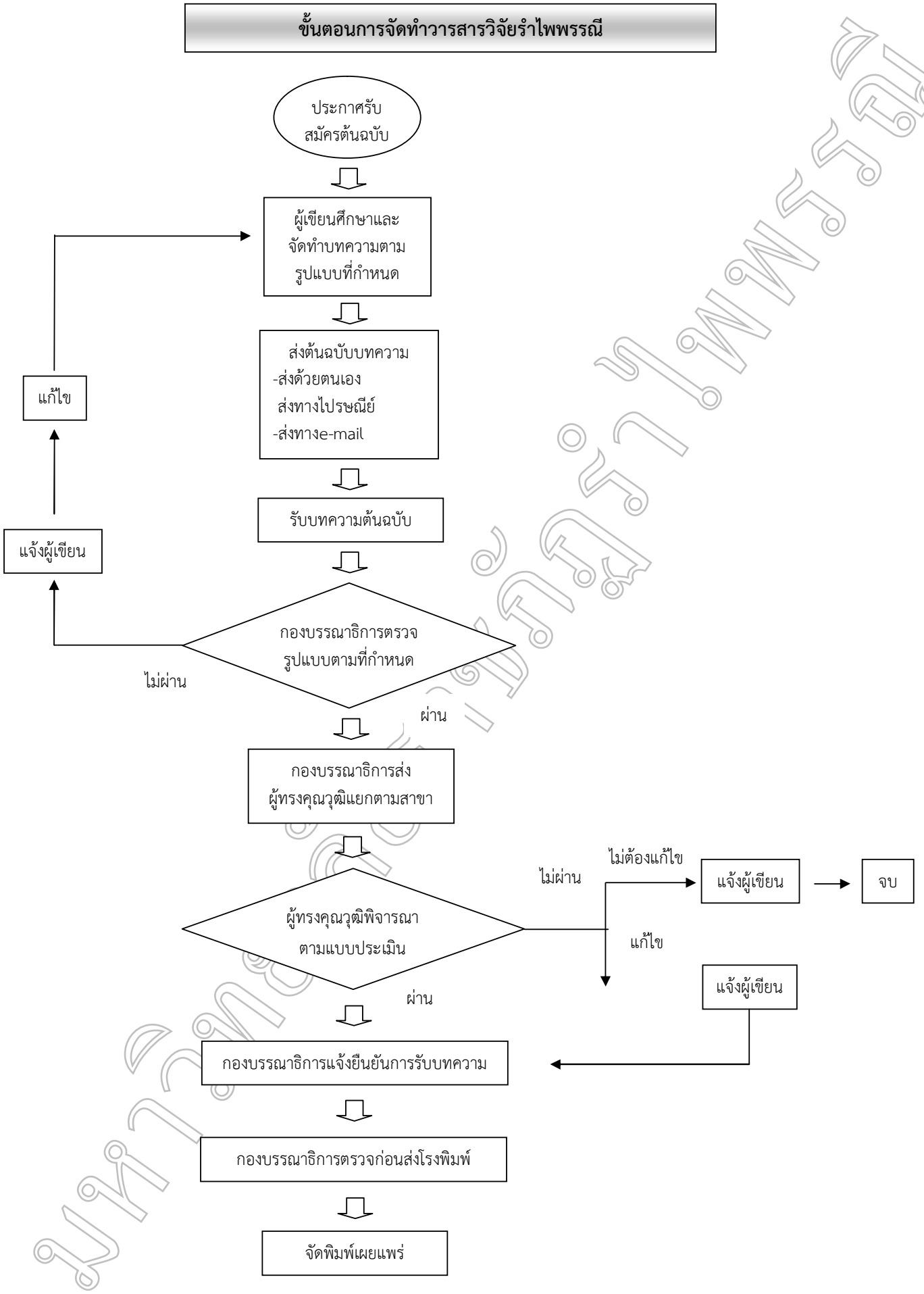
ขั้นตอนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี
ประกาศรับ
สมัครต้นฉบับ
ผู้เขียนศึกษาและ
จัดทำบทความตาม
รูปแบบที่กำหนด
ส่งต้นฉบับบทความ
-ส่งด้วยตนเอง
ส่งทางไปรษณีย์
-ส่งทางe-mail
รับบทความต้นฉบับ
กองบรรณาธิการตรวจ
รูปแบบตามที่กำหนด
ไม่ผ่าน
แจ้งผู้เขียน
แก้ไข
ผ่าน
กองบรรณาธิการส่ง
ผู้ทรงคุณวุฒิแยกตามสาขา
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา
ตามแบบประเมิน
ไม่ผ่าน
ไม่ต้องแก้ไข
แจ้งผู้เขียน
จบ
แก้ไข
แจ้งผู้เขียน
ผ่าน
กองบรรณาธิการแจ้งยืนยันการรับบทความ
กองบรรณาธิการตรวจก่อนส่งโรงพิมพ์
จัดพิมพ์เผยแพร่

ใบสมัครขอส่งบทความลงตีพิมพ์
(การกรอกใบสมัครโปรดใช้วิธีการพิมพ์)

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....
ชื่อ – สกุล .....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ).....
สังกัดมหาวิทยาลัย .....

สถานที่ทำงาน.....
ที่อยู่.....
โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....
โทรสาร.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....
.....
ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....
.....

เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี (Rajabhat Rambhai Barni Research Journal) ISSN 1906-372X

☐ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
☐ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการสามารถติดต่อข้าพเจ้า ได้ที่ ☐ สถานที่ทำงานที่ระบุข้างต้น ☐ ที่อยู่ดังต่อไปนี้

.....
.....
โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....
โทรสาร.....E-mail.....

และในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อข้าพเจ้าได้ กองบรรณาธิการสามารถติดต่อบุคคลดังต่อไปนี้

ชื่อ – สกุล.....
โทรศัพท์.....
โทรสาร.....E-mail.....
มีความเกี่ยวข้องเป็น.....

.....ลายมือชื่อ
(.....)
เจ้าของผลงาน

กรุณาส่งใบสมัคร ไปยัง สถาบันวิจัยและพัฒนา (อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 5)
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนรักษ์ศักดิ์ชมูล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000
โทรศัพท์ 0-3947-1056 หรือ 0-3931-9111 ต่อ 3505 โทรสาร 0-3947-1056
อีเมลล์ anna_24t@hotmail.com , research_rbru2010@hotmail.co.th, research@rbru.ac.th

แบบประเมินบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ชื่อบทความวิจัย

.....
.....
.....
.....

ชื่อผู้ประเมิน.....ส่งคืนภายในวันที่.....

1. **ความเป็นมา / ความสำคัญของปัญหาวิจัย**

.....
.....
.....
.....

2. **การประมวลเอกสาร** (กรอบแนวคิด / คุณภาพการประมวลเอกสาร / ความเป็นวิชาการ / ความเกี่ยวข้องกับสมมติฐาน ฯลฯ)

.....
.....
.....
.....

3. **วิธีการวิจัย** (กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม / ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ / ข้อมูล ฯลฯ)

.....
.....
.....
.....

4. **ผลการวิจัย** (ใช้สถิติครบถ้วนเหมาะสม / ความถูกต้องของการรายงาน ฯลฯ)

.....
.....
.....
.....

5. **การอภิปรายผล** (ความเหมาะสมทางวิชาการ ฯลฯ)

.....
.....
.....
.....

6. **อื่น ๆ** (เช่น การใช้ภาพ / การจัดระเบียบบทความ / การอ้างอิง / ความถูกต้องเชิงวิชาการ ฯลฯ)

.....
.....
.....
.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

7. **โดยภาพรวมท่านประเมินว่าบทความวิจัยนี้มีคุณภาพระดับใด** (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓)

☐ 1) ควรตีพิมพ์ โดยมีการแก้ไขเล็กน้อย (เช่น คำผิด)

☐ 2) ควรตีพิมพ์ โดยอาจแก้ตามคำแนะนำของผู้ประเมิน หรือไม่ก็ได้

☐ 3) ควรตีพิมพ์ แต่ต้องแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ประเมินก่อน โดย

☐ ผู้ประเมินขอพิจารณาสิ่งที่ปรับแก้แล้วอีกครั้ง

☐ ผู้ประเมินไม่ขอพิจารณาอีกครั้ง

☐ 4) อาจตีพิมพ์ได้ โดยผู้เขียนต้องทบทวนและปรับปรุงบทความใหม่ และผ่านการประเมินใหม่อีกครั้ง โดย

☐ ผู้ประเมินขอพิจารณาสิ่งที่ปรับแก้แล้วอีกครั้ง

☐ ผู้ประเมินไม่ขอพิจารณาอีกครั้ง

☐ 5) ไม่ควรตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่ .....

หมายเหตุ 1. ถ้าเนื้อที่กระดาษไม่พอ ท่านสามารถเขียนคำแนะนำเพิ่มเติมได้

2. กองบรรณาธิการจะไม่เปิดเผยแบบประเมินนี้แก่ผู้เขียนบทความ แต่จะรวบรวมส่งข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะให้แก่ผู้เขียน โดยพิจารณาตามแต่กรณี

กรุณาส่งคืน กองบรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
สถาบันวิจัยและพัฒนา (อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 5)
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนรักษ์ศักดิ์ชมูล ตำบลท่าช้าง
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000
โทรศัพท์ 0-3947-1056 หรือ 0-3931-9111 ต่อ 3505, 3515 โทรสาร 0-3947-1056
อีเมล์ research_rbru2010@hotmail.co.th
research@rbru.ac.th

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี